

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wieczornem. — w niedzielę i święta tylko wydanie poranne. — W dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelminowski, Powszechnej Wystawy Krajowej dr. Stanisław Bernatt, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber.

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu św. Marcin 70.

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda.

Nr. 368

Poznań, sobota dnia 10 sierpnia 1929

Rok XXIV

Rok 1935

w wyobraźni niemieckiej

Polityka niemiecka z rzadką, poprostu brutalną otwartością zmierza do zmiany granic polsko - niemieckich na korzyść Niemiec. Aktywność jej zaznacza się w różnych kierunkach zarówno na terenie Ligi Narodów, jak i w poszczególnych państwach europejskich, które stara się przekonać o rzekomo nieuchronnej konieczności rewizji. Co więcej, cała polityka zbliżenia Niemiec do Francji wyraźnie nosi posmak próby zabezpieczenia się od tyłu, ażeby mieć wobec Polski wolne ręce.

Jak sobie Niemcy w szczegółach wyobrażają sposób urzeczywistnienia swoich planów „pokoju”, to jest jeszcze dosyć niejasne. Oprócz niewątpliwej chęci zużycia — a raczej nadużycia artykułu 19 paktu Ligi Narodów, dopuszczającego zdaniem Niemiec rewizję traktatów, oprócz rozmaitych „balonów próbnych”, puszcanych swego czasu jako pogłoski o zamianie Pomorza na Litwę Kowieńską itd., oprócz rachub i planów w związku z światowymi pociągami finansowo - gospodarczymi, nie jest wiadomy dokładny plan akcji niemieckiej. Plan ten oczywiście nie może być opracowany w szczegółach, bo warunki się zmieniają i co było dobre dzisiaj, jutro może się okazać bezużyteczne i niemożliwe do wykonania.

Niewątpliwie jednak niektóre pomysły niemieckie odkryć możemy w publikacjach, odzwierciedlających niemieckie dążenia. Dużo hałasu narobiła w ostatnim czasie skierowana przeciw Polsce książka publicysty angielskiego sir Roberta Donalda „The Polish Corridor and the Consequences” a sensacją stało się opublikowanie dokumentów, stwierdzających ponad wszelką wątpliwość, iż książka napisana została w porozumieniu z ambasadą niemiecką w Londynie i za pieniądze niemieckie. Właśnie jednak dlatego ciekawe jest zapoznanie się z treścią tej książki, czego w prasie polskiej zaniedbano uczynić. Autor stykał się nie tylko z dyplomacją niemiecką, ale również z wpływowymi kołami niemieckiego przemysłu górnośląskiego, był przez nie — jak wynika z dokumentów — informowany i stąd rozmaite jego pomysły możemy spokojnie poczytać za plany, mające dzisiaj kurs w odnośnych kołach niemieckich.

Otóż sir Robert Donald odrzuca możliwość pokojowego ułożenia się stosunków polsko - niemieckich przez zniesienie taryf celnych, lojalne przestrzeganie traktatu o mniejszościach — nawiasem powiedziawszy, to chyba my moglibyśmy mieć pretensje do Niemców — i wogóle pokojowe przyzwyczajenie do istniejącego stanu rzeczy. Sir Robert Donald twierdzi, że Polacy nigdy nie dadzą sobie rady z mniejszościami. Pierwsze pozytywne posunięcie w sprawie rewizji granic dojdzie jego zdaniem do skutku w r. 1935, po upływie konwencji górnośląskiej. Donald pragnąłby wtedy powtórzenia — pod neutralnymi auspicjami — plebiscytu. Uważa jednak, że 6 lat nie wystarczy, ażeby zarówno świat dzisiejszy, jak i sam „objekt sporny” dojrzał w tym czasie do tej propozycji. Dlatego trzebaby, jego zdaniem,

Naprężona sytuacja w Hadze

Nastroje pesymistyczne

Haga, 10. 8. (AW) Naogół w kołach konferencji międzynarodowej przeważają obecne nastroje pesymistyczne. Przewidują nawet możliwość przerwania konferencji w najbliższych 24 godzinach. Przewidywania te opierają się na fakcie niedojścia dotychczas do porozumienia między delegacją angielską i francuską. W atmosferze wzajemnych groźb i prób moralnego nacisku, niespodziewana podwyżka stopy dyskontowej Federal Reserve Banku komentowana jest ja-

ko polityczny sukces Stanów Zjednoczonych dla Francji. Bankowi Angielskiemu grozi wskutek tego niebezpieczeństwo odpływu złota na drugą półkulę. Wobec podwyżki stopy dyskontowej Federal Reserve Banku z 5 na 6 proc. na giełdach powstała panika. Katastrofalny spadek papierów wartościowych i wyprzedaż akcji wywołały straty sięgające setek milionów dolarów. Niektóre papiery spadły o 19 pkt. Panika objęła wszystkie giełdy Stanów Zjednoczonych.

Briand o sytuacji

Haga, 10. 8. (PAT) Premier francuski Briand udzielił wczoraj wywiadu przedstawicielom prasy francuskiej, oświadczając, iż nie przypuszcza, aby rokowania się rozbiły, aczkolwiek sytuacja jest bardzo poważna. Prace komisji politycznej będą miały poważne konsekwencje, ponieważ jednak powodzenie jej zależy ściśle od istnienia możliwości fiaska. Sytuacja, jak oświadczył Briand, jest jasna. Sześć mocarstw uchwaliło w Genewie pewne rezolucje, postanawiając uregulować definitywnie sprawę reparacji, jako warunek solidnego zorganizowania pokoju. W tym celu powołano rzeczoznawców, którzy w ciągu

trzech miesięcy pracowali sumiennie, chociaż byli oni niezależni pozostawali w kontakcie ze swymi rządami. Konferencja obecna zwołana została dla wprowadzenia w życie planu ustalonego przez rzeczoznawców. Pięć mocarstw oświadczyło się za planem, jedno przeciw. Nie wierzę, mówił dalej Briand, aby gdy 5 mocarstw oświadczyło się za przyjęciem planu, a jedno przeciw, konferencja miała się rozbić. Dalej oświadczył Briand: którykolwiek naród chciałby wziąć na siebie odpowiedzialność za rozbięcie dzieła pokoju zapoczątkowanego w Hadze, w każdym razie odpowiedzialność za to nie spadnie na Francję.

Francja, Belgja, Włochy i Japonja obstają przy planie Younga

Paryż, 10. 8. (Radio wł.) Haski korespondent „Petit Parisien” donosi, że w siedzibie delegacji belgijskiej odbyła się wczoraj konferencja z udziałem delegatów Francji, Włoch i Japo-

ni, na której jednomyślnie postanowiono wytrwać na zajmowanym dotąd stanowisku, uznając plan Younga, jako niepodzielną całość, oraz nie dopuścić do jakiegokolwiek zmiany.

Mac Donald samolotem spieszy do Hagi

Londyn, 10. 8. (Radio wł.) „Daily News” rozpisuje się o „dramatycznej sytuacji”, jaka wytworzyła się z powodu nieustępliwego przemówienia Snowdena, wygłoszonego na konferencji haskiej. Premier angielski Mac Donald, po otrzymaniu ważnych wiadomości, przerwał swój urlop wypoczynkowy w Szkocji, a lotnisko w Lenchars otrzymało polecenie stawienia na dzisiaj przed południem samolotu do dyspozycji premiera. Premierowi towarzyszyć będzie sekretarz osobisty. Z całą pewnością można przypuszczać, że celem podróży jest Haga.

Redakcja „Daily News” prosiła telegraficznie premiera o oświadczenie się, czy podtrzymuje swój zamiar udania się do Hagi, na co odpowiedział jego sekretarz osobisty: „Premier nigdy nie postanowił nie udać się do Hagi.”

Wydawca pisma „Economist”, znany rzeczoznawca finansowy i gospodarczy Layton, wypowiada się w piśmie tem przeciwko zerwaniu konferencji haskiej i oświadcza, że stanowisko Snowdena może łatwo doprowadzić do rozbitcia, co miałoby bardzo poważne polityczne i gospodarcze następstwa.

Dzisiejsze obrady komisji finansowej

Haga, 10. 8. (Radio wł.) Podczas dzisiejszych przedpołudniowych obrad komisji finansowej, które jeszcze trwają, przeprowadzili delegaci Anglii i Francji, Graham i Cheron, najpierw dyskusję nad sprawą zmiany klucza, której domagał się Graham, a czemu sprzeciwił się Cheron. W sprawie odszkodowań rzeczowych pod-

kreślił Graham trudności, wynikające stąd dla przemysłu angielskiego, i domagał się zmian. Cheron oświadczył, że w sprawie tej można dyskutować i że znajdują się środki dla ochrony interesów angielskich. Zdaje się zatem, że ton dyskusji francusko-angielskiej nieco złagodniał.

stworzyć rodzaj rządów przejściowych pod auspicjami Ligi Narodów. Górny Śląsk złączony byłby pod temi rządami jako całość z Niemcami unją celną na podobieństwo Luxemburga, ale mógłby uprawiać wolny handel z Polską. Gdyby się zaś raz rozpoczęła rewizja granic na Górnym Śląsku, ruszyłaby ona — powiada sir Donald — automatycznie z miejsca również sprawę korytarza. Wisłę należałoby umiędzynarodowić, tak samo porty w Tczewie i w Gdańsku. Polska otrzymałaby na niemieckich rzekach i kolejach te same prawa, co Czechosłowacja. Ewentualnie w Królewcu, Elblągu, Szczecinie i Hamburgu można by jej zarezerwować wolne strefy portowe, a Niemcy mogłyby wywrzeć wpływ

na Litwie, ażeby Polska otrzymała te same prawa w Kłajpedzie. Wytworzony w ten sposób stan rzeczy kontrolowałaby komisja Ligi Narodów na podobieństwo istniejącej dzisiaj w Gdańsku, która urzędowałaby również jako sąd rozjemczy. Wszystko to zaś stanie się możliwe wtedy, gdy Niemcy, Anglija i Francja zdolają się porozumieć gospodarczo i politycznie.

Otóż nie ulega wątpliwości, że naszycowany tu plan oddaje mniej więcej obecne stadium niemieckich planów zabiorczych w stosunku do Polski, tak, jak je sobie wyobrażają mózgi germańskie w dziedzinie polityki zagranicznej państwa niemieckiego, skierowanej z zewnątrz przeciwko Polsce

Co widać od strony Niemiec

Do trzeźwych głosów w sprawie ewakuacji Nadrenji, ku której zmierzają Niemcy w naradach w Hadze, dołączają się we Francji niektóre nowe uwagi bardzo rozumne w ostatnich dniach.

General Bourgeois w „Correspondance Universelle” mówi:

„Uderzenie Niemiec na zachodzie jest ostatecznie mało prawdopodobne, chociaż granica nasza jest otwarta i chociaż mało uczyniono dla jej obrony. Natomiast uderzenie na wschodzie grozi ustawicznie. Niemcy bowiem, dziś jeszcze więcej niż kiedykolwiek, nie wyrzekły się usunięcia korytarza gdańskiego a pokaż ta stanie się tem większa, gdy już nie będzie załóg naszych na ziemi niemieckiej.

„Stany Zjednoczone Europy to piękna myśl, ale urzeczywistnienie jej dalekie. Tymczasem zaś trzeba znaleźć coś innego, coby tę granicę na wschodzie Niemiec uczyniło nienaruszalną. Pożądana by tu była nawet pewna stanowczość dla upewnienia naszych sojuszników na wschodzie.

Trzeba o tem pamiętać, że jesteśmy, jeśli nie więcej, to przynajmniej narówni zainteresowani z Polakami i Czechami w tem, aby nowy Drang nach Osten wszechniemiecki nie wyważył zawiasów bezpieczeństwa, które zatrzymują ten napór niemiecki nad Wisłą, opóźniając jego zwrocenie się w naszą stronę.”

Również p. Pertinax w „Echo de Paris” pisze:

„Cała polityka p. Brianda conajmniej od r. 1925 mieści w sobie zmierzanie ku usunięciu okupacji nadreńskiej, która, wedle określeń traktatu wersalskiego, była dla nas rekojmią na lat piętnaście zachowania terytorjalnego stanu Europy. W obecnych okolicznościach dyplomatycznych w jaki inny sposób interesy Francji i jej sojuszników w Europie mają być zabezpieczone w tej zasadniczej sprawie.

„A zresztą nie należy przypuszczać, że jesteśmy już u kresu możliwych błędów. Jeszcze teraz zadaniem naszym jest przynajmniej zmniejszenie i ograniczenie straty, jaką będzie ewakuacja Nadrenji, mianowicie przez to, żebyśmy opuśczenie przez nas przyczółków mostowych na Renie uzależnili od poważnego wykonania planu Younga w sprawie odszkodowań, oraz od ustanowienia komisji konstatacyjnej i concyljacyjnej w sprawie odszkodowań. Oprócz tego w jesieni czekają nas bardziej stanowcze próby naszych nieprzyjaciół w sprawie rozbrojenia. A to tylko jedna ze spraw aż do mgławicowego projektu Stanów Zjednoczonych Europy, który ostatecznie doprowadzić może do osłabienia naszego oporu w sprawie rewizji granic.

„Powiadają niektórzy, że nasze sojusze wojenne zapadły się bez możliwości powrotu, że jesteśmy odosobnieni, że nie znajdziemy bezpieczeństwa i spokoju inaczej jak tylko w wielkiej grze Genewy lub Stanów Zjednoczonych Europy itp.

„Nie podzielimy tych poglądów. Cóż bowiem innego oznacza ta nowa polityka, tak wysławiana, jak zapominanie, po naszej stronie, o rzeczywistości, stopniowe burzenie traktatów roku 1919, odbudowywanie siły niemieckiej? Jakiegokolwiek byłoby piękne osłonki, to tylko kryje się pod niemi. Chcemy, aby kierownicy naszej polityki stali na twardej ziemi i nie czynili ustępstw na rzecz różnych ideologii więcej niż Niemcy, niż Włosi, a nawet niż socjaliści w Anglii. Wcześniej czy później polityka realizacyjna opłaca się, bo tylko ona zgodna jest z warunkami rzeczywistości.”

Oto znowu głosy, które świadczą, że niebezpieczeństwa obecnego okresu powolnego zaprzepaszczania zwycięstwa nie zjawiają się niespodziewanie, gdyż dla trzeźwych umysłów są one widoczne, jak na dłoni. St. St.

Na stronie 10-tej
„POWSZECHNA
WYSTAWA KRAJOWA,”

Kwestje, które przyjdą

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Warszawa, 9 sierpnia.

Może to niedobrze w okresie wy-
czasów i pełnego odprężenia nerwów
niepokoić umysły troską o przyszłość?
Ale spróbujmy!

Zabiegi o zwolnienie nadzwyczajnej
sesji sejmowej w ciągu czerwca nie
zostały uwiecznione pomyślnymi rezul-
tatami. Tymczasem koniec czerwca
przyniósł nam wyrok w procesie Cze-
chowicza, w procesie niezakończonym
i faktycznie odesłanym do sejmiku po
dalsze materiały i zdecydowaną opi-
nię.

To jest jedna sprawa pierwszo-
rzednego znaczenia, a druga — to bud-
żet.

Normalnie, zgodnie z Konstytucją
sesja zwyczajna ciał parlamentarnych
musi być zwolniona w końcu paździer-
nika i w końcu października prelimi-
narz budżetowy musi być przedstawio-
ny ciałom ustawodawczym. Tak nie-
chybnie stanie się i w tym roku. Kie-
rownik ministerjum skarbu p. Matu-
szewski bardzo gorliwie stara się o o-
pracowanie budżetowego preliminarza
w terminie i terminu tego niewąt-
pliwie dotrzymania.

Jak wiadomo, sesja budżetowa nie
może być zamknięta, póki nie zostanie
budżet uchwalony. Tedy można być
pewnym, iż do kwietnia będą trwały
prace parlamentarne, — o ileby nie
zaszły jakieś wydarzenia, któreby
skłoniły rząd do przedstawienia p.
Prezydentowi wniosku na rozwiązanie
ciał ustawodawczych. Czy rozwiązanie
Izby jest możliwe? Teoretycznie oczy-
wiście. Konstytucja przypisuje takie
prawo p. Prezydentowi. Czy żeń sko-
rzyta?

Ta sprawa wiąże się ogromnie ze
sprawą b. ministra Czechowicza. Gdy
Trybunał Stanu powziął znaną uchwa-
łę, podkreślając z naciskiem koniecz-
ność szanowania praw budżetowych
sejmiku — a uchwała taka była djame-
tralnie sprzeczna ze stanowiskiem Pił-
sudskiego i duchem jego przemówie-
nia — powszechnie przypuszczano, iż
koła kierownicze rozwiążą Sejm. Sta-
ło się tymczasem inaczej. Nie zaryzy-
kowano nowych wyborów, przeprowa-
dzanych na tle tak drażliwym. Czy za-
rzyżkują je teraz?

Sprawa Czechowicza musi wrócić
przed Sejm. Ponieważ zajmie ona jego
opinię bardzo intensywnie, przeto na-
leży się spodziewać, iż sfery parlamen-
tarne wystąpią do czynników kie-
rowniczych o przyspieszenie zwolnienia
sejmiku. Pod tym względem — dla in-

nych bodajże motywów — Klub Naro-
dowy zajął stanowisko zdecydowane,
lecz nie znalazł dostatecznego popar-
cia w innych kołach, sam zaś nie po-
siada odpowiedniej ilości posłów do
zgłoszenia takiego wniosku. Lewica
się odgrażała, iż z wnioskiem podob-
nym wystąpi we wrześniu. Są dane, iż
wniosek taki, zostanie zgłoszony praw-
dopodobnie w połowie września — tak
by w październiku Sejm mógł się ze-
brać.

I teraz zacznie się ostra batalja.
Prowadzona dzisiaj walka z PPS na
terenie kas chorych wzmaga się nieu-
stannie i zniewoli PPS do zajęcia zde-
cydowanego stanowiska, albo też
wprowadzi do partji rozstrój. PPS
dzisiaj zapowiada zgłoszenie wniosku
o votum nieufności dla min. Prystora,
a nawet chce go pociągnąć do odpo-
wiedzialności przed Trybunał Stanu.

Dodajmy do tego decyzję Sejmu,
który niechybnie nie uzna wydatku 8
milionów na fundusz dyspozycyjny
premjera za celowy i pociągnie mini-
stra za to do odpowiedzialności. Po-
przedzi to bardzo ostra i zawzięta wal-
ka z rządem.

A niezależnie od tych kwestyj, nie-
zależnie od budżetu wylania się sprawa
rewizji Konstytucji. Stanie ona na
porządku dziennym obrad. Opowiada-
ją, iż miarodajne dla sanacji koła
kładą nacisk na dwa zagadnienia przy
rewizji Konstytucji: na ograniczenie
prawa nietykalności poselskiej, która
się przeradza przecie w anarchję,
zwłaszcza wśród posłów mniejszości
narodowych, oraz na udzielenie Prezy-
dentowi prawa zatwierdzania układów
międzynarodowych. Chodzi tu przede-
wszystkiem o układy militarne i poli-
tyczne. Poza temi dwiema sprawami
podobno inne kwestje są już pozostawio-
ne klubowi BB.

Nie wiemy, czy pogłoski na ten
temat odpowiadają istocie rzeczy. Jeżeli
tak, to rewizja Konstytucji zostałaby
dokonana łatwo, gdyż co do dwu
wspomnianych kwestyj możnaby łatwo
osiągnąć w Sejmie i porozumienie i
większość. Nie mniej walka o rewizję
Konstytucji będzie prowadzona zdecy-
dowanie, a do niej musi się dołączyć
jeszcze postulat rewizji ordynacji wy-
borczej. Bo punkt ciężkości bodajże tu
leży.

Oto szereg pierwszorzędnych spraw,
wymagających rozwiązania i wylania-
jących się na widownię polityczną. Zi-
ma będzie zatem politycznie bardzo
ostra. H. W.

Tło walki w Hadze

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Haga 6 sierpnia.

Wstydę się przyznać, że drogą li-
stową trudno mi sprostać konkuren-
cji depesz. Pozwolę sobie więc przesłać
wam na dowód, że nie próżnuję, wach-
larzyk objaśniających szczegółów w
tym celu, aby nieco rozjaśnić gmat-
waninę barw ciemnych, które stano-
wią tło „konferencji haskiej“.

Jedyny w swoim rodzaju kongres
międzynarodowy: bez ustalonego pro-
gramu i bez ram określonych! Wszyst-
ko ma być ułożone dopiero na miej-
scu. I to nie odrazu, lecz stopniowo,
stosownie do rozwoju wypadków. Po-
glądy i wyobrażenia o zadaniach i
celach konferencji były od pierwszej
chwili tak rozbieżne, że każdy, choćby
najogólniejszy program wywołałby
niechybnie katastrofę eksplozji na sa-
mym wstępie.

Istnieją dwa zasadnicze i wręcz
przeciwnie założenia zjazdu: 1) francu-
skie, które rozwikłanie kompleksu
zagadnień powojennych uzależnia od
trwałego oraz należyście zabezpieczo-
nego załatwienia kwestji odszkodowań
niemieckich na podstawie kompromi-
su Younga bez żadnych zmian i w
myśl nienaruszalnych postanowień
traktatu wersalskiego i 2) niemieckie,
które wymaga, wraz z uruchomieniem
nowych spłat reparacyjnych, zlikwidowa-
nia wszelkich zobowiązań nałożo-
nych na Rzeszę przez wielki traktat
pokojowy. Francję popierają: Belgja,
Włochy oraz większość t. zw. mniej-
szych wierzycieli wojennych, Niemcy
zaś znalazły sukurs taktyczny w socja-
listycznym rządzie angielskim. Japo-
nja skrupowana więzami swej polityki
na Dalekim Wschodzie lawiruje na
obie strony.

Francja powiada: zalecili nam u-
pełnomocnieni delegacji - rzeczoznaw-
cy plan Younga, przyjmijmy go więc

bez zmian narażających reparaacje na
zawalenie się, upewnijmy się, że kom-
promis będzie istotnie, trwale i su-
miennie wykonywany, a potem mów-
my o wybetonowaniu pokoju w Euro-
pie. Gdy przekonamy się, że Niemcy
dążą uczciwie do spełnienia swych po-
winności odszkodowawczych, będzie-
my mogli powiedzieć im ustępstwa w tej
czy owej dziedzinie na rzecz pokoju.
Wśród sprzyjających okoliczności na-
stępnie może ewentualne złagodzenie
niektórych postanowień traktatu wers-
alskiego, nigdy natomiast nie wolno
dopuszczać do zasadniczego podważe-
nia go.

Niemcy natomiast są zdania, że
spełnili dotąd już wszystkie powinno-
ści wersalskie, a uiszczać się mogą
przez 62 lata z nałożonych im rat od-
szkodowawczych, które „przekraczają
ich zdolność płatniczą“, o tyle tylko,
o ile mocarstwa zwycięskie ułatwią
im w sposób najbardziej liberalny wy-
wiązanie się z miliardowych zobowią-
zań zarówno pod względem gospodar-
czo - handlowym, jak i politycznym.
Stąd też zamaskowane pretensje do
opanowania przemysłów państw no-
wonarodzonych, do zwrotu Nadrenji
i zagłębia Saary, oraz do odzyskania
kolonii i do rewizji granic wschod-
nych.

Anglja ugina się pod ciężarem wy-
czerpującego ją doszczętnie przesile-
nia w przemyśle i bezrobocia. Od po-
konania tego problemu zależy nietyl-
ko los gabinetu Mac Donalda, lecz i
najbliższa dola stronnictwa laburzy-
stów. Nie znalazłszy klucza do roz-
wiązania kryzysu w sytuacji we-
wnętrznej, poszukuje go p. Henderson
na terenie międzynarodowym. Pozo-
stawiając na uboczu koncepcję „Pan-
europ“, dąży dzisiejszy Foreign Of-
fice do ugody z Waszyngtonem za

wszelką cenę, by następnie do spółki z
zamorskim kuzynem przystąpić do
eksploatacji politycznej Rosji sowiec-
kiej i Dalekiego Wschodu. W tym ce-
lu konieczny jest pokój w Europie, ale
nie pod egidą hegemonji Francji,
lecz pod egidą sił i wpływów rozpro-
szkowanych między Francją, Niemcy
i Włochy.

O ile chodzi o zabezpieczenie Pol-
ski przed odwetową napaścią Nie-
miec, nie chce p. Henderson zaprzętać
sobie głowy tą kwestją, wychodząc z
założenia, że „wzmocnienie demokra-
cji“ w obu państwach, traktaty han-
dlowe i rokowania bezpośrednie do-
prowadzą do ugody. Stąd też doma-
ga się bezwzględnego i ostatecznego o-
próżnienia Nadrenji, a celem przela-
mania oporu Francji rozpoczął atakiem
frontowym na plan Younga pod
wodzą Snowdena. h. r.

Prowincja niemieckiego wypadu

Najmniejsza pruska prowincja
„Grenzmark Posen—Westpreussen“
jest tworem prowizorycznym, powsta-
łym ze skrawków b. prowincji poznań-
skiej i Prus zachodnich. Nie ma ona
naturalnych granic geograficznych;
między jej część północną i środkową
wciska się Brandenburgja, między
środkową i południową — prowincja
śląska. „Grenzmark“ ma kształt oso-
bliwie poszarpany i wyciągnięty
wzdłuż granicy polskiej.

Pod względem komunikacyjnym
stanowi prawdziwe curiosum. Szosy i
tory kolejowe przecinają ją w kierun-
ku poprzecznym, z zachodu na
wschód; jest to pozostałość z czasów
przedwojennych, kiedy ten kierunek
odpowiadał istotnym stosunkom geo-
graficznym, łącząc Poznańskie i Po-
morze z Berlinem i prowincjami za-
zachodnimi. Dzisiaj ten system komu-
nikacyjny jest nonsensem. Konfigura-
cja Grenzmarki wymaga dróg że-
laznych i bitych z południa na północ
i vice versa. W interesie gospodarczym
kraju jest konieczna nowa linja kole-
jowa, biegnąca równoległe do granicy
polskiej i łącząca północną część pro-
wincji z południową, lecz ze względów
strategicznych rząd waha się przystą-
pić do jej budowy.

Ludność Grenzmarku liczy 350 000
mieszkańców na obszarze 8 000 kilo-
metrów kwadratowych. Są to przeważ-
nie rolnicy, osiedli na gruntach mało
urodzajnych. Przemysł bardzo słaby,
próby wiercenia ropy naftowej zupeł-
nie zawiodły. Handel podupadł, rze-
miosło wegetuje. Kupcy radziby do-
czekać się jak najprędzej traktatu
handlowego z Polską, lecz boją się go
rolnicy, a ich opinja przeważa. Pod
względem gospodarczym przedstawia
Grenzmark typ niejednolity i niezde-
cydowany.

Podobnie jest i pod względem kul-
turalnym. Scierają się tu jeszcze nie-
przebrniałe tradycje przedwojennej
przynależności do Poznańskiego i Po-
morza, mieszą się siłę nowe wpływy
brandenburskie i śląskie. Dawne ognis-
ka kultury: biblioteki, teatry, muzea,
archiwa przypadły Polsce. Tak samo
szereg zakładów użyteczności publicz-
nej, szpitali, szkół, zakładów wycho-
wawczych. Do roli stolicy kraju pre-
tenduje jej metropolja administracyj-
na — Pila, pod względem niemieckich
tradycji historycznych bez znacze-
nia, mogąca się powołać chyba na
jedną tylko sławę — polskiego Staszy-
ca....

To też „Grenzmark“ jest w zakre-
sie kulturalno-oświatowym całkowicie
zdana na łaskę prowincji zachodnich
i agitację narodowo-polityczną roz-
maitych szwinstwistycznych organizacji
niemieckich, jak „Heimatdienst“, „Ost-
bund“ itp.

Wśród ludności niemieckiej jest
jeszcze niesharmonizowany konglome-
rat dawno osiadłego żywiołu z naply-
wowym, osadniczym — pochodzenia
szwabskiego, śląskiego i saskiego, któ-
ry uważa się za coś lepszego i wywyż-
sza ponad autochtonów, silna w kilku
powiatach ludność polska ciąży oczy-
wiście kulturalnie i religijnie ku ma-
cierzy polskiej. Utrudnia konsolidację
ludności jej rzadkość, gdyż na 1 km
przypada tylko 43 mieszkańców.

Tak więc nowa prowincja „Grenz-
mark“ przedstawia najbardziej w ca-
łych Niemczech niejednolity typ pod
względem geograficznym, komunika-
cyjnym, gospodarczym, kulturalnym i
etnograficznym. Jest to sztuczny, dzi-
waczny zlepek rozmaitych odrębności
i nawet sprzeczności. Właściwie powin-
ien być podzielony między sąsiednie
prowincje; wyszłaby na tem dobrze i

Z PISZCZAN

(Udogodnienia dla kuracjuszy stanu śred-
niego w „Cyrilli-Hof“).

Piszczany, 1. 8. 1929. Dla zapewnie-
nia także kuracjom z stanu średniego ką-
pieli leczniczych i mieszkania łącznie pod
jednym dachem, zbudowano w Zdrojowi-
sku Piszczany bezpośrednio nad terenem
źródeł wzorowy Dom Zdrojowy „Cyrilli-
Hof“. Tam otrzymują urzędnicy w służ-
bie publicznej, lekarze, księża, dziennika-
rze i artyści wyjątkowe udogodnienia (peł-
ne utrzymanie, środki kuracyjne, lekarską
opiekę) za niską opłatą ryczałtową. Bez-
płatne informacje udziela ustnie: Biuro
Piszczany, Poznań, ul. Masztalarska 7, te-
lefon 18-95; piśmiennie: Biuro Piszczany
dla Polski, Gieszyn. Tp 190

ludność „Grenzmarku“ i zyskały kasy
państwowe, które muszą ciągle zasilać
wieś i miasto. Rozumieją to dobrze w
Niemczech, ale upór jest silniejszy
niż rozum. Rozmaici „patrioci“ urobili
komunał, że „Grenzmark“ typowy
twór bez tradycji, jest właśnie klejno-
tem tradycji, wzniosłem memento roz-
bioru Niemiec, tkliwą pamiątką stra-
conych ziem na rzecz Polski.

Dzisiaj jest „Grenzmark“ kłopotli-
wą kulą u nogi, lecz kiedyś — jak po-
uczają odezwy „Heimatdienst“ — bę-
dzie to ziemia wypadu, z której wszy-
stkie drogi prowadzą na wschód. Drogi
te — to niemieckie „Kraftlinien“,
jak czytamy w tych odezwach. To też
sluszenie oświadcza „Baltische Presse“,
zastanawiając się nad charakterem
„Ostmarki“, że jest ona wytworem szwi-
nizmu i nacjonalizmu niemieckiego,
jest kosztownym symbolem idei
odwetu i wymarzoną kadrą mobiliza-
cji przeciwpolskiej. W istocie Grenz-
marka jest prowincją — niemieckiego
wypadu.

Konfiskata „Młodego Narodowca“

Lipcowy numer „Młodego - Naro-
dowca“, wychodzącego w Bielsku na
Śląsku Cieszyńskim, organu „Mło-
dych“ Obozu Wielkiej Polski, został
skonfiskowany. Konfiskata nastąpiła
w ostatniej chwili na poczcie, mimo,
że starostwo sieradzkie, gdzie pismo
jest drukowane i cenzurowane, kon-
fiskaty nie zarządziło. Skonfiskowano
fotografję generała Zagórskiego i ar-
tykuł p. n. „Pięta Brygada“, będący
przedrukami z nieskonfiskowanego
numeru łódzkiego „Rozwoju“. Wy-
dawnictwo, które mimo krótkiej egzy-
stencji pozyskało sobie już kilka ty-
sięcy abonentów, sprawę nieuzasad-
nionej konfiskaty skierowuje na dro-
gę sądową.

Zawsze ci sami!

Górny Śląsk przygotowuje się inten-
sywnie do obchodu w dn. 18 bm. dzie-
siątej rocznicy pierwszego powstania
śląskiego. W związku z tem wydano
odezwę, w której czytamy p. in.

„Związek Obrońców Śląska“ — jako
ponadpartyjna organizacja uczestników
pracy narodowej, walki plebiscytowej i
powstań śląskich — rzucił pierwszy hasło
zgodnej wspólnej uroczystości dla wszyst-
kich Polaków, stojących na zasadach na-
rodowych i chrześcijańskich. Szlachetne
hasło odbiło się wdzierznym echem w
sercach polsko - katolickiego ludu. Po-
wstał na Śląsku zwarty obóz narodowego
i chrześcijańskiego ruchu społecznego,
aby nie słowem — a czynem urzeczywist-
nić gorące pragnienie społeczeństwa ślą-
skiego, jedność i zgodę Polaków!

Rodacki! Rodacy! W imieniu tego
połączonego ruchu narodowo - chrześ-
cijańskiego zwracamy się do Was z wezw-
aniem: 18-go sierpnia stawcie się tłumnie
w stolicy naszego województwa, w Kato-
wicach! Słubujcie tam wobec Boga nie-
złomną wierność dla Polski, — podajmy
sobie bratnią dłoń i złożmy uroczystą
przysięgę: „Nie rzucim ziemi, skąd nasz
ród!“

Pod cytowaną odezwą widnieją
podpisy przedstawicieli najwybitniej-
szych organizacji politycznych, spo-
łecznych i gospodarczych, różnych od-
cieni, stojących na gruncie narodo-
wym oraz katolickim.

Wierna swoim zasadom „sanacja“
postanowiła i w danym wypadku
wprowadzić rozdźwięk w zapowiadają-
jącej się wspaniale uroczystości, urzą-
dzając w tym samym dniu i na włas-
ną rękę obchód, na który podobno
miał przyrzec swój przyjazd p. Pił-
sudski.

Tego rodzaju akcja nie może nie
wywołać z drugiej strony kordonu
granicznego zadowolenia z powodu tak
usilnej pracy nad rozsadzaniem szere-
gów polskich.

Na konkursie elegancji samochodów zorganizowanym przez P. W. K. otrzymały samochody:

Austro-Daimler Typ Adr. Sedan I. nagrodę
Austro-Daimler Typ Adr. Torpedy I. nagrodę
Citroen C. 6. Cabriolet z kraj. karo-serją Carlux, Warszawa II. nagrodę

Towarzystwo Budowy i Sprzedaży Samochodów Sp. Akc.

(dawniej Austro-Daimler) w Warszawie

ODDZIAŁ w POZNANIU, ul. Dąbrowskiego 7.

Warsztaty i garaże.

Telefon 75-58, 76-65.

Pw 4409-3°, 112

W sprawie Locarna na wschodzie

Haga, 10. 8. (PAT.). W kołach niemieckich daje się zauważyć obawa, aby uchwały komisji politycznej nie zostały zmodyfikowane na plenum konferencji, to jest tam, gdzie delegacja polska będzie miała możliwość zabrania głosu. W tym celu koła niemieckie starają się osłabić znaczenie zgromadzenia plenarnego w opinii publicznej, szerząc poglądy, że wszelkie decyzje komisji politycznej będą miały charakter definitywny. Plenum będzie miało za zadanie zaakceptowanie formalne tych uchwał. Pod tym kątem widzenia oceniać należy również przyniesione dziś przez amsterdamski „Telegraaf” oświadczenie jednego z członków delegacji niemieckiej, który domaga się bezwarunkowo ewakuacji Nadrenji i odrzuca t. zw. komi-

sję koncyliacyjno-konstatacyjną dla Nadrenji, oświadczając w sprawie Locarna na wschodzie co następuje:

Dla nas Niemców Locarno uregulowało definitywnie nasz stosunek do Polski. Sprawa korytarza nie ma nic wspólnego z układem locarneńskim. Wszelkie nawiązane w przyszłości rokowania o korytarz nie będą pozostawały w żadnym związku z układem locarneńskim.

Redakcja „Telegraafu” dodaje do tego oświadczenia komentarz, zdaje się, oparty na informacjach kół delegacji polskiej, stwierdzający, że delegacja polska nie przypisuje temu oświadczeniu żadnego znaczenia politycznego bez względu na widocznie propagandowy charakter tej akcji.

Program prac Rady Ligi Narodów

Genewa, 10. 8. (PAT.) Prowizoryczny porządek dzienny rozpoczynającej się 30 sierpnia 56 sesji, który został już zakomunikowany państwom-członkom Ligi Narodów, zawiera 12 spraw.

Jak zwykle, Rada dokona przeglądu sprawozdań poszczególnych komisji Ligi Narodów, które odbywały swe posiedzenia w okresie od czerwca rb. a mianowicie: komisji współpracy intelektualnej, komisji mandatowej, komitetu ekonomicznego, który na swej ostatniej sesji zajmował się w szczególności procedurą, jaka winna być zastosowana przy rozpoczęciu już badania zagadnień, takich, jak zagadnienie cukru, węgla, porozumień przemysłowych itd., wreszcie komitetu finansowego, który zbierze się dopiero w dniu 30 sierpnia, a który zajmować się będzie wyłącznie takimi zagadnieniami, jak sprawa osiedlenia uchodźców w Bułgarii i Grecji, sytuacji finansów publicznych i banków emisyjnych tych dwóch krajów, wahań siły nabywczej złota itp.

Rada zapozna się również ze sprawozdaniem kwartalnym, przygotowanym przez sekretarjat co do stanu, w jakim się znajduje sprawa ratyfikacji

umów i konwencji, zawartych pod auspicjami Ligi Narodów w dziedzinie uzbrojenia. Radzie przedłożone również będzie sprawozdanie komisji specjalnej, zbierającej się 26 sierpnia, która przeprowadzi w dalszym ciągu badanie projektu konwencji, dotyczącej fabrykacji broni, amunicji i materiału wojennego.

Ze spraw politycznych tylko jedna znalazła się na porządku obrad sesji Rady. Jest nią mianowicie wniosek rządu węgierskiego w t. zw. sprawie „optantów węgierskich”, która to kwestia na żądanie rządów węgierskiego i rumuńskiego została zdjęta z porządku sesji czerwcowej Rady w tym celu, ażeby oba te rządy miały możliwość przeprowadzenia rokowań bezpośrednich.

Z dziedziny finansowej na porządku obrad znalazła się jedynie sprawa pożyczki, wniesiona przez Komisję rządzącą Zagłębia Saary, którą odłożono na ostatniej sesji Rady, dalej Rada zajmie się różnymi sprawami z dziedziny ochrony mniejszości narodowych i higieny.

Wreszcie Rada zajmie się uregulowaniem szeregu spraw budżetowych i administracyjnych.

Ujęcie niebezpiecznego bandyty

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) W ręce policji wpadł przypadkowo niebezpieczny bandyta Bronisław Wiśniewski, który zbiegł z więzienia w Grudziądzu, skazany na 6 lat ciężkiego więzienia za morderstwa rabunkowe na Pomorzu.

W jednym z szynków w Warszawie aresztowano jegomościa, który się nie umiał wyłegitymować, a odciski jego palców wskazały, że jest to Wiśniewski, do czego po pewnym czasie się przyznał. Wiśniewski wygrzebał w więzieniu w Grudziądzu tunel podziemny długości 18 metrów. Więźniowie byli zajęci w pralni więziennej

i w podłodze znajdowała się studnia, w której czerpano wodę do prania. W studni tej na pewnej wysokości, więźniowie wykopali większy tunel, który poprowadzili do podwórza i pod murem więziennym do ogródka, okalającego kaplicę kościoła Narodowego. Tędy uciekło 16 bandytów. 6 z nich ujęto zaraz, reszta uciekła. W dniu ucieczki dokonali oni napadu rabunkowego w jednym z mieszkań. Przebrali się w zrabowane ubrania cywilne i zbiegli. Wiśniewskiego oddał czysty przypadek w ręce sprawiedliwości. (w)

Polskie szyny kolejowe dla Afryki

Katowice, 10. 8. (AW). Zarząd kolei wschodnio-afrykańskiej zamówił za pośrednictwem przedstawicielstwa swego w Londynie próbną dostawę

500 tonn szyn kolejowych w Polsce. O ile szyny okażą się co do ceny i jakości dobre i będą konkurować z wyrobami angielskimi, przedsiębiorstwa na Górnym Śląsku produkujące szyny będą miały nowy rynek zbytu dla swego produktu.

Powrót premiera

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) Wczoraj z rana premier Świątalski wyjechał samochodem z Faialia, gdzie pozostawał na wywczasach. Świątalski jedzie do Polski przez Paryż. W Warszawie spodziewać się go należy koło wtorku. (w)

Publikacja skonfiskowanego listu

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) Skonfiskowany list Bolesława Limanowskiego do Prezydenta Rzeczypospolitej ukazał się w całości w dzienniku socjalistycznym niemieckim w Łodzi, „Lodzer Volkszeitung”. (w)

Goście brazylijscy w Warszawie

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) W poniedziałek przyjmie marszałek Daszyński przybyłych przedstawicieli parlamentu brazylijskiego bankietem.

Pochwała angielska

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) Londyński tygodnik „Statist” ogłasza trzeci artykuł poświęcony Polsce, w którym omawia przemysł węglowy i podnosi dobrą jego organizację. Angielscy przemysłowcy mogliby się wiele nauczyć w Polsce. (w)

Terror litewski

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) Właściciele kin kowieńskich otrzymali anonimowe pogróżki z żądaniem zaniechania wyświetlania reklam polskiego pisma „Dziennik Kowieński”. W kinie Oaza przecięto przewodniki elektryczne, a na salę rzucono bombę z cuchnącą cieczą. (w)

„Zeppelin” wrócił z Ameryki

Bazylija, 10. 8. (PAT.) O godz. 9.25 przeleciał nad miastem Zeppelin, wracający z Ameryki do Friedrichshafen.

Friedrichshafen, 10. 8. (Radjo wł.) Statek powietrzny „Hr. Zeppelin” wylądował o godz. 13.02 po 55 godzinach lotu.

Zaginiony statek

Szanghaj, 10. 8. (AW). Zaginął bez wieści statek celny francuski „Espadone”, który przed 10 dniami wyruszył z Hong-Kongu. Przypuszczają, iż statek zatonął w czasie szalejącego tajfunu.

Ślub w katedrze św. Piotra

Rzym, 10. 8. (AW) W katedrze św. Piotra odbył się po raz pierwszy od zawarcia traktatu laterańskiego obrzęd ślubny. Ciekawym jest to, że zabiegali o pierwszeństwo udzielenia ślubu w Watykanie Amerykanie. Zabiegi te Amerykanom powiodły się.

Huragan we Francji

Lyon, 10. 8. (Pat.) Niezwykłej mocy huragan nawiedził okolice Francji, niszcząc w sposób katastrofalny pola. 20 gmin uległo całkowitej ruinie. Wicher zrywał dachy domów, przewracał drzewa a nawet wagony. Straty obliczają na 15 milionów franków.

Falszerze monet

Berlin, 9. 8. (AW) Policja w Kassel wpadła na trop bandy falszerzy monet 5-markowych. Monety podrabiano nadzwyczaj prostym sposobem, podpatrzonym w fabryce czekolady. Do wytapiania monet falszerze używali masy cynkowej, gotowe zaś monety posrebrzali w roztynie srebra. Sporządzenie jednej monety trwało zaledwie 5 minut i kosztowało około 30 fenigów. Falsyfikaty puszczano w ogromnej ilości na jarmarkach w Nadrenji.

Bunt więźniów

Nowy Jork, 8. 8. (AW). Wśród pracujących w kopalni węgla więźniów z więzienia Lansing w stanie Kansas wybuchł bunt. Więźniowie próbowali obezwładnić dozorców i masowo zbiec. Wynikiem walki, w rezultacie której dwóch więźniów zostało zabitych, dwóch zaś ciężko rannych. Jeden dozorca również odniósł rany. Sytuację opanowano w zupełności.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8,88 2/5 zł, w Gdańsku Warszawę 8,88 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski. oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mkn. w dewizach — 211,91 zł, gotówką — 211,48 zł; za 100 guld. gd. w dewizach — 172,69 zł, gotówką — 172,26 zł.

Poznańska giełda pieniężna

Poznań, 10 sierpnia 1929. Nastrój dzisiejszego zebrania giełdowego był więcej ożywiony. Transakcji dokonano liczniejszych przy lekko zwyżkujących kursach w akcjach.

Z papierów procentowych doznała zwyżkę w kursie 5 proc. pożyczki notując 48 proc. w transakcjach, 4 proc. pożyczki rozpoczęła kursem 112 — i kończyła 113,50 w płaceniu. 5 proc. premj. dolarowe oddawano po 66,—. Z papierów lokacyjnych notowały 8 proc. listy dolarowe 93,50 proc. w transakcjach i 4 proc. listy konwert. P. Z K. 41 proc. w płaceniu.

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych poszukiwano Bank Polski po 166,50 bez oddawców. Bank Związku notował 78,50 w transakcjach. Cegielskiego handlowano również w transakcjach po 36,—. Po zwykłym kursie poszukiwano i płacono za Centr. Rolników 95,—, C. Hartwig 37,— i Kantorowicza po 78,—. Reszta papierów z braku materiału nie doszła do notowania.

Cedula urzędowa z dnia 10 sierpnia 1929 r.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominatu)
 5% Pożyczka konwersyjna 48,— +
 8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt. 93 1/2% +
 4% listy zastaw. konw. Pozn. Ziem. Kred. 41% +

(Kurs w złotych)

5% Pożyczka premjowa serja II 66,— O.
 4% Prem. Poż. Inwestycyjna 112—113,50 P.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)
 Bank Zw. Spółek Zarob. I em. zł. 78,50 +

Akcje przemysłowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)
 Cegielski H. I em. zł. 30,— +
 Centrala Rolników I em. zł. 95,— P.
 C. Hartwig I em. zł. 37,— P.
 Hartwig Kantorowicz I em. zł. 78,— P.
 Tendencja: Utrzymana.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg

reszta za 100 kg

Berlin, dnia 10 sierpnia 1929

Pszonica march. od st. zał. 250,00—252,00

Tendencja mocna.

Zyto march. od st. zał. . . . 196,00—197,00

Tendencja mocniejsza.

Owies march. od st. zał. . . . 180,00—190,00

Tendencja spokojna.

Jęczmień zimowy . . . . . 167,00—175,00

Tendencja spokojna.

Kukurydza loco Berlin . . . . . 223,00—224,00

Tendencja spokojna.

Mąka pszenna . . . . . 30,50—35,50

Tendencja spokojna.

Mąka żytnia . . . . . 26,90—28,80

Tendencja nieco mocniejsza.

Ospa pszenna . . . . . 12,00—12,75

Tendencja spokojna.

Ospa żytnia . . . . . 12,00—12,25

Tendencja spokojna.

Rzepak . . . . . 000,00—385,00

Tendencja utrzymana.

Groch Victoria . . . . . 40,00—48,00

Groch dr. jad. . . . . 28,00—34,00

Groch past. . . . . 21,00—23,00

Peluszka . . . . . 27,00—30,00

Bób polny . . . . . 22,00—25,00

Wyka . . . . . 28,00—32,00

Lubin niebieski . . . . . 21,00—22,00

Lubin żółty . . . . . 28,00—31,00

Makuchy rzepakowe . . . . . 00,00—19,80

Makuchy miane . . . . . 23,00—23,50

Wytłoki suche . . . . . 11,40—11,50

Śrut Soja . . . . . 19,70—20,10

Płatki ziemniaczane . . . . . 16,20—16,60

Ogólna tendencja mocna.

Burzliwe dziesięciolecie republikańskie w Berlinie

Socjaliści i komuniści między sobą

Berlin, 10. 8. (AW) Dnia 11 bm. odbędą się w Berlinie wielkie uroczystości republikańskie. Na dzień ten zwołano wielki zjazd organizacji republikańskiej Reichsbannerów, którzy zgromadzą się na placu Bülowa. Ponieważ na dzień ten zapowiedzieli również swoje demonstracje na tymże placu komuniści, prezydent policji berlińskiej, chcąc zapobiec możliwym starciom, wydał zakaz odbycia się demonstracji komunistycznej, oraz przedsięwzięcia odpowiednich środków ostrożności. Do Berlina przybył ma w tym dniu 150 tys. członków Reichsbanner, przyczem odbędzie się poświęcenie pomnika poległych, przed którym przejdzie defilada.

Berlin, 10. 8. (PAT.) Jak donosi prasa berlińska, przybyła do Berlina

większa grupa austriackiego związku republikańskiego, by wziąć udział w uroczystościach 10-lecia konstytucji Rzeszy. Podczas przemarszu przez miasto republikanie austriacy zostali napadnięci przez komunistów berlińskich, przyczem doszło do bójki, w czasie której kilku republikanów austriackich zostało pobitych.

Socjalistyczny „Vorwärts“ donosi, że w czasie bójki padło z domu, w którym się mieści redakcja „Rote Fahne“, kilka strzałów rewolwerowych.

„Vorwärts“ ogłasza odezwę, wzywającą socjalistów i t. zw. sztandarowców republikańskich, ażeby nie pozwolili się sprokować komunistom i ażeby w czasie uroczystości odpowiadali milcząco pogardą na zaczepki i prowokacje komunistyczne.

Refleksje ze zjazdu Polaków mieszkających zagranicą

Na temat Zjazdu Polaków, mieszkających zagranicą, który niedawno odbywał się w Warszawie otrzymujemy od przedstawiciela polskich kół katolickich na emigracji następujące uwagi:

Zjazd Polaków z zagranicy przyniósł bądź co bądź wielkie zwycięstwo idei katolickiej, chociaż zapewne nie leżało to w intencji jego organizatorów. Nie zapadła tam ani jedna merytoryczna rezolucja, która by sprzeciwiała się zasadom Kościoła katolickiego (a rezolucyj było bardzo wiele), mimo, że organizatorowie zjazdu przeważnie byli „wolnomyślni“ i mimo, że wśród delegatów wielu zapewne należy do partji liberalnych. Zjazd Polaków z zagranicy przyniósł nadto Polsce wielkie zwycięstwo w ideowym określeniu jej stosunku do zagranicy na polu politycznym.

Nasi liberalni posłowie otrzymali naukę, że hasłami wolnomyślnymi nie można już więcej szermierzyc ani na prawo, ani na lewo ze względu na najbliższych sąsiadów, a odwiecznych wrogów. W stosunkach z nimi inną musimy obrać drogę. Polska musi być znowu na wszystkie fronty przedmurzem nie tylko chrześcijaństwa, ale katolicyzmu, jako semper fidelis. Zjazd wykazał, że szermierka hasłami wolnomyślnymi i zacięte ataki na Kościół katolicki przynoszą szkodę państwu naszemu także co do stanu posiadania dusz polskich na obczyźnie. Zjazd wykazał, że ataki na Kościół katolicki sprawiają, że Polacy na obczyźnie zrażają się do macierzy, tracą przywiązanie do ojczyzny, potem wyrzekają się jej wprost, choć wśród rozmaitych ucisków na obczyźnie jasno poznają dobroczynne działanie Kościoła katolickiego dla mas opuszczonych. Skoro np. ziomek nasz poznaje, że zawarcie małżeństwa jest utrudnione na obczyźnie z powodu nieznanych w Polsce przepisów meldunkowych, lub z powodu różnych ograniczeń prawnopństwowych, ale nie kościelnych, trudno, aby nie odwracał się od tych, którzy przywiązania jego święte szarpia, aby do tego Kościoła nie przywiązał się na obczyźnie widząc, jak on mu we wszystkim dopomaga. Zjazd przez usta jednego z referentów przestrzegł przed ustawą o ślubach cywilnych, która odrzuca powagę i święty charakter kościelnych ślubów, wprowadza rozluźnienia węża małżeńskiego, wogóle mnoży wypadki pożycia na wiare, rozwody, większe wydatki społeczeństwa na domy podrzutek, utrzymanie dzieci niesłubnych, zle ich wychowanie.

Jeżeli chcemy, żeby obce państwa przestrzegały wiernie konkordaty ze Stolicą Apostolską dla naszych narodowych korzyści poza granicami, szanujemy też nasz konkordat w obrębie państwa. Na zjeździe mieliśmy sposobność przekonać się naocznie, jak ci, co dawniej występowali wrogo wobec Kościoła, widzą dobroczynną działalność duchowieństwa polskiego na obczyźnie i zwiijają chorągiewkę.

Przy zakończeniu plenarnych obrad w Warszawie marszałek Senatu, zęgną-

jąc delegatów, życzył im do dalszej pracy: „Szczęść Boże!“. Oto takie słowa padły z ust dr. Szymańskiego, który nie tak to dawno w tej samej sali podniósł głos za zniesieniem praktyk religijnych w szkołach, nie baeząc, że po takim wychowaniu za lat kilkanaście już nikt nie powtórzy: „Szczęść Boże“. Cieszymy się taką zmianą frontu, bo jakżeby mógł życzyć pomocy Bożej ten, który, odrzucając praktyki religijne, odrzucał tem samem wszelki wpływ wiary na młodzież, wpływ dopuszczony nawet w tych państwach, które mniej życzliwe są dla Kościoła, aniżeli w Polsce. A kiedy prelegent z Towarzystwa emigracyjnego wywoził, że emigracja ma wielką przyszłość, a jej źródłem są niewyczerpane masy ludu emigracyjnego, dobrze mu odpowiedział delegat Kowalski: Urządźmy się tak w Polsce, aby nie było potrzeba emigracji! Jednak nie powinno się dźbiać tak, że Ojczyzna nie może rzekomo wyżywić swoich, a żywi obcych. Naprawdę to można znowu tylko przy pomocy tych sił, które sam Bóg złożył w Kościele katolickim. Za tem przemawia doświadczenie wieków.

Zarzuć tylko można kierownictwu zjazdu, że po pierwsze nie uszanowano w niem dostatecznie wpływu na przyszłe prace zjazdu Prymasa Polski, który w dawnych wiekach — w czasie interregnum — sprawował rząd w Polsce. A przydałoby się to naczelnej radzie, wzmacniając zaufanie delegatów do wykonawczego organu zjazdu.

Przy wyborach do naczelnej rady zjazdu nie uwzględniono sprawiedliwie wszystkich organizacji, które zajmują się Polakami na obczyźnie, co było drugim, grubym nietaktem, wywołującym niesmak, nawet pomruk i gorsze jeszcze uczucia. Nie pozostawiono delegatom wolności udziału we wszystkich komisjach zjazdu, zatem także w komisji organizacyjnej i głównej, czyniąc zależnym udział ten od uprzedniego zapisania się na odpowiednią listę. Delegaci, poniosłszy tak wielkie ofiary czasu i tyle niewygód podróży, mieli chyba prawo brać udział we wszystkich komisjach bez względu na jakąś drobną, a drażniącą formalistykę. Co do tych wyborów, które kierowały jednostki wprawne w zakulisowych praktykach, kto wie, czy nie staną się przyczyną obniżenia powagi ciała reprezentacyjnego zjazdu, kto wie, czy nie obudzą nieufności. Posiedzenia komisyjne powinny być dostatecznie ogłoszone, kiedy i gdzie mają się odbywać, — a skoro w obradach komisji głównej nie wszystkie delegacje były reprezentowane, tem bardziej jej uchwały należało było poddać pod imienne głosowanie na plenum i zaznaczyć na piśmie o tej tak ważnej uchwale wszystkich delegatów, którzy jej nie słyszeli, lub dostatecznie nie rozumieli i kierowali się optymizmem. Należało było otworzyć dyskusję, dając delegacjom sposobność do wzajemnego porozumienia się i wyznaczenia mówców.

Mimo ujemnych stron zjazdu, nienaruszone pozostają katolickie zasady, któ-

rych ludzkie podstępny nie obalą i cieszymy się, że zasady te, dając sposobność do potępienia tego, co jest niegodne, pobudzą, z uwagi na Polaków zagranicą, do większej wstrzemięźliwości w ich obaleniu wewnątrz Ojczyzny, co wyjdzie jej tylko na korzyść.

Jeden z uczestników zjazdu.

Dokoła lotu „Polonji“ do Ameryki

W sprawie kpt. Kowalczyka roi się formalnie od rozmaitych „rewelacji“ w pismach, polujących na sensację bez zastrzeżeń, byle była. Nie zamierzamy się niemi zajmować. Dla informacji natomiast podajemy za „A. B. C.“ otrzymane przez redakcję tego pisma poniższe oświadczenie kpt. Kowalczyka.

„Zostałem bez podstawy usunięty, w brutalny sposób przez prezesa Komitetu p. Adamkiewicza z Chicago, który oddawna nie przebieając w środkach, intrygował za memi plecami i nawet chciał mnie sprokować.

Po tragicznym locie Idzikowskiego i Kubali zdecydowano mnie usunąć i w tydzień po tem do ostatniej chwili, ukrywając przede mną, a wyjechawszy pokryjomu do Paryża, gdzie zaangażował p. Kalinę, zawiadomił mnie p. Adamkiewicz telegraficznie o zerwaniu, sądząc, że zrezygnuję i czując się na obczyźnie bezradny, usunę się dobrowolnie — chciał wyrzucić na mnie presję materialną, odbierając diety i nie chcąc zwrócić mi zaległych kilkuset dolarów.

Wierząc, że sprawa moja jest jasna i że wszystkie mam poza sobą punkty obrony tak prawne jak i moralne, i że ta część prasy, której należał na niszczeniu nadużyć i intryg, stanie w mojej obronie, postanowiłem się bronić i całą sprawę chcę skierować na drogę sądową.

Na zakończenie nadmieniamy jeszcze, że wbrew „ścisłym“ informacjom jednego z pism krakowskich por. Kalina nie przyjeżdżał do Medjolanu i nie badał gotowości „Polonji“.

Dziwne utrudnienia

Otrzymałmy następujące uwagi: We wschodniej Francji istnieje komitet pomocy oświatowej, złożony z Polaków, który żywo zajmuje się wśród wychodźców szerzeniem oświaty, szczególnie wśród ogromnych mas dzieci polskich.

Z okazji P. W. K. wspomniany komitet wszczął starania, by dzieci, które przeważnie jeszcze nie widziały Polski, odwiedzić kraj ojczysty, a przedewszystkiem Wystawę w Poznaniu. Wybrano więc z poszczególnych kolonij polskich dzieci najlepiej się prowadzące i najzdolniejsze — które po zwiedzeniu Wystawy i Polski, miały szerzyć wśród pozostałych na obczyźnie dzieci — miłość do ojczyzny.

Zgromadzone 50 dzieci, ktorými żywo zajął się ks. Rogaczewski, dziekan wschodniej Francji. Konsulat polski w Strasburgu zapewnił, że w przejeździe nie będzie robił żadnych paszportowych trudności, i że starczy lista zbiorowa. Tymczasem w ostatniej chwili konsulat ni stąd ni zowąd żądał, by każde dziecko posiadało osobny paszport (na podstawie paszportu ojca). Wobec takiego zarządzenia wycieczka znalazła się w przykrem położeniu, bo jak wystarać się w ostatniej chwili o paszport, kiedy czas do wyjazdu nagli.

Ale dzięki usilnym staraniom ks. dziekana, wnet uzyskano paszporty. Dziwnem się tylko wydaje, że inne konsulaty zagraniczne nie żądały paszportu i w osobnem piśmie wyraźnie podkreśliły, że dzieci niżej lat 15 mogą wyjechać do Polski bez trudności, jedynie za zbiorowym wykazem. Czemuż więc tłumaczyć sobie dziwne to zarządzenie konsulatu w Strasburgu?

Ale na tem nie koniec — gdy wreszcie dzieci przybyły do Polski — wyłoniła się dalsza trudność. Otóż Towarzystwo emigracyjne w Warszawie poprzednio przyrzekło, że po przekroczeniu granicy polskiej, przyjmie i u-

lokuje dzieci własnym kosztem — tymczasem okazało się, że znowu konsul w Strasburgu telegramem nie wiadomo w jakim celu, odwołał wycieczkę, bez uprzedniego porozumienia się z komitetem pomocy oświatowej.

Wyłoniły się nowe trudności — lecz ks. Rogaczewski nie dał za wygrane i interwenjował wszędzie, gdzie się tylko dało. W ostateczności polskie Towarzystwo Emigracyjne na nowo podjęło starania o ulokowanie dzieci, które uwieczono z pomyślnym skutkiem dzięki tow. „Stella“.

Wylewy rzek w Małopolsce

Lwów, 10. 8. (AW) Ze Stanisławowa donoszą, iż rzeka Czeremosz wezbrała gwałtownie, podnosząc się do wysokości 2½ metra ponad poziom normalny. Cały szereg domów został zalany wodą. Obie rzeki Bystrzyce wystąpiły z brzegów, zalewając znaczne obszary w miejscowościach Rafajłowa i Pasieczna. Stan wody 3½ metra ponad normalny.

Lwów, 10. 8. (AW) Ze Stanisławowa donoszą, iż ostatnie ulewne deszcze które spowodowały wylew rzek w województwach południowo-wschodnich, nawiedziły również miejscowości kąpielowe jak Jaremcze i Jamne, które bardzo poważnie ucierpiały.

Lot bez pilota

Kraków, 10. 8. (AW) Zdarzył się tu bardzo ciekawy wypadek szybowania samolotu bez pilota. Samolot ćwiczebny pilotowany przez kaprala Maska wpadł na wysokości 1.700 w korkociąg. Pilot nie mógł uchwycić steru, bowiem wypadł z siedzenia. Wobec tego rozwinął spadochron i opuścił się szczęśliwie na ziemię. Samolot bez pilota wyrównał lot i poszybował dalej. — Dopiero po 15 minutach runął na pole w pobliżu strzelnicy i rozbił się doszczętnie.

Echa zająć na dworcu paryskim

Paryż, 10. 8. (PAT.) „Le Matin“ podaje, że wobec skarg studentów Polaków na zachowanie się policji francuskiej w czasie zajścia, które powstało na dworcu północnym w dniu odjazdu wycieczki studentów politechniki warszawskiej, polecono centralnemu urzędowi policyjnemu przeprowadzenie ankiety administracyjnej dla wyjaśnienia, na kogo pada odpowiedzialność za te zajścia.

Skład św. kolegium kardynalskiego

Wiedeń, 10. 8. (PAT.) Według doniesień dzienników z Rzymu, po śmierci kardynała Mandesa święte kolegium składa się obecnie z 57 kardynałów, w tej liczbie jest 36 kardynałów włoskich i 21 zagranicznych. Brak więc tem samem 13 kardynałów do uzupełnienia kolegium. Od czerwca 1928 r. do św. kolegium przyjęto tylko kard. Szustera, podczas gdy od grudnia 1927 r. zmarło 7 kardynałów. W kołach watykańskich słychać, że papież na przyszłym konsytorzu grudniowym zamianuje nowych kardynałów włoskich i zagranicznych.

Polacy na międzynarod. zawodach strzeleckich

Stokholm, 10. 8. (Pat.) Polska drużyna strzelecka, bawiąca tu na zawodach międzynarodowych, rozpoczęła strzelanie, wzbudzając podziw wśród Szwedów. Na cześć drużyny polskiej wydany został bankiet, w czasie którego gen. Tolla wznosił nacechowany serdecznością toast za zdrowie strzelców polskich.

Katastrofalne zderzenie

Warszawa, 10. 8. (Tel. wł.) Koło Płońskie, jadąca taksówka z Warszawy najechała na wóz. Wóz i taksówka rozbite a szofer zabity. (w)

ANTIBIAD DENTOSAN PASTA
SP. Z O.O. WARSZAWA
BIELI CZYSZCZY CHRONI OD ZEPSUCIA DO ZEBÓW

W sprawie spolszczenia stolicy

Od p. dr. Karola Stojanowskiego, docenta uniwersytetu poznańskiego, otrzymujemy w doniosłej sprawie następujący artykuł dyskusyjny:

Niejednego z czytelników zafrapuje sam tytuł artykułu. Niestety jednakże tak jest. Stolica Polski nie jest miastem zupełnie polskim. Miljonowe to administracyjne, gospodarcze i kulturalne centrum współczesnej Polski liczy około 33 proc. Żydów. Procent ów, przeliczony na liczby bezwzględne, stanowi imponującą cyfrę od 310 do 340 tysięcy ludności żydowskiej. Celem dokładnego zdania sprawy z wagi warszawskiego skupienia Żydów należy sobie uzmysłować, że poza Warszawą i Łodzią nie ma w Polsce wogóle większego skupienia miejskiego, jak warszawskie ghetto żydowskie. Jest ono mniej więcej o 50 proc. większe, jak Lwów, Poznań, Kraków i Wilno, a trzy razy tak duże, jak Lublin, Bydgoszcz, Katowice. Jeśli się przytem weźmie pod uwagę, że ta wielka masa żydowska dzięki swemu bogactwu, sprytowi, religijno - narodowej konsolidacji i silnej organizacji o wiele więcej znaczy, aniżeli się to jej z procentowej ilości należy, będziemy mieć jasny obraz sytuacji. Obraz ten jaskrawo uwydatnia przepojenie stolicy obcym i wrogim elementem, który jak olbrzymi polip, oplótł ją swemi mackami.

Jest to wprawdzie w byłym zaborze rosyjskim i austriackim regułą, że miasta stanowią domeny żydowską. Łódź np. ma ponad 34 proc. Żydów. Mimo to jednakże warszawskie skupienie żydowskie jest specjalnie niebezpieczne. Przecież w Warszawie jest centrum administracyjno - państwowe Polski. Tam z natury rzeczy muszą wykucwać się ustawy państwowe, kierunek i nastawienie polskiej polityki. Warszawa ma jako największe w Polsce miejskie skupienie potężny, bo ogólnie - państwowy i ogólnie - narodowy zasięg. Żydzi zaś warszawscy mogą na te wszystkie momenty oddziaływać, odchylając je w kierunku swego interesu i w kierunku swego ducha. Nic tedy dziwnego, że w umysłach żydowskich koncepcja Judeo-polonii ma taki odzwiek. Jak trudnym w takich warunkach byłoby położenie stolicy w czasie wojny, albo bolszewickiej rewolucji, zrozumie nawet każdy słabo orientujący się w zagadnieniach społecznych.

Tego rodzaju warunki demograficzne, panujące w stolicy, zmuszają naród polski albo do przeniesienia stolicy do innego miasta, albo też do spolszczenia Warszawy, t. j. do wyciśnięcia stamtąd Żydów. Teoretycznie pierwsze rozwiązanie jest możliwe, zwłaszcza odkąd Polacy zrealizowali myśl w. asnego portu w Gdyni. W danych jednakże warunkach Warszawa musi być stolicą Polski z racji swego położenia. Leży ona bowiem na skrzyżowaniu ważnych dróg komunikacyjnych, łączących wschód i zachód oraz północ i południe Europy. Poza tem oddziaływanie jej jest potrzebne dla wzmocnienia natchnienia polskości zarówno na kresach północnych, jako też wschodnich. Oddziaływanie milionowego zbiorowiska miejskiego posiadać będzie dużą siłę polonizującą. Warszawę trzeba tedy spolszczyć.

Proces spolszczenia stolicy odbywać się będzie częściowo przynajmniej na drodze naturalnej. Droga ta, to selekcja, powodowana życiem miejskim. Dzisiejsze życie wielkomiejskie niszczy o wiele prędzej pogłowie ludzkie, aniżeli życie wiejskie. Konsekwencją niszczenia przez miasto jego ludności jest przyciąganie tam świeżych elementów ludzkich z okolicy wielkiego miasta. Zgromadzeni zatem w Warszawie Żydzi będą powoli wymierali, a na ich miejsce będzie ściągala do miast ludność z otaczającego Mazowsza i innych dzielnic. W długim tym procesie element polski ma szansę ciągłego, postępowego wypierania Żydów.

Naturalny ten proces ciągnąć się jednakże będzie zbyt powolnie, aby mógł sam przez się zaważyć w niedługim czasie na życiu narodowo - państwowym. Hamować go będzie niejednokrotnie stopień przystosowania elementu żydowskiego i polskiego do współczesnego życia wielkomiejskiego. Żydzi przez długi jeszcze czas będą górowali bogactwem, organizacją, międzynarodowym poparciem nad surowym materiałem polskim. Wobec tego należałoby stworzyć warunki przyspieszające proces wyrzucania Żydów z Warszawy. Choć tu o warunki natury społeczno - politycznej, t. j. o specjalne nastawienie opinii tak stolicznej, jak też prowincjonalnej. W pierwszym rzędzie trzeba będzie nawrócić do bojkotu handlu żydowskiego przez Polaków, stosowanego w Kongresówce z wielkim powodzeniem przed wojną.

Jednakże trzeba sobie zdać z tego sprawę, że walka z Żydami o polskości Warszawy, prowadzona jedynie siłami miejscowymi, nawet przy najlepszym zorganizowaniu i poparciu przez opinię, byłaby bardzo długa. Trzeba będzie przyjąć walczącym Mazurom z pomocą, do której obecnie w najbliższym czasie predysponowani są jedynie Wielkopolanie z poznańczykami na czele. Niedaleką jest bowiem chwila, kiedy Wielkopolska będzie za małą podstawą do życia i pracy dla jej mieszkańców. Już obecnie daje się zauważyć, może jeszcze słabo, przeludnienie miast Wielkopolski, zwłaszcza w dziedzinie handlu. Za lat kilka będziemy obserwowali już przeludnienie w sferze inteligencji. Ten nadmiar sił z Wielkopolski będzie musiał emigrować. Ze wszech miar byłoby wskazaniem, aby nadwyżka ludzka z Wielkopolski została umieszczona w kraju, a nie musiała emigrować zagranicę. Tam należy skierować elementy mniejszościowe oraz Polaków mniej zaawansowanych w kulturze. Istnieje wprawdzie w społeczeństwie wielkopolskim tendencja zdobywania najpierw miast przyle-

głych Wielkopolsce. Nie jest ona jednakże sprzeczną z hasłem przeze mnie wysuwaniem. Emigracja Wielkopolan do Warszawy jest o tyle realną, że ostаточно warszawskie stosunki są w Polsce może najbardziej odpowiednie dla Wielkopolan. Nawet nieliczna kolonia wielkopolska odegrałaby w Warszawie stosunkowo wielką rolę, organizując tam przeciwyżydowski front gospodarczy.

Oczywiście, aby rolę podobną bodaj częściowo odegrać, musi się rozporządzać specjalną organizacją. Organizacja musiałaby dysponować zarówno pewnymi ośrodkami w Poznaniu, jak też i w Warszawie, a miałaby na celu dostarczenie pomocy kolonii wielkopolskiej w Warszawie. Dobrzeby było oprócz całej akcji na momencie raczej ekonomicznym, aniżeli społeczno - politycznym. Gdyby organizatorowie wystawy zechcieli użyć do powyższego celu swoje doświadczenie i autorytet, to akcja miałaby szansę niedalekiej realizacji.

Przy dyskusji tego projektu trzeba mieć na uwadze, że odpowiednio silna kolonia wielkopolska w Warszawie będzie w każdym razie decydować o odpowiednim udziale Wielkopolan w rządach państwowych.

Dr. Karol Stojanowski.

Możliwość rewizji traktatów

Kwestja rewizji traktatów na podstawie artykułu 19 statutu Ligi Narodów jest jednym z najważniejszych zagadnień dzisiejszego prawa międzynarodowego. Ten bardzo zawiły pod względem prawnym problem jest jednocześnie szczególnie skomplikowany i delikatny pod względem politycznym; jego właściwe ujęcie nie należy bowiem do rzeczy łatwych i prostych, a jego zastosowanie w praktyce kryje w sobie poważne trudności i — śmiało rzecz można — groźne niebezpieczeństwa.

Pisarze niemieccy — i to najbardziej poważni — widzą w art. 19 paktu praktyczną możliwość zrealizowania swych gorących pragnień i żywo odczuwanych aspiracji rewizjonistycznych, mających na celu „uwolnienie Niemiec od ciężarów traktatu wersalskiego, który zwyciężonym przeciwnikom narzucił przemocą triumfujące mocarstwa Entente'y”. Zapominają przy tem o starej prawdzie, że „*co acta voluntas, voluntas est*”, (zbiiorowa wola jest wola), gdyby bowiem odmówić słuszności tej rzymskiej maksymie, to wszelkie traktaty pokoju, które cechuje zawsze nieodłączny element przymusu, należałoby uznać za nieważne. Zapominają również o tej niewzruszonej podstawie prawa narodów, jaką jest zasada: „*pacta sunt servanda*”, (traktaty muszą być wykonywane), bez której cały gmach prawa międzynarodowego musiałby runąć nieuchronnie pozbawiony wszelkiego oparcia.

Na tem zresztą stanowisku stanęli i twórcy paktu Ligi Narodów odrzucając w sposób kategoryczny możliwość jednostronnego zwalniania się od przyjętych na siebie przez jakieś państwo zobowiązań traktatowych, nawet z powołaniem się na tak sporną w nauce prawa narodów klauzulę „*rebus sic stantibus*”, (w takim stanie rzeczy).

Lecz zagadnienie rewizji traktatów ujęte zostało w art. 19 paktu w sposób tak ogólnikowy i tak od precyzji daleki, że wspomniany artykuł można — napozór — poddawać zupełnie różnej interpretacji, wyciągając zeń takie wnioski, jakie najbardziej odpowiedają danym tendencjom politycznym. Zadaniem nauki prawa narodów — i to jednym z jej zadań najpilniejszych — jest ustalić drogą ścisłej, a bezstronnej wykładni właściwy charakter prawny przepisów art. 19, ich zakres działania i moc obowiązującą, jak również określić dokładnie zasady odnośnej procedury. Kwestja tą, która ma dla nas niezwykle doniosłe znaczenie także i ze względów politycznych, zaczęto się wreszcie zajmować i w naszym piśmiennictwie.

Praca dr. Alińskiego (pseudonim),

o „Możliwości rewizji traktatów według paktu Ligi Narodów”, (Warszawa 1929. Wydawnictwo „Przeglądu Politycznego”) jest ułamkiem większej całości. Autor bowiem zapowiada w tekście ogłoszenie obszernego studjum o art. 19. Usprawiedliwia to jej wyraźnie fragmentaryczny, a nawet urywkowy charakter. Pomimo to jednak wspomniana rozprawa odznacza się jednak wielką sumiennością i ścisłością wywodów oraz rzadką w literaturze bezstronnością sądów.

Ten — bardzo zresztą cenny i rzadki — obiektywizm posuwa autor daleko. Omawiając bowiem charakter przepisów art. 19, uważa, że uchwała Zgromadzenia „uwzględniająca członków Ligi, aby przystąpili do ponownego zbadania traktatów” ma znaczenie prawne, a więc jest dla stron zainteresowanych obowiązująca. Inne mi słowo: skoro Zgromadzenie Ligi Narodów powołało tego rodzaju uchwałę, to ta uchwała Zgromadzenia wprowadza sprawę rewizji postanowień danego traktatu na drogę przymusowego rozstrzygnięcia. Nie dość na tem, bo rozważając sposób, w jaki Zgromadzenie może powziąć uchwałę tego rodzaju, autor wypowiada się wprawdzie jako zwolennik jednomyślności, lecz z wykluczeniem głosów państw bezpośrednio zainteresowanych.

Nie możemy podzielić tych poglądów. Przeciwnie — jesteśmy zdania, że Zgromadzenie Ligi Narodów może tylko w drodze specjalnej uchwały wezwać swych członków do ponownego zbadania niektórych traktatów, o których mówi art. 19 paktu, a takie zalecenie nie jest bezwzględnie obowiązujące — statut Ligi Narodów opiera się bowiem na pełnym uznaniu zasady udziałności państwa, co jest — jak wiadomo — fundamentem koncepcji całej instytucji genewskiej. Na takim stanowisku stoi zresztą i oficjalny brytyjski komentator paktu, Kluyver, i szereg bardzo poważnych pisarzy.

Nie mamy możności, przeprowadzenia na tem miejscu z autorem omawianej rozprawy bardziej szczegółowej polemiki na temat jego poglądów, które można uważać za niedostatecznie uzasadnione. Odkładamy więc to do innej okazji, mając nadzieję przystąpić do tego niebawem. Narazie jednak stwierdzamy, że praca dr. Alińskiego, jest ze wszechmiar godna uwagi i dokładnego poznania, zapełnia bowiem dotkliwą lukę w naszym piśmiennictwie i czyni to z talentem; rzeczą dalszej poważnej polemiki naukowej będzie wyświeślenie wątpliwości, których tak wiele nasręcać może analiza prawnicza art. 19 paktu Ligi Narodów. Witold Bronowski.

się przemówieniem prokuratora Dewińskiego, który w mocnych i dosadnych zwrotach scharakteryzował przewinienia oskarżonych. Ujawniwszy wszystkie szczegóły, jakie rozprawa wykazała, w jedną całość, wywodzi oskarżyciel publiczny, że wszyscy oskarżeni kradli w wyrafinowany sposób wspólnie, wszyscy zalem odpowiadają za swe przewinienia. Szczygiel, Wojewoda i Antkowiak — to ten wielki triumwirat, który bogacił się groszem publicznym, reszta oskarżonych to pionki, które stały na ich usługach. Twierdzenie oskarżonych, że są niewinni, to fikcja, taka sama, jak owe fikcyjne wpłaty, zapisane do ksiąg kasowych, które potem zniszczono i spalono w piecu magistrackim; w tych to księgach i w tych, co ocalały, leży wina oskarżonych. Zwracając się do trybunału, wnosi prokurator o surowe ukaranie oskarżonych, albowiem w Polsce niema miejsca na złodziejstwa. Grosz publiczny to grosz kupca i rzemieślnika, urzędnika i robotnika, zdobyty ciężkim trudem; nie wolno nikomu z bogactw się krwawić społeczeństwa. Proces ten — wywodzi prokurator — ma znaczenie dydaktyczne w stosunku i do osób tych, które z pewnym wstydem w oczach składały swe zeznania przed sądem...

Następnie przemawiają obrońcy oskarżonych rendantów adwokaci Rudka, dr. Pehr i dr. Sokalski z Torunia, a dnia następnego, tj. w piątek, adwokaci Siatecki, Filipowski i dr. Majzel. Wobec jasnych orzeczeń biegłych Paula i Lenarta z Poznania i dyr. Jeneka z Gniezna, o których prokurator Dewiński w swej mowie oskarżycielskiej się wyraził z uznaniem, iż nie może wyobrazić sobie bardziej dokładnych i sumiennych orzeczeń, obrona znalazła się w dość trudnym położeniu. Wywodów obrony, które co do formy przeważnie na wysokim stały poziomie, wysłuchano z napiętą uwagą. Charakteryzując zresztą podłoże, na jakim sprzeniewierzenia w kasach magistrackich wyrosły, zbijali obrońcy pewne punkty oskarżenia i wywodów rzeczoznawców, prosząc o uwolnienie swoich klientów. Na wywody obrony replikował prokurator Poleski, poczem ostatnie słowo mieli oskarżeni. Rendanci Antkowiak, Szczygiel i Wojewoda oświadczają, że zarzucanych im sprzeniewierzeń się nie dopuścili i proszą o uwolnienie od winy i kary; reszta oskarżonych prosi o łagodny wymiar kary wzgl. uwolnienie. Na tem przewodniczący trybunału, sędzia Chmielewski, zamyka ostatnią rozprawę trzytygodniowego procesu, zaznaczając, że wyrok ogłoszony zostanie w przyszły wtorek, dn. 13 bm., o godz. 10 rano. iks.

Mimochodem

Nie po amerykańsku

Zadziwił mnie wygląd mojego przyjaciela. Spotniały, blade ze zmęczenia, robił wrażenie zawodnika maratońskiego, dochodzącego właśnie do mety.

— Cóż ci się stało? — zapytałem.

— Chcę mieć wyprasowane kolnierzyki — jęknął z rozpaczą.

— Pierwszy raz słyszę, aby w ten sposób, biegając, można było załatwić tę czynność.

— Mój kochany. Jak wiesz, wszelkie takie sprawy, jak pranie, prasowanie itp. załatwia mi w domu służąca. Dzisiaj jednak popuścił jej się żelazko, czy coś podobnego i chciałem oddać wyprane już kolnierzyki do prasowania.

— Ależ to bagatelka! Tyle mamy w mieście pralni, każda na poczekaniu załatwi ci taką drobnostkę.

— Niestety, mylisz się. Przychodzę do jednej z mistrzyń kunsztu żelazka. „Ach! Niestety, dopiero za pięć dni mogą być kolnierzyki gotowe”. „Jakto? — dziwię się — przecież jest to kwestja pięciu minut”. „Tak, ale widzi pan... i tu następowala cała litanja najrozmaitszych fachowych przyczyn. Tam było żelazko zbyt gorące, tam znowu zbyt zimne, gdzie indziej wreszcie przed chwilą właśnie skradziono ten cenny przyrząd i tak bez końca.

— Zbiegałem pół Poznania — ciągnął dalej mój przyjaciel — i nieszczęsne kolnierzyki ciągle jeszcze mam niewyprasowane w kieszeni.

— O ileż to inaczej, niż w Ameryce. W tym bajecznym kraju, gdzie można zjeść obiad w aptece, dać zacerować rozdarty rękaw u fryzjera, a upić się „Martellem” u zegarmistrza! My dojdziemy do tej doskonałości może za jakich trzy-
sta lat.

— Nie mam zresztą zbyt wielkich wymagań — dokończył. Dlaczego jednak „prasowanie” nie prasują?... Niech mi kto powie, dlaczego biegam od pięciu godzin po mieście i nikt mi nie chce za pieniądze wyprasować kolnierzyków?!

D i g a m m a.

Nadużycia w kasach miejskich w Grudziądzu

(Szesnasty i siedemnasty dzień rozprawy.)

Proces w sprawie popełnionych nadużyć w kasach miejskich, największy przed sądem okręgowym w Grudziądzu od chwili powstania Polski, po trzech tygodniowych rozprawach dobiega końca. Zainteresowanie się publiczności

rozprawą wzmogło się znacznie w dwóch ostatnich dniach (przemówienia prokuratorów i obrony): miejsca na galerji wszystkie są zajęte, mimo ograniczonej ilości wydanych kart wstępu

Rozprawa w dniu 8 bm. rozpoczęła

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Wielkie dni Bydgoszczy

Przygotowania do wioślarskich mistrzostw Europy — Niezwyczajnie liczny udział osad zagranicznych

Bydgoszcz przygotowuje się jaknajstawniej, aby godnie przyjąć elitę wioślarstwa zagranicznego, która zjedzie do niej, by walczyć na wspaniałym torze w Brdyjściu o zaszczytne tytuły mistrza Europy. Z listy zgłoszeń widać, że będą to najliczniej obslane mistrzostwa z spośród dotychczasowych. Ogółem na starcie ujrzymy barwy 9 państw, które wystawiają 40 osad ze 154 wioślarzami (w tym 7 osad polskich z 26 wioślarzami), Belgja, Włochy i Polska obsadzają wszystkie 7 biegów, Szwajcaria — 6, Francja i Czechosłowacja — po 4, Danja i Hiszpanja — po 2, a Jugosławja — 1 bieg. P. Z. T. W. liczy jeszcze na zgłoszenia dodatkowe ze strony Węgier, Holandji i Rumunii. W poszczególnych biegach startować będą jedyńki — 6 osad, dwójki podwójne — 5 osad, dwójki — 4 osady, dwójki ze sternikiem — 5 osad, czwórki bez sternika — 6 osad, czwórki ze sternikiem — 7 osad, ósemki — 7 osad. Ponieważ tor bydgoski pomieścić może 6 osad w jednym biegu, przeto zarządzone zostaną w sobotę przedbiegi w czwórkach ze sternikiem i ósemkach.

Posiedzenie Federacji Międzynarodowej Wioślarskiej (FISA) odbędzie się 15 i 16 bm. w Warszawie.

Zawodnicy poszczególnych państw

Polów policji

Aresztowano kilku znanych złodziei.

W ciągu dnia dzisiejszego i wczoraj, dokonano licznych aresztowań.

Dziś rano aresztowano 32-letniego Stanisława Gawina i Kazimierza Gułińskiego, obydwu z Warszawy. Wymienieni są znani jako rutynowani złodzieje kieszonkowi i włamywacze, karani już kilkakrotnie. Obydwu odstawiono etapem do Warszawy.

Wczoraj wieczorem po dłuższych poszukiwaniach wykryto 21-letniego Marjana Michalaka. Ukrywał on się przed pościgiem policji od chwili włamania do p. Domańskiej na Chwaliszewie, gdzie go spłoszono. W czasie pościgu policyjnego Michalak ostrzeliwując się z rewolweru zdołał zbiec.

Za kradzież kieszonkową na dworcu, aresztowano 19-letnią Stanisławę Kujawiankę, bez stałego mieszkania. Skradła ona z torebki 30 zł gotówki Felicji Królakównie i ją przytrzymała na gorącym uczynku.

19-letnia Zofja Wróblówna, występująca też pod przybranym nazwiskiem Sokołowska, w czasie wizyty u swej koleżanki, służącej na Łazarzu, skradła pewne rzeczy, własność chlebobawczyni jej koleżanki. Ponadto pobrała pewne towary na konto chlebobawcy swej koleżanki. Ostatecznie oszustkę aresztowano. (k)

Rajd awionetek

Do Poznania przybędą lotnicy w niedzielę.

Metą tej niezwykle ciekawej imprezy na trasie Warszawa—Poznań będzie lotnisko cywilne „Lotu” w Ławicy w niedzielę, dnia 11 bm., a nie jak mylnie podano w sobotę.

Z 68 awionetek, które rozpoczęły rajd, tylko 47 bierze jeszcze udział; reszta naskutek ciężkich warunków — lot przerwała. O palmę pierwszeństwa walczą usilnie Francuzi, Włosi i Niemcy, ostatni stawili się w największej liczbie i dlatego stają z poważnymi szansami. Również Anglicy mają szanse na zajęcie dobrych miejsc. Przyłot pierwszych maszyn spodziewany jest w niedzielę około godz. 14. Natychmiast po załatwieniu formalności i nabraniu materiałów pędnych wystartują zawodnicy do dalszego etapu na Berlin.

Na miejscu doskonale zorganizowana służba informacyjna za pomocą megafonów podawać będzie publiczności wszelkie szczegóły przy i odlotu oraz czasu uzyskane przez zawodników. Specjalne autobusy P. K. E. za niewielką opłatą przewozić będą publiczność z Mostu Teatralnego od godziny 13,30 począwszy do lotniska w Ławicy.

Rano krótko po godz. 8 przybyli do Budapesztu uczestnicy lotu w następującej kolejności: Miss Spooner (An.)

występują w kostjumach o barwach: Belgja — czarnych, Czechosłowacja — czerwonych, Danja — fioletowych, Francja — niebieskich, Hiszpanja — żółtych, Holandja — pomarańczowych, Jugosławja — szarych, Polska — a m a r a n t o w y c h, Szwajcaria — białych, Węgry — zielonych i Włochy — błękitnych.

Zawodnicy poszczególnych państw przybywają w następujących terminach: Holendrzy i Jugosłowianie — dziś w godzinach popołudniowych; Włosi i Węgry przyjeżdżają 12 bm., przyczem loty pierwsze nadeszły już do Bydgoszczy; Belgowie w liczbie 30 zjadą dopiero 15 bm.

Komitet organizacyjny poczynił starania, aby ulepszyć środki lokomocji; będą uruchomione specjalne parostatki, luksusowe autobusy oraz nadzwyczajne pociągi do stacji Łęgnowo.

Celem definitywnego wyznaczenia reprezentantów polskich w jedyńkach i w czwórkach ze sternikiem odbędą się w niedzielę, 11 bm., po poł. na torze regatowym w Brdyjściu jeszcze dwie eliminacje, do których staną w jedyńkach: Długoszewski z Krakowa i Barwicki z Torunia, zaś w czwórkach. AZS. - Warszawa i Tryton oraz Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie.

o godz. 8.44, Canbery (Kan.) o 8.45, Kleps (Czech.) o 8.50, Broad (An.) o 8.54. Po godz. 9 Delmotte, Kirsch, Roeder i Offermann. Po krótkim pobycie wystartowano do Wiednia o godz. 9.19 Miss Spooner, o 9.24 Carberry, o 9.28 Kirch, o 9.32 Broad, 9.52 Opermann, o 10.02 Kleps, o 10.24 Roeder i o 10.30 Delmotte. (radjo)

Kurjer Poznański

Adresy gości PWK

Publikowanie adresów
celem odnalezienia się przybywających

patrz wydanie poranne

KALENDARZYK

Sobota, 10 sierpnia 1929.

Słońce: wschód 4,26; — zachód 19,29; — długość dnia 15 godz. 3 min.
Księżyc: wschód 11,06; — zachód 21,38; — przed 1 kw.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Sobota, godz. 7 rano: Temperatura powietrza umiarkowana + 15 st. C., pochmurno, wiatr północno-wschodni, ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 753 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa + 25 st. C., najniższa + 14 st. C.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych: — 0,08 m.

Kal. rz.-kat.: Wawrzyniec; jutro Zuzanna P

Kal. słow.: Wawrzyniec; jutro Włodzimira.

OSOBISTE

— * Srebrny krzyż zasługi otrzymał p. Brunon Lewicki, kierownik ruchu linii lotniczych „Lot” w Poznaniu, za zasługi około rozwoju polskiej komunikacji lotniczej.

— * Z kroniki żałobnej. W ub. tygodniu zmarł w Borzacinie pod Gnieznem śp. Aleksander Sienkiewicz. Śp. zmarły urodził się w r. 1873. Po ukończeniu szkół wstąpił do konserwatorium w Warszawie, które ukończył w bardzo młodym wieku. Następnie zorganizował orkiestrę własną, która w strojach narodowych odbyła tournée po niektórych państwach. — Zaciągnięty do wojska rosyjskiego, został kapelmistrzem, skąd po odzyskaniu niepodległości Polski wstąpił do wojska polskiego, w którym dosłużył się rangi kapitana. Zwolniony wskutek przemęczenia, zamieszkał do ostatnich dni w własnym domu w Borzacinie. Zmarły pozostawił po sobie trzech synów-muzyków, znanych pod nazwiskiem Braci Dorian (bp.)

— * Srebrne gody małżeńskie obchodzą w dniu 15 bm. pp. Stefan Gasiorowski z małżonką Jadwigą z Małeckich. — Na intencję Jubilatów odprawi się msza św. o godz. 8 w kościele OO. Jezuitów przy ul. Dominikańskiej.

WYSTAWY

— * Otwarcie wystawy. W dniu 11 b. m. o godz. 12 w południe odbędzie się w salonie Wielkopolskiego Związku Artystów Plastyków (plac Wolności 14a) otwarcie wystawy „Rzym i Państwo We-

tykanu, która obejmuje pastele i rysunki B. A. Meleniewskiego oraz autolitografie Vito Lombardiego. Obaj artyści mieszkają od lat w Rzymie i cieszą się tam uznaniem krytyki i publiczności. To też J. E. Ks. Kardynał-Prymas dr. Hlond w czasie pobytu swego w Rzymie zaszczylił odwiedzinami ich wystawę.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— * Walny zjazd Związku Urzędników Kolejowych odbędzie się w Poznaniu w dniach 15—17 bm. z udziałem 350 delegatów z całej Polski. Dnia 15 o godz. 6.45 nastąpi na głównym dworcu powitanie delegatów przez miejscowy komitet, po czym o godz. 9 wymarsz pochodem z orkiestrą kolejową na czele na uroczyste nabożeństwo w kościele podomnikańskim podczas którego śpiewać będzie chór z towarzyszeniem orkiestry kolej. Urzędników Dyrekcji. Otwarcie zjazdu odbędzie się w sali Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Fr. Ratajczaka. Dalszy program przewiduje przemówienia powitalne, wybór prezydium zjazdu i komisji oraz referaty i sprawozdania. O godz. 14 uczestnicy zjazdu udadzą się na wspólny obiad w restauracji „Apollo”. Następne dni będą poświęcone pracom komisji, dyskusji, oraz uchwaleniu szeregu postulatów ekonomicznych i zawodowych jak również utworzeniu Kasy Odpraw Emerytalnych. Poza tem wszyscy uczestnicy, jak również członkowie rodzin, zwiędza P W K.

— * Ogólnokrajowy zjazd niższych funkcyjarszów i pracowników państwowych, zwołany przez Związek Niższych Funkcyjarszów Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej, odbędzie się w dniach 14—17 bm. w Poznaniu. Otwarcie zjazdu nastąpi w dniu 15 bm. o godz. 11 w sali Uniwersytetu Poznańskiego przy ul. Wały Wazów 26.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— * Członkom Kola Poznań Podoficerów Rezerwy Ziemi Zachodnich R. P. podaje się do wiadomości, że termin ulgowego wstępowania do Stowarzyszenia Samopomocy Doraźnej przedłużony został do dnia 1 września br. Uprasza się wszystkich kolegów, którzy rodzinną swę na wypadek śmierci chcą ubezpieczyć, aby z terminu powyższego skorzystali.

— * Tow. „Pielgrzym” w Poznaniu podaje do wiadomości, że nadeszły fotografie z pielgrzymki częstochowskiej; należy się zgłaszać w biurze przy ul. Św. Józefa nr. 5 parter. Cena fotografii zł 6,00; przy zamawianiu wpłaca się całą sumę.

— * Wieniec w Górczynie odbędzie się w niedzielę, dnia 11 bm. przy ul. Pałacza (ogród szkolny), celem uzyskania gotówki na kolonje dla harcerzy. Obchód wieniecwin rozpoczyna się o godz. 17. W razie niepogody wieniec odbędzie się w niedzielę następną.

— * Wielka zabawa ludowa odbędzie się w niedzielę, dnia 11 bm. o godz. 16 w ogrodzie p. Grotowskiego przy Dolnej Wildzie — naprzeciw Stadionu. Zabawę urządza Komitet Tow. Wildeckich. Wstęp do ogrodu tylko 50 gr.

— * Rekolacje zamknięte dla członków i kandydatów Katolickich Kół Abstynentów i parafjalnych Bractw Wstrzemięźliwości odbędą się w czwartek piątek i sobotę, 29, 30 i 31 bm. w kościółku Pana Jezusa przy ul. Żydowskiej i to codziennie o godz. 19,30. Zakończenie ze wspólną Komunią św. odbędzie się w niedzielę, 1 września o godz. 8,30. Zachęcamy już dzisiaj jak najgoręcej wszystkich członków i kandydatów wspomnianych organizacji, aby jak najliczniej na te specjalne rekolacje pospieszyli.

— * Wycieczkę kolejową do Promna urządzi klub sportowy „Warta” dnia 15 bm. i uprasza o liczny udział. Odjazd z dworca głównego o godz. 10, przyjazd o godz. 20,05. Zbiórka o godz. 9,30 w hali dworca głównego. W celu uzyskania ulgi kolejowej prosi się uczestników wycieczki o podanie swych adresów, jak również ilości potrzebnych biletów. Zgłoszenia przyjmuje sekretariat klubu Al. Marcinkowskiego 26 do 12 bm.

— * Klub Sportowy „Sparta” w Poznaniu urządzi w nadchodzącą niedzielę, dnia 11 bm. od godz. 15,30 na boisku własnym w wylotu ul. Grunwaldzkiej wielki kiermasz połączony z występami sportowymi. W programie liczne niespodzianki. Na powyższe zaprasza się uprzejmie gości oraz sympatyków. — Zebranie plenarne, przypadające na nadchodzącą sobotę, odkłada się na przyszły tydzień.

— * Kadra Żeglarska Ligi Morskiej i Rzecznej (oddział Poznań) urządzi w niedzielę, 18 bm. wycieczkę familijną do Bytnia, połączoną z pościwieniem łodzi żaglowej. Wyjazd z Poznania autobusami o godz. 7,45, z Bytnia o godz. 21. Zaproszenia z programem oraz bilety przejazdu, które sprzedaje się wcześniej, aby zarezerwować odpowiednią ilość miejsc, na być można u p. Smolińskiego, ul. Wodna 24 (zakład fryzjerski) do piątku dnia 16 bm. godz. 12.

— * Wycieczka na Bornholm. S/S „Gdynia” zrobił 5—7 bm. wycieczkę na wyspę Bornholm. Jak zwykle, pasażerowie wrócili zachwyceni. Wycieczka na Bornholm, trwająca tylko 2 dni i interesująca głównie dla letników, będzie w tym sezonie powtórzona tylko jeszcze raz i to 28—30 bm. — Następną wycieczką 5-cio dniową odbędzie się do Kopenhagi 15 bm. Cudowne lato tegoroczne i spokojne morze sprzyja podróżom morskimi.

— * Zabawę urządza dnia 15 sierpnia b. r. Chór Zmartwychwstania w ogrodzie „San Domingo”. Dochód z tej zaba-

Wyprzeznacza się na zakup organów dla kościoła parafjalnego na Wildzie. Chór prosi o poparcie wzniesionego celu i przybycie na zabawę; napewno nikt tego nie pożałuje, gdyż program jest bardzo obfity.

— * Rozwój sieci pocztowej. Uruchomiono urzędy Andrzejów koło Łodzi. Białystok 3 w pow warszawskim. Katowice 7 oraz agencje Janowice nad Wisłą (pow. Koziennice), Kroszyn koło Baranowicz, Krzywaczka (pow. Myślenice), Łobaczówka (pow. Horechów), Lopiennik Górny (pow. Krasnystaw), Skarbka Dolna (pow. Jiza).

KRONIKA MIEJSCOWA

— * Pan Roman Stan. Hirsch nie jest Żydem. Związek Samoobrony Społecznej „Rozwój” przesyła nam nast pismo z prośbą o ogłoszenie: Wobec często powtarzających się a krzywdzących w znacznym stopniu informacji, jakoby kupiec Roman Stanisław Hirsch, zamieszkały przy ul. W Garbary 39, był Żydem, prosimy Szan. Redakcję o łaskawe stwierdzenie na łamach Ich pocytnego pisma, że nazwany jest Polakiem i chrześcijaninem z urodzenia, co stwierdziliśmy na podstawie dokumentów urodzenia i świadectwa chrztu.

— * Z targu. Dnia 9 bm. na placu Sapięzińskim placono za nabiał: 1 kg masła wiejskiego 5,60—6,20 zł; masła mleczarskiego 6,40—6,80 zł; twarogu 1,00—1,40 zł; mendel jaj 2,70—3,00 zł; litr śmietany 2,60—3,00 zł; litr mleka pełnego 38—40 gr; za mięso: 1 kg słoniny świeżej 3,20 do 3,40 zł; słoniny wędzonej 4,00—4,20 zł; wieprzowiny 3,20—4,40 zł; wotowiny 2,70—4,40 zł; cielęciny 3,20—4,00 zł; skopowiny 3,20—3,60 zł; koziny 2,00—2,20 zł; smalcu 4,00—4,20 zł; za drób: para kurcząt 5,00—6,00 zł; kura 4,00—5,00 zł; perlica 6,00—8,00 zł; kaczka 5,00—6,00 zł; para gołębi 4,00 zł; za ryby: 1 kg szczupaka 6,00—7,00 zł; karpia 6,00—7,00 zł; lina 6,00—7,20 zł; węgorza 6,00 zł; karasia 3,40—4,00 zł; leszcza 4,00—4,40; okonia 3,60 zł; suma 4,00—5,00 zł; białych ryb 1,60 do 2,00 zł; za jarzyny: 1 kg ziemniaków 14 gr; pieczek marchwi 10—20 gr; buraków 20 gr; cebuli 15 gr; 1 kg szpinaku 50—70 gr; jarmużu 40 gr; 1 kg fasoli 30 do 50 gr; fasoli szparagowej 80 gr; 1 kg rabarbaru 30 gr; 1 gl sałatki zielonej 10 do 15 gr; białej kapusty 50—60 gr; modrej i włoskiej 50—80 gr; 1 p. rzodkiewek 20 gr; 1 p. kalarepy 15 gr; 1 kalafior 0,30—1,50 zł; 1 mdl. ogórków 1,00—1,20 zł; 1 kg. bobu 1,20 zł; 1 kg. pomidorów 3,00—3,60 zł; za owoc: 1 kg. wisien 1,80—2,00 zł; jablek 1,00—1,40 zł; gruszek 1,60 zł; porzeczki 2,00—2,40 zł; agrestu 1,60 zł; śliwek 1,60 zł; czarnych jagód 1,40 zł; borówek (brusznice) 2,00 zł; 1 kg. poziomek 4,00 zł; 1 kg. malin 2,40—3 zł; za grzyby: 1 kg. borowików 3,00—5,00 zł; maślaków 2,00 zł; kurków 2,00—2,40 zł; za 1 mdl. raków placono 1,00—2,50 zł. Ruch ożywiony, dowozy duże. Ceny naogół bez zmian. (hu)

KRONIKA WYPADKÓW

— * Pożar. Z nieustalonej przyczyny powstał pożar w drewnianym baraku przy ul. Emilji Szczywickiej, w którym mieściła się jadalnia. Budynek spalił się doszczętnie. (k)

— * Biedny słupek. Znajdujący się przy narożniku ul. 27 Grudnia i Fr. Ratajczaka słup reklamowy stał się widocznie solą w oku kierowców samochodowych, gdyż już po raz drugi w ciągu dwu tygodni został najechany samochodem. — Nieostrożny szofer samochodu nr. 46 945 który w dodatku wpał na chodnik, przypisał nieszczęsny słup reklamowy o tak duże uszkodzenie, że obelisk groził zwałeniem się na ulicę; usunęła go straż ogniowa. (k)

KRONIKA POLICYJNA

— * Aresztowania. Ujęto i dostawiono władzy sądowej: Biernackiego Ludwika, ur. 26. 8. 1900, bez mieszkania i Zajackowskiego Marjana, ur. 19. 11. 1900, zam. przy Małych Garbarach — za napad, oraz cielesny i kradzież teki p. Wysockiego Walentemu. — Poza tem ujęto Tabakę Walentego, ur. 12. 2. 98, zam. przy ul.

Dzisiaj w Kinie

Aurora: „Człowiek z biczem”
Bajka: „Romans w Sleepingu”
Casino: „Tajny kurjer”
Colosseum: „Córka szatana” i „Niwinia”
Corso: „Bitwa morska przy wyspach Falklandzkich”
Edison: „Krzywoprzysięzca”
Kapitol: „Tajny kurjer”
Metropolis: „Panienska z obiektywem”
Odeon: „Jad miłości” z Ramonem Navarro.
Renaissance: „Zamach w San Francisco” i „Doktor kobiet”
Słońce: „Romans Panny Opolskiej”
Stylowe: „Puszka Pandory” („Lulu”)
Wilson: „Ramona”.

Kolejowej 48 i Kozłowskiemu Józefowi, ur. 9. 3. 1901, zam. przy ul. Marszałka Focha nr. 135 — za kradzież maszyny do pisania z biura p. Pawłowicza przy ul. Marszałka Focha. Maszynę zwrócono poszkodowanemu. (z.)

— * **Niedobra córka.** P. Talarczyk Leon, zam. przy ul. Poplińskich, zgłosił oddalenie się córki Franciszki. Talarczykówna zawiadomiła rodziców, że jeżeli będzie ścigana przez policję, odbierze sobie życie przez otrucie. (z.)

— * **Kradzieże i włamania.** P. Matysiak Tadeusz, zam. G. Wilda 36, doniósł o kradzieży roweru, pozostawionego przy Wielkich Garbarach 48. — Z składnicy firmy Sobański i Szafarkiewicz przy ulicy Wenejańskiej 6 skradziono 3 łózka i 40 kg. białego metalu. — Włamano się do firmy „Patestas” przy ul. Dąbrowskiego 69; złodzieje przeszukali szufady, lecz nie nic nie zabrali. — Z mieszkania p. Garczykowej przy ul. Jeżyckiej 15 skradziono 2 zegarki srebrne, obrączkę ślubną, 2 łyżki, 2 noże, 2 widelce, 17 zł, 2 łyżeczki, 2 poduszki, 2 powleczenia na pościel. — Ks. Filar-skemu Franciszkowi z Pelplina (Pomorze) skradziono podczas kupowania biletu przy kasie Teatru Wielkiego złoty zegarek z łańcuszkiem. (z.)

— * **Czyja własność?** W wydziale śledczym, pokój 41, znajduje się portfel z dokumentami Rybickiego Józefa i brązowa walizka marki Zeko Plotte z mosiądzowymi zamkami i nalepkami kontroli granicznej, lornetką wojskową Zeissa firmy Kolberg i Ska Warszawa, która nosi numer 17 655. (z.)

KRONIKA SĄDOWA

— * **Smutny epilog fałszywego zeznania.** Są ludzie, którzy nie zdają sobie sprawy z ważności złożonej przed sądem przysięgi. Typowym przykładem tego był 20-letni robotnik z Sokolnik koło Pankowa Antoni Prażyński i Zdzisław Zimiński z Pobiedzisk. W roku 1927 przed łóżką karną w Poznaniu toczyła się jawna rozprawa, w której występował także wyżej wymienieni — dziś oskarżeni o krzywoprzysięstwo. Prażyński po złożeniu przysięgi, chcąc kolegę swego Zimińskiego uratować od wymiaru kary, złożył fałszywe zeznanie, do którego namówił go sam Zimiński. Następstwa tego zeznania były fatalne, albowiem wnet udowodniono im krzywoprzysięstwo. Sąd na wczorajszej rozprawie zasądził Zimińskiego na rok ciężkiego więzienia, zaś Prażyńskiego wymierzył karę więzienia przez 4 miesiące. Niechaj powyższy wyrok będzie ostrzeżeniem dla tych, którzy lekceważą sobie złożoną przysięgę. (z.)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— * **Zauważono kradzież węgla z podjazdu na odcinku pomiędzy Poznaniem a Wrześnią.** Dotychczas jednak nie zdołano ująć sprawców tych tak ryzykownych kradzieży. (k.)

— * **Skradziono w Grójcu parę koni z wozem i uprzęgą własność Walentego Nowaczyka (pow. średzki).** Była to 10-letnia klacz kara, wzrostu 1,50 m i 4-letnia również klacz kara, wzrostu 1,60 m. Pościg nie dał narazie wyników. (k.)

— * **Włamano się w Sulęcinie w pow. średzkim do mieszkania rolnika Jana Karalusa i zabrano garderobę męską i damską oraz pościel łącznej wartości około 4 tys. złotych. (k.)**

— * **Utonął w czasie kąpieli w Antoniku pod Swarzędzem 26-letni robotnik Czesław Książkiewicz z Garbów w pow. poznańskim.** Zwłoki wyłowiono wkrótce po wypadku. Nieszczęśliwy kapął się w stawach cegielni, własność firmy Czubek, gdzie pracował. (k.)

— * **Włamano się w Lipiejgórce (pow. chodzieski) do składu Eryka Blocha.** — Włamywacze wtargnęli przez okno i zabrali materjały, firanki, wyroby igliczkowe itp. łącznej wartości około 1500 zł. (k.)

— * **Wyłowiono z wody pod Pijanówkiem (w pow. czarnkowskim) w pobliżu śluzy zwłoki 16-letniej Edyty Libichówny pochodzącej z m. Łodzi.** Jak się okazało, Libichówna, która mieszkała w pensjonacie w Behle (w Niemczech) utonęła w czasie kąpieli w Noteci. (k.)

— * **Usiłovali sprzedać skradzione rowery w Swarzędzu dwaj osobnicy bez stałego mieszkania, 19-letni Józef Szymański i 27-letni Jan Opasik.** Wobec tego, że ofiarowywali wspomniane rowery za bezcen, wzbudziło to podejrzenie i obu aresztowano. Rowery są: damski marki „Panzer” nr. 375 455 oraz męski marki „Wiktoria” z nr. rejestracyjnym Oborniki 212 i znajdujący się w posterunku policji w Swarzędzu.

— * **Wpadł na szczebel wozu w Goleczewie (pow. poznański) Paweł Hojan,** nawiązując wóz, tak nieszczęśliwie, że uległ przebiegu brucha i w parę dni później zmarł w szpitalu w Poznaniu. (k.)

— * **Spadł z wozu zatrudniony u gospodarza Kurka w Owczarkach niedaleko Grudziądza Feliks Gosik i to tak nieszczęśliwie, że doznał pęknięcia czaszki.** Odwieziono go do lecznicy miejskiej, gdzie zmarł mimo zabiegów lekarskich. (ski.)

— * **Zabity przez prąd elektryczny.** — Na majątku Szumilowo pod Grudziądzem dotknął się robotnik Cichocki przewodem elektrycznym o wysokim napięciu. C. poniósł śmierć na miejscu. Podobny wypadek miał miejsce w Nowejwsi, gdzie postradał życie pewien gimnazjasta. (ski.)

— * **Utonął podczas kąpieli pod Strześciem w dniu 8 bm. Wiktor Gal,** lat 19, z Grudziądza. Tegoż dnia podczas kąpieli na wybrzeżu świeckim zaczął to-

nać niejaki Szyłkowski z Grudziądza. — Pospieszyła mu z pomocą jego żona; porwał ją jednak nurt rzeki i utonęła, pod czas gdy mąż jej po dłuższych wysiłkach dostał się do brzegu i ocalał. (x.)

— * **Koń kopnął przybyłego w gościnę do rolnika Grywałskiego w Płońnicy** pod Działdowem brata jego w chwili, gdy przybyli do stajni, by obejrzeć znajdujące się w niej konie. Kopnięcie było tak silne, że nieszczęśliwy zmarł wśród ciężkich boleści, osierocając żonę i siedmiorgo drobnych dzieci. (ski.)

— * **Matkę postrzelił w Wędzynie** pod Działdowem niejaki Biernacki. Manipulował nieostrożnie nabitym flowerm. W pewnej chwili padł strzał i ugodził opodal stojącą matkę w szyję, przesyłał krtań i utknął w kręgosłupie. Ciężko ranną odstawiono do szpitala powiatowego. (ski.)

Z WIELKOPOLSKI

— * **Rogierówko pow. poznański.** (Wybory.) Dnia 4 bm. odbyła się po raz drugi wybory gminne soltysa i ławników. — Pierwszym razem soltysiem wybrany został p. Józef Korcz, następnie jednak wybrano dawniejszego soltysa, p. Stanisława Czyża. Mniejszość wyborców dąży do ponownego unieważnienia wyborów.

— * **Gniezno.** (Podziękowanie.) Zw. Obrony Kresów Zachodnich składa podziękowanie p. Maksymilianowi Wirthowi z Wrześni za ofiarowanie dla kolonii 20 ctr. maki żytniej i 20 ctr. ziemniaków oraz za ceną pomoc przy wypadku samochodowym.

— * **Rogoźno.** (Uroczystość Bractwa Kurkowego.) W ubiegłą niedzielę odbyła się tutaj uroczystość poświęcenia nowo wybudowanej strzelnicy tutejszego Bractwa Kurkowego oraz zjazd Bractw Kurkowych podokręgu wągrowieckiego. Rano wyruszył z Nowego Rynku pochód zaproszonych bractw i miejscowych towarzyszy z orkiestrą na czele do kościoła na mszę św. Tutaj wygłosił okolicznościowo przemówienie ks. dziekan Pomorski. Po nabożeństwie udano się do ogrodu strzeleckiego przy ul. Dworcowej. Na rozpoczęcie uroczystości poświęcenia i otwarcia strzelnicy odśpiewało miejscowe koło śpiewacze pod dyrekcją nauczyciela p. Hanniga „Gauder Mater Polonia”.

Następnie wygłosił przemówienie przewodniczący komitetu budowy strzelnicy p. Wł. Kościński. Aktu poświęcenia dokonał ks. dziekan Pomorski. Wstępę przemówił p. burmistrz Smukalski i przemówił imieniem miasta. Następowały przedstawienie i składanie życzeń przez delegatów towarzystwa. Po zapisaniu nazwisk członków komitetu honorowego i delegatów towarzystwa w złotej księdze Bractwa, udano się na wspólny obiad do lokalu p. Jarosza. Po południu odbyła się zabawa w ogrodzie strzeleckim, zaś wieczorem zabawa taneczna w sali Hotelu Centralnego. (mr.)

— * **Jarocin.** (Kolonje letnie i kursy dokształcające Z. O. K. Z.) W ubiegły poniedziałek odbyło się w salce Bursy Główniej otwarcie kolonji letniej i kursu wakacyjnego, zorganizowanego przez miejscowe Koło Z. O. K. Z. Zebranie zajął przedstawiciel Z. O. K. Z., p. Wojciechowski, witając w krótkich słowach przybyłych gości. Równocześnie przedstawiał p. Wojciechowski zebrany program pracy kolonji letniej i kursu wakacyjnego. Kurs wakacyjny trwa od 5 do 25 bm. Tymczasowy program kursu, w którym weźmie udział 55 uczestników kolonji, przewiduje wykłady z dziedziny literatury i historii ojczystej, pogadanki i wycieczki krajoznawcze do Gołuchowa, Poznania, w okolice Jarocina itd. Następnie zabrał głos p. mecenas Kazowski, który w nadzwyczaj serdecznych słowach powitał zebrana młodzież, przybyła do naszego miasta z najróżniejszych zakątków Polski i obczyzny. Burza oklasków podziękowali uczestnicy kolonji p. mecenasaowi za serdeczne powitanie. W dalszym toku obrad wyłoniła się krótka dyskusja nad ułożeniem szczegółowego programu, poczem po odczytaniu regulaminu kolonji i ukończeniu dość ożywionej dyskusji zakończono zebranie.

— (Dziecko otruło się.) Pięcioletni syn robotnika p. Marjana Andrzejaka z Mniszkowa najadł się zielonego maku. Wskutek nadmiernego spożycia niedojrzałego owocu otrul się i zmarł.

— (Wybory do Rady miejskiej.) Do wyborów do Rady miejskiej zgłoszono dotychczas 8 list. Ponieważ termin składania list jeszcze nie upłynął, jest możliwość zgłoszenia dalszych list. (jk.)

— * **Września.** (Dziesięciolecie Koła Inwalidów.) W niedzielę, dnia 4 bm. obchodziło Koło Inwalidów we Wrześni uroczystość dziesięciolecia swego istnienia. Rano o godz. 9.30 wyruszył pochód wśród dźwięków orkiestry do kościoła, gdzie odprawił nabożeństwo ks. prof. Jernajczyk i przemówił od stóp ołtarza do uczestników uroczystości. Po mszy św. udano się pochodem do sali „Odeon” na uroczyste posiedzenie, które zajął odpowiednim przemówieniem prezes koła p. St. Szambelan. Na marszałka zebrania wybrano członka zarządu wojewódzkiego p. Organisiaka z Poznania. Następnie odczytał sekretarz p. Szafraniak sprawozdanie z ubiegłych 10 lat. Zyczenia dalszego owocnego rozwoju koła składali pp. burmistrz Soltysiak, aptekarz p. Konieczny, członek wydziału powiatowego. Müller, prezes K. Kaliszewski itd. Pan prezes po-

dziękował w serdecznych słowach za życzliwość i poparcie władz i społeczeństwa. W końcu uchwalono wysłać telegram do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Uroczyste posiedzenie urozmaiciło Tow. Śpiewu Moniuszko łaadnymi popisami. Po południu odbyła się zabawa w ogrodzie, a wieczorem zabawa taneczna. (y.)

— * **Bydgoszcz.** (Kradzieże.) W tych dniach w Dziewięcinnie skradziono parę koni z powózka, własność p. Władysława Śmiegielskiego, który ponosi stratę na przeszło tysiąc złotych. — W Bydgoszczy włamali się nieznanymi sprawcy do mieszkania p. Jadwigi Murzynowej i skradli złoty zegarek męski i broszkę, łącznej wartości około 200 zł. (k.)

— * **Pleszew.** (Kradzież wieprza i szorów.) W tych dniach w tutejszej rzeźni miejskiej zginęło pół wieprza wagi około 50 kg. Jak się w toku dochodzeń okazało, usunął mięso konkurent p. Dąbkiewicza, właściciela tegoż. Sprawa zajmie się sąd, który rozstrzygnie zapewne, czy podobny sposób „osłabiania” konkurencji uważać można za sposób właściwy. — W tych dniach skradziono parę szorów rolników Marciniowi Jagle z Buszwy. — Sprawcę wysłedzono niebawem w osobie młodocianego robotnika, któremu też odebrano skradzione szory.

— (Bójka na zabawie.) Na zabawie w Lenartowicach powstała zacięta bójka, którą spowodował mieszkający w Pleszewie Józef Drzewiecki. W toku zapasów został pobity dotkliwie listowy Józef Baczynski z Pleszewa, a sprawca zamieszania Drzewiecki pokaleczony. (k.)

Z życia sokolego

20-lecie Sokola w Dopiewie

Tow. gimn. Sokół w Dopiewie obchodził w niedzielę, 11 b. m. uroczystość 20-lecia swego istnienia, połączoną ze Złotem obwodowym Okręgu poznańskiego. Uroczystość rozpoczęła się poranną mszą św. o godz. 9.15, którą odprawił kapelan Okręgowy ks. prob. Bajerowicz. Po pochodzie i defiladzie odbyła się o 10.45 zawody, zakończone o 12 biegiem na 3 000 mtr. Po obiedzie o godz. 14.30 wystąpią przybyłe drużyny z ćwiczeniami wspólnymi i na przyrzędach.

Sokołowi w Dopiewie, pierwszemu — jeśli się nie mylimy — u nas gniazdu wiejskiemu, przy tej okazji życzymy jak najlepszego rozwoju na przyszłość, a na niedzielę jak najwięcej gości.

SPORT

Kolarstwo

W piątym etapie biegu dokoła Polski, Kalisz — Czesłochowa zwyciężył Michalak 5 g. 41, 2. Stefański 5 g. 41.16, 3. Kołodziejczyk 5 g. 41:17, 4. Zalewski 5 g. 41:24, 5. Wieniec 5 g. 42:26. W ogólnej punktacji prowadzi Stefański 29 g. 00:38, 2. Wieniec 29 g. 13:20, 3. Michalak 29 g. 14:47. Przeciętą szybkość na ostatnim etapie wynosiła 25 klm., ze znanych kolarzy wycofali się Kalinowski, Dolej, Sthał i Piotrowicz. (Tel. wł.) T. S.

Lekka atletyka

Na trójmecz Polska — Czechosłowacja i Węgry pomiędzy zespołami akademików tych państw w Budapeszcie wyjechała w piątek z rana drużyna, w liczbę 10 osób; p. i. będą bronić naszych barw p. i.; Jaworski, Kostrzewski, Nowak, Petkiewicz i Trojanowski.

Piłka nożna

Śląsk — Poznań. Zapowiedziane zawody te międzyokręgowe budzą zrozumiałe zainteresowanie i ściana w dniu 15 bm. na boisko „Warty” rzesze widzów, żądnych emocji. Walka toczyć się będzie o wspaniałą puhar wędrowny. Reprezentacja Śląska przyjeżdża w bardzo silnym składzie, równie drużyna Poznania znajduje się w doskonałej formie i trenuje pilnie pod okiem kapitana związkowego p. Ratajczaka. Wynik zawodów treningowych z ligową drużyną Warty (4:5 dla Warty) mówi sama za siebie.

„Phillips” — „Warta”. Skład drużyny holenderskiej jest następujący: Bouman — van Runi i Leenhouders — van Zeyl, Th. Hermens i van Eerd — van Strien Hermans, Paulussen, van d. Broek i C. Visser. Z powyższych graczy van d. Broek, Paulussen i van Run brali kilkakrotnie udział w reprezentacji państwowej, zaś Eerd, Hermens i Visser grali ostatnio w reprezentacji przeciwko Luksemburgowi. „Warta” wystąpi w komplecie. Początek zawodów punktualnie o godz. 17. Przedprzedaż biletów w firmie Camera i sekretarjat klubu dziś do 19 oraz w niedzielę od godz. 10 do 12.

Pływanie

Zebranie na pływalni wiazkowej wszystkich członków zrzeszonych w P. O. Z. P. odbyło się w piątek przy udziale około 100 osób. Zajął je prezes p. M. Stuermer, który omówił brak wykorzystania trenera, dalej przyczyny przeniesienia meczu Pol-

ska — Belgja do Warszawy, które są natury finansowej. Wzaman odbędzie się 25 b. m. mecz Poznań — Pomorze. Na zakończenie zwrócił się prezes z apelem do wszystkich pływaków, aby jaknajpilniej uczęszczali na treningi zwłaszcza zaś do tych, którym przypada zaszczyt bronienia barw Ponania na meczu z Pomorzem. Okrzykiem „pływactwu cześć” zakończono zebranie. (wz)

Tennis

Do mistrzostw Polski postanowił związek dopuścić tylko tych zawodników którzy, doszli do półfinałów w turniejach otwartych w roku bież. Termin zgłoszeń upływa 13. 8. (Tel. wł.) T. S.

W mistrz. Niemiec do półfin. w grach poj. panów doszli: Spence po pokonaniu Landry'ego 6:1, 7:5, 6:2 spotyka się z Froitzheimem który zwyciężył de Buzeleta 4:6, 5:7, 6:3, 6:2, 1:0; Mencil po pokonaniu Moldenhauera 6:4, 2:6, 6:4, 2:6, 6:1, spotyka się z Boussus, który zwyciężył Ohtę 6:3, 6:2, 6:4. Do półfinałów w grach poj. pań doszły: Chamberlain, Fry, Reznicek i Krahwinkel. (radjo)

Zawody eliminacyjne oraz treningi drużyny „AZS” na kortach przy ul. Noskowskiego 4. przed międzyklubowymi oraz indywidualnymi mistrzostwami Polski rozpoczną się w niedzielę o godz. 9.30. W zawodach eliminacyjnych biorą udział pp. Warmiński i Tłoczyński — w poj. panów, Warmiński i Tłoczyński przeciw Starkowski i Mikołajewski w podwójnej parze, oraz Warmiński przeciw Scarpowa i Tłoczyński w grze podwójnej par i panów. Na mocy tych rozgrywek zostanie zestawiona drużyna, która w dn. 18 bm. będzie broniła barw AZS przeciw warszawskiemu Lawn-Tennis Klubowi w finale o mistrzostwo międzyklubowe Polski.

TEATRY

— * **Z Teatru Wielkiego.** Dziś „Halka” z p. Bojar-Przemieniecką w tytułowej partji. W niedzielę „Polska krew” z pp. Fontanówną, Karską, Nochowicz, Folańskim, Sendeckim i Wiśniewskim, kapelmistrz p. Eichstaedt. W III akcie „polskie dożynki” w wykonaniu zespołu baletowego. W poniedziałek „Wesoła wdówka” z pp. Fontanówną, Majchrzakówną, Bratkiewiczem, Folańskim i Wiśniewskim, kapelmistrz p. Eichstaedt. We wtorek „Klejnoty Madonny” w doskonałym wykonaniu pp. Marynowicz, dr. Roesslerówny, Perkowicza i Zaleskiego, kapelmistrza p. Wojciechowskiego. W środę „Pomsta Jontkowa”.

— * **Z Teatru Polskiego.** Dziś i jutro grana codziennie od trzech miesięcy i wypełniająca stale teatr po brzegi, świetna krotchwila Adama Grzymały-Siedleckiego „Maman do wzięcia” w koncertowym wykonaniu całego zespołu. Na każdym przedstawieniu publiczność przyjmuję wykonawców owacyjnie, a oklaskom niema końca. Sądząc z obecnego powodzenia „Maman do wzięcia” utrzyma się na repertuarze do końca wystawy.

Teatr „Rewja” na P. W. K. Dziś i codziennie o godz. 19-ej min. 15, wielka rewja p. t. „Kuli”, o godz. 22 min. 15, pełna humoru „Jazda na Wystawę”. 120 osób na scenie — 800 kostjumów. Bilety wcześniej nabywać można w składzie cygar p. Zygarełowskiego, ul. Gwarna, naczelnik ul. 27 Grudnia i w kasie teatralnej przy ul. Śniadeckich 12. dwp 1586

Pałac dancinowy P. W. K. Wesołe Miasteczko. Dziś i codziennie o godz. 8—2 w nocy, występy pierwszorzędnych sił artystycznych. Kwartet Lancoy, tancerka Baccarelli, wirtuoz na ksylofonach Palusa (cudowne dzieci), orkiestra Karasińskiego i Kataszka. Wstęp wolny. dw 1435

Teatr Wielki
DZIŚ — „Halka”, opera Moniuszki. Niedziela, 11. 8. „Polska krew”, operetka Nedbala. Poniedziałek, 12. 8. „Wesoła wdówka”, operetka F. Lehara. Początek o godzinie 20. Po rozpoczęciu przedstawienia nikt na salę wpuszczony nie będzie. Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Polski
DZIŚ — „Maman do wzięcia”. Niedziela, 11. 8. „Maman do wzięcia”. Poniedziałek, 12. 8. „Maman do wzięcia”. Początek o godzinie 20. Bilety poprzednio do nabycia w kasie teatralnej (Teatr Polski, ul. 27 Grudnia).

Teatr Nowy
DZIŚ — „Miłość bez grosza”, występ gościnnie Junoszy-Stępowskiego. Niedziela, 11. 8. „Miłość bez grosza”, gościnnie występ Junoszy-Stępowskiego. Początek o godzinie 20. Bilety poprzednio do nabycia w składzie cygar p. Zygarełowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr „Rewja” na P. W. K. Dziś i codziennie o godz. 19.15 wielka rewja polska w 19 obrazach „Kulig” — O godz. 22 arcywesoła rewja „Jazda na wystawę”. Bilety poprzednio do nabycia w składzie cygar p. Zygarełowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia i w kasie teatralnej, ul. Śniadeckich 12. Na P. W. K., Dwór Huggera, Centr. Restauracja P.W.K.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

POWIEŚĆ O KOPERNIKU

(L. H. Morstin: „Kłos panny“.)

Prof. Ludwik Antoni Birkenmajer, autor monumentalnych „Studiów nad pracami Kopernika oraz materiałów biograficznych“ do życia największego z astronomów może dziś słusznie przeżywać chwile zasłużonego zadowolenia.

To, że jego benedyktyński trud badawczy, na 700 z górą stronicach w księdze in 4° zamknięty, znany był specjalistom-matematykom, o tem oczywiście nie wątpli; że wśród nich jego „Mikołaj Kopernik“ zapewnił mu imię, tego zapewne liczne dowody; że w kulturze narod. też zapisał się udokumentowaniem polskości Kopernika, wykazaniem, że Polakiem był nie tylko z urodzenia, ale i z obywatelskiego żaru — to niewątpliwie prof. Birkenmajer w niejednej recenzji o swem dziele wyczał. Ale w roku ostatnim miał sposobność przekonać się, jak ta jego pozornie oschła, formułami rachunkowemi naszpikowana, o ścisłość tylko dbająca książka potrafi nie tylko przekonywać, ale i... wzruszać...

Oto jeżeli stało się, że L. H. Morstin, poeta, marzyciel, homo antimatematyczny, o sinusach i cosinusach, mający to tylko przeświadczenie, że stanowczo nie są one ani sonetem ani oktawą, jeżeli umysłowość tak od tematu prof. Birkenmajera oddalona zdołała nie tylko wczuć się w rzecz, ale z tej księgi odtworzyć sobie wnętrza Kopernika, na tle ściśniętych, surowych myśli snuć rozbieknie marzenia o duszy człowieka, co „słońce w biegu zatrzymało“ — to nie mogło do tego dość inaczej, jak tylko, że te karty Birkenmajerowego „Mikołaja Kopernika“ przemówiły do Morstina takim samym trybem myślenia, jakim do poety przemawia każdy z nich w tyt nad czemś...

Tak powstała najbardziej nieoczekiwana powieść w tegorocznym naszym bilansie bibliograficznym: „Kłos Panny“. Co znaczy ten tytuł, wyjaśnia nam następujący ustęp powieści, który tu przepisujemy, by czytelnik miał równocześnie sposobność zapoznać się ze stylem i nastrojem szczerze poetyckim powieści:

Alfa Virginis, Spica, zwana także Kłosem Panny.

To pierwszej wielkości słońce, wysyłające ku nam migotliwe światło z odległości milionów mil, powinno się dziś nazywać gwiazdą Kopernika. Każdy kto na nią patrzy, jak na naszym polskim niebie wschodzi o północy dnia 22 stycznia *) a zachodzi o tej samej godzinie 30 czerwca, powinien myśleć o wielkim astronomie, który pod tem niebem się urodził. Kto ją odszuka świecąca między Warkoczem Bereniki, Węgą i Czara, powinien wspomnieć, że Kopernik wybrał ją sobie dla przeprowadzenia dowodu niezmienności obiegu ziemi odnośnie do gwiazd stałych. Niezliczoną ilość godzin mozolnej pracy, ze wzrokiem utkwionym w światło tej gwiazdy, trzeba było poświęcić, by dojść do tych prostych wyników.

Dzięki zarządzeniom nieznanym nam zarządzeń najwyższej mocy, była ta gwiazda przeznaczona, by ujawnić śmiertelnym jedną z prawd budowy wszechświata. Jeżeli kiedyś, gdy ruch wszystko zmieni i rozpręży, gdy z rąk niebieskiej Panny wypadnie kłos, zżęty, kosą czasu, zagaśnie płomień, palący się na tem słońcu i złote migoty rzucający w przestrzeń, to choćby innego celu nie miało jej istnienie we wszechświecie, to jedno już jest warcie narodzenia i śmierci tej gwiazdy promiennej.

Czem się głównie zapisze w literaturze „Kłos Panny“ Morstina?

Zapewne nie przesadzę gdy powiem, że dopiero przez tę powieść Kopernik stanie się dla ogółu polskiego postacią żywą i uchwytną. Już cię, genialny Polak-astronom i wiekopomne odkrycie jego znane były oświeconemu społeczeństwu; orjentowaliśmy się dobrze w datach jego urodzin, życia i śmierci, ale już przez niedostępność jego dzieł i przez brak życiorysów, któreby nam z darem uprzyśtępnienia pokazały jego przebieg żywota i wprowadzały nas w wewnętrzny historię jego genialności, — tenże Kopernik pozostał mimo wszystko postacią jakby pozakonkretną. Dopiero ta powieść staje się biografją plastyczną. Widzi-

*) Dla miłośników mistyki astrologicznej niech tu będzie zanotowane, że ta Mikołaja Kopernika gwiazda na polskie niebo wschodzi tego samego dnia, kiedy czasu „narodowych noc“ w roku 1863 wybuchło powstanie o polską wolność,

my z niej epokę, widzimy umysłowość i wiary jego czasów, pokazuje nam ona świat naukowy renesansu, zaznajamia nas z ludźmi Europy, z którymi Kopernik się znał, lub znać się mógł, rozświetla horyzonty ich idei ich dziedziny poznania. Poznaniem własnym wyczuwamy wyniosłość i płaszczyzny ówczesnego ducha pojęć, wkraczamy we wnętrza ówczesnych zainteresowań, jak i ówczesnego życia.

Na tem tle rysuje się dopiero Kopernik. Kopernik od scholarskich swoich czasów aż po swe szczyty i śmierć.

Sprawą talentu Morstina i sprawą jego poetyckich umiłowań stało się, że Kopernika poznajemy nie tylko z ciała jego czynów, ale i z tych nieprzebranych dziedzin pozazmysłowych, które się nazywają duszą. Odtworzono nam nie tylko bieg jego potężnej myśli, ale i spróbowano przednieć ją w tę jakąś półmistyczną per-

spektywę, w której się poczynają wszelkie tajemnice, a więc i sekret genialny. Z tematu i z przeogromu gwiazd, które jak kosmiczna aureola świecą nad pamięcią Kopernika, spłynął na „Kłos Panny“ jakiś nastrój zanurzenia się w rzeczy wiekiste, a nieodgadnione; w tym to nastroju osobowość Kopernika, nie przestając stąpać nogą po realnej rzeczywistości, głową potrąca jednak o te już wysokości, które mu dają wymiar nie tylko człowieka, ale i jakby symbolu istności wyrocznych. Człowiek i przeznaczenie chciałoby się powiedzieć. Przeznaczenie wykrzyca największej prawdy o ustroju wszechświata... To jest Kopernik Morstina.

Rzeczy ze wszechmiar trudnej dokonała ta powieść: figurze genjusza umiał dać koloryt genialności, nie odbierając jej uchwytności ludzkiej. Adam Grzymała - Siedlecki.

ŻYCIE KULTURALNE

NAUKA

Przekład „Rzeczypospolitej“. Staraniem Polskiej Akademii Umiejętności wyszedł przekład jednego z najgłośniejszych dzieł Platona, mianowicie „Rzeczypospolitej“, którą przełożył, wstępem i objaśnieniami zaopatrzył Stanisław Lisiecki. Dla miłośników antyku, a jest ich tylu w Polsce, jest to wypadek nielada, bo w tem dziele mieszcza się zasady moralności i nauka o państwie. Warto ją przypomnieć, szczególnie, gdy się myśli o naprawie własnego. A prawo do naprawy państwa daje bowiem Platon tylko tym, którzy mają znajomość filozofii. Ona, jego zdaniem, przeistoczy ich umysły, wskaże szlaki ku idei dobra absolutnego, wzniesie ku wyżynom podobieństwa bożego. Niezmierną wartość tego dzieła cenili już św. Augustyn i Dante. Obecny przekład musi zastąpić niezrozumiałe i niepiękne tłumaczenie Antoniego Bronikowskiego. Zawiera to dzieło zagadnienia z dziedziny metafizyki, estetyki i polityki, więc będzie rozkoszną biesiadą nie tylko dla sanatorów państwa ale i dla wielu innych. Tłumacz spełnił swe dzieło w sposób doskonały i zapewnił ważną lukę w niezbyt bogatej literaturze przekładowej. (t. gr.)

LITERATURA

„Najwyższy lot“. Pod tym tytułem wydało poznańskie Wydawnictwo Polskie nową pracę F. A. Ossendowskiego. Najwyższy lot — to według autora — śmierć w obronie Ojczyzny. W kilkunastu drobnych opowiadaniach przedwijają się przed oczami czytelnika młodociane postacie bohaterów, którzy rzucali dom, rodzinę, studia i stawali do szeregu z jedną ręką: bić się za Polskę. Znajdą się tutaj wszyscy: uczeń Kolegium św. Ludwika w Paryżu obok robotnika „Socjała“ i młodocianego skauta. Staną do szeregu: akademik obok rokującego wielkie nadzieje młodego uczonego. Padnie półobłąkany „Pastuch“, walczący bohaterko w bolszewikami, rabujący emigrację w ziemi Płockiej — i książę Światopełk-Mirski, „potomek Ruryków“, straszliwie męczony przez czerezwycząjkę w Mohylowie. Autor nie pominie i tych z Murmanu i Syberyjskiego Korpusu Polskiego, walczących nie tylko z wrogiem, ale i z mrozem, głodem i nieskończonymi przestrzeniami Mongolji. Te nowele p. t. „A było ich 134“ i „Na szczytach Tannu Olu“ są to może najciekawsze opowiadania: dzieje dobrze znane autorowi, dzięki czemu udało mu się tym razem uniknąć schematyzmu nowel poprzednich. Książka przedewszystkiem dla młodzieży, która znajdzie tu wzory, godne naśladowania. (J. E.)

KRAJOZNAWSTWO

Dziesięciolecie kół krajoznawczych młodzieży. Z Krakowa piszą nam: W roku bieżącym obchodzimy tu ogólnokrajowy, a przecież lokalny jubileusz — dziesięciolecie Kół Krajoznawczych Młodzieży. Krakowski oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w roku 1919 powołał do życia pierwszą w Polsce sekcję Kół Krajoznawczych Młodzieży. Początkowo działalność tej sekcji obejmowała tylko koła młodzieży krakowskiej. Towarzystwo przystąpiło do wydawania miesięcznika „Orli Lot“, które bardzo żywo i ciekawie redaguje zasłużony na polu wychowania i krajoznawstwa prof. Leopold Węgrzynowicz. Kiedy pismo to, zalecone przez ministerstwo oświaty do bibliotek uczniowskich i nauczycielskich, rozchodzić się zaczęło po całej Polsce, rozszerzyło się pole działalności sekcji K. K. M. W roku 1927 istniało już 36 kół, w 1928 — 74, w chwili obecnej istnieje 114 Krajoznawczych Kół Młodzieży. Działalność kół ma na celu zapoznać młodzież z pięknem i historją kraju oraz zachęcić ją do zbierania materiałów krajoznawczych. Jak działalność ta jest owocna, świadczy fakt, że Muzeum Etnograficzne w Krakowie wiele darów zawięzła kołom krajoznawczym młodzieży. (lk)

SLAWISTYKA

Polska w świetle sławiańskim. Ostatni numer praskiej „Slavische Rundschau“ zawiera artykuł W. Maasa o polskich pracach geograficznych, w którym autor cytując bogatą bibliografją. Rozwój nauki geografji dzieli autor na trzy okresy, nazywając je imionami najważniejszych pracowników: Wincentego Pola, który rozwijał zainteresowanie do geografji łącznie z miłością ojczystego kraju, Wacława Nałkowskiego, którego „Geografja rozumowa“ była pierwszym podręcznikiem naukowym, i Eugenjusza Romera, który pracuje we wszystkich dziedzinach geografji: morfologii, hydrografji, klimatologii, statystyce, kartografji itd. W tymże numerze ks. prof. Szczyński Dettloff pisze o ostatniej pracy T. Szydłowskiego „Pomniki architektury epoki piastowskiej we województwach krakowskim i kieleckim“. Dalej znajdujemy recenzję książki: Kutrzeby: „Polska Odrodzona“ przez L. Silbersteina, ks. Posadzego: „Odrodź Polskę w Chrystusie“ przez Pawła Hulke-Laskowskiego, W. Antoniewicza: „Metalowe spinki góralskie“ przez D. Zelenina, trzech ostatnich prac etnograficznych H. Biegeleisena przez E. Schneeweisa i recenzję pracy M. Maleckiego: „Cakawizm z uwzględnieniem zjawisk podobnych“. W kronice znajdujemy m. in. list St. Furmanika z Warszawy, wiadomości o zjeździe literatów polskich w Poznaniu, o wystawie regionalnej w Łowiczu, i inne. (sp)

MUZYKA

20 milionów na Operę? Z Warszawy piszą nam: Rada miejska zastanawia się nad wzmocnieniem dochodowości teatrów miejskich. Dyrekcja teatrów miejskich stwierdza, że jedynie pobudowanie nowego gmachu opery na minimum 3 tysiące osób może wpłynąć na obniżenie cen do możliwości najszerszych warstw stolicy. Budowa nowego gmachu opery kosztowałaby około 20 milionów złotych; kosztorys sporządzenia planów i ogłoszenia konkursu wyniesie 250 tysięcy złotych. Po zbudowaniu nowego gmachu do teatru Wielkiego byłby przeniesiony dramat, do Narodowego — komedia, w teatrze zaś im. Bogusławskiego możnaby urządzić scenę eksperymentalną. (tw)

SZKOLNICTWO

Kursy nauczycielskie. Z Lublina piszą nam: Zakończyły się miesięczne kursy geografji dla wykwalifikowanych nauczycieli. Słuchało ich 42 nauczycieli przybyłych z kuratorów: lubelskiego, wileńskiego, pomorskiego, warszawskiego i lwowskiego. W sierpniu odbywa się kurs językowy oraz przygotowawczy do egzaminu pedagogicznego. Na pierwszy uczęszcza 50 osób, na drugi około stu dwudziestu. (sz)

Drugi egzamin nauczycielski. W „Ruchu Pedagogicznym“ p. L. Pawłowski omawia ostatnie zarządzenia ministerjalne, normujące t. zw. egzamin kwalifikacyjny dla nauczycieli szkół powszechnych. Autor daje bardzo szczegółowe wskazówki, w jaki sposób przygotować się do tego egzaminu. Artykuł może być doskonałym drogowskazem w pracy młodego nauczyciela. (St. N.)

POLONICA WŁOSKIE

Włoski Touring Club i Poznań. Ze względu na liczne wycieczki z Polski Zachodniej do Włoch, utworzył włoski Touring Club, wielka organizacja turystyczna, swój konsulat w Poznaniu. Konsulem Touring Clubu został mec. dr. Kolszewski. Konsulat reprezentuje zarazem państwową organizację włoską dla popierania turystyki, znaną w skróceniu jako „Enit“, co oznacza „Ente nazionale per le industrie turistiche“. Zimą urządzi w Poznaniu konsulat Touring Clubu szereg odczytów o sztuce i kulturze włoskiej, wygłoszonych przez wybitne siły fachowe. (pp)

SZKOŁA I ŻYCIE

JAK UCZYĆ OBYWATELSTWA?

W świeżo wydanym dziełku o nauce obywatelstwa w szkole, zajmuje się dr. J. Chałasiński ważnym tym problemem, wychodząc z zasady, że nauka obywatelstwa powinna się opierać na podstawach socjologicznych. „Obejmuje ona bowiem zarówno ukształtowanie licznych nawyków, instynktów i uczuć niezbędnych w życiu szerokiego społeczeństwa, wpojenie w młodzież zasad i norm współżycia obywatelskiego, jak i wyposażenie w odpowiednią wiedzę społeczną“. Z pośród czynników wychowania obywatelskiego w szkole wymienia autor naukę szkolną, organizację szkoły oraz życie szkolne młodzieży. Obszerniejsze rozdziały poświęcone są samorządom oraz innym organizacjom młodzieży. Autor nie widzi konieczności wprowadzenia do szkoły osobnego przedmiotu nauki obywatelstwa, uważa bowiem, że „niemał wszystkie przedmioty nauki szkolnej dają się mniej lub więcej uspołecnić. Przy zastosowaniu odpowiedniego systemu nauczania i użyciu odpowiednich środków dydaktycznych ze wszystkich można wydobyc społecznie wychowujące pierwiastki“. Wbrew innemu sądzi autor, iż „z chwilą, gdy postępowanie człowieka wykracza poza postępowanie instynktowe, gdy więz społeczna przestaje być czysto instynktowna, pewna wiedza społeczna jest niezbędna nie tylko po to, aby jednostka umiała brać udział w życiu własnej grupy i służyć jej, lecz przedewszystkiem po to, aby wogóle mogła powstać więz społeczna, obejmująca szersze koło ludzi, aniżeli to, które widzimy i z którym się bezpośrednio, osobiście stykamy“.

Punktem wyjścia dla wpajania młodzieży wiedzy społecznej winny być własne jej społeczne doświadczenia. Należy więc zaczynać od domu rodzinnego i poprzez szkołę oraz inne grupy lokalne zapoznać młodzież z narodowymi obowiązkami obywatela. Trudniejsze zagadnienia, jak np. bogactwo łącznie z czynnikami dobrobytu, środki porozumiewania się oraz ideę współdziałania przesuwa autor na stopnie wyższe. Po przedstawieniu kilku niezwykle ciekawych własnych prób realizowania nauki obywatelstwa dochodzi autor do wniosku, że „nauczyciel obywatelstwa musi być socjologiem nie tylko dlatego, że na socjologii oprzeć musi wiedzę społeczną podawaną młodzieży, ale również jako organizator życia szkolnego młodzieży, jako organizator klasy, która jest grupą społeczną“.

Do zalet książeczki należy przystępne i przejrzyste podanie treści, w której czynnik teoretyczny harmonizuje się z praktycznym. Na uwagę zasługuje podkreślenie, że obok zapoznawania dzieci z życiem społecznym należy zaprawiać je do cnót obywatelskich. Póki nie będziemy mieli osobnego podręcznika metodycznego nauki obywatelstwa, książeczka ta może ten podręcznik z powodzeniem zastąpić, tembardziej, że treść jej nie wymaga żadnych przekształceń do nauki szkolnej, ale może być użytkowna w każdej szkole. Każdemu wychowawcy, któremu wychowanie obywatelskie młodzieży leży na sercu, odda ta broszurka cenne usługi.

Dr. Marjan Wachowski
Poznań.

*) Dr. Józef Chałasiński: „Nauka obywatelstwa na poziomie szkoły powszechnej i niższego gimnazjum“ str. 49. Fiszer i Majewski Poznań 1929.

PISMA NADEŚLANE

„Polska Gazeta Introligatorska“. Nr. 7. Miesięcznik. Treść: Od Redakcji. — „Zjazd mistrzów introligatorskich w Poznaniu“. — „Odezwa“. — Z. Szafranek: „Organizacja introligatorstwa“. — Kb.: „Kto jest wienien?“ — „Piękna książka w Pałacu Sztuki na P. W. K.“ — K.: „Złote, srebrne i aluminiowe brzozi“. — Intr.: „Płyta szkła, jako podkładka do smarowania“. — Rozmaitości. — K. Czapek: „Gdzie giną książki?“ — Wiadomości z Powszechnej Wystawy Krajowej. — Egzaminy. — Osobiste.

KSIĄŻKI NADEŚLANE

Leon Halban: „Społeczne ideały chrześcijaństwa w pierwszych wiekach“ Poznań. Nakł. Księgarni św. Wojciecha Stanisław Szpotanski: „Odloty“. Powieść historyczna. Poznań. Nakł. Księgarni św. Wojciecha.

W sprawie zawsze aktualnej

Amerykański milioner i jego biblioteka — Gonitwa za sensacją — Anonimowi wydawcy „literatury” bluźnierczej i bolszewickiej — Ciekawy wywiad — Jest źle, lecz nie najgorzej Trzeba chcieć!

W kwietniu br. gazety amerykańskie przyniosły wiadomość o śmierci milionera Payne Whitney'a. Wiadomość zgoła nieosobliwa, gdyby nie pewien drobny szczegół. Majątek Whitney'a przedstawiał — według spisu rejonowego — wartość 194 milionów dolarów, z czego 187 milionów w papierach wartościowych, 3 miliony w nieruchomościach, zbytekownie urządzone jacht wartości 1.600.000 dolarów, wagon salonowy wart. 57.500 dol., automobile, broń myśliwska, meble, biżuteria wartości 2.342.350 dolarów, oraz książki łącznej wartości — proszę dobrze uścisnąć! — wartości stu pięćdziesięciu dolarów.

A więc dwudziestoprocentowy milioner, nie szczędzący milionów na otcoczenie się luksusem życia nowoczesnego, wydał na własną bibliotekę ogółem 150 dolarów. A więc milioner-dziwak? Nie — człek całkiem normalny. Normalny okaz przeciętności powojennej. Dosadny obraz współczesnego zainteresowania się książką.

Nie trudno się też domyślić, jakiego rodzaju literatura złożyła się na ową 150-dolarową bibliotekę milionera, choć o tem gazety amerykańskie milczą. Wiadomo wszakże, że w dziesięcioletniej powojennej Ameryce nie literatura pełnowartościowa ma powodzenie, lecz lektura o tytułach sensacyjnych. Sensacja pornograficzna czy kryminalna — obojętne, byle odpowiednio obiecująca. To też niektórzy poważni wydawcy i autorzy amerykańscy, widząc, co się dzieje, porozumeli się między sobą z humorem iście amerykańskim, odrzucili skrupuły „starego świata” i posterowali śmiało pod znakiem czasu. Dzieła pełnowartościowe, t. zw. „kamienie wydawnicze”, których od lat niepodobna było ruszyć z magazynów, przechrzcili nowymi najdziejaczniej sensacyjnymi tytułami, ustroili w nową jaskrawo-wulgarną okładkę i... kamienie ruszyły, ruszyły lawiną, rozchwyte przez publiczność, polującą na sensację. Uczciwy kawał bussinesowy: zarobił wydawca, zarobił i autor, i książka dobra powędrowała w świat. Czego nie zrobili setki pochwalnych recenzji literackich, zrobił jeden głupio sensacyjny tytuł książki.

Dwa te przykłady z stosunków amerykańskich, to obraz typowy psychiki powojennej nie tylko społeczeństwa amerykańskiego. Wszędzie w Europie rozlegają się te same skargi na brak zainteresowania się książką dobrą i na zwiększony popyt lektury słusznej t. zw. „wygódkowej”. W Niemczech np. dobra książka w dwa lub trzy lata po jej wydaniu wędruje masowo wprost z magazynu wydawcy do t. zw. „morgi literatury”, t. j. do domu towarowego; ale i tam — mimo ceny, obniżonej o 80 proc., spoczywa snem sprawiedliwych, napróżno czekając na przebudzenie w miłosnych rękach nabywcy.

Te same skargi słyszymy i w Polsce. Powtarzają się od lat. Bo i u nas książka zła dominuje nad książką dobrą. Dominuje swoją masą, nachalnością i poczytnością. Jak wszędzie, tak i w Polsce przeżywamy okres powojennego obniżenia kultury i wartości etycznych, okres mielizny duchowej i życia w chaosie bezsensu i beznamiętności. Z tem wszystkiemi i okres znikczemnienia książki. Do podtrzymania i pogłębienia tego przyczyniają się u nas niektórzy wydawcy anonimowi, rzucający na rynek księgarski setki importowanych najwulgarniejszych pornografii i romansideł, podważających w sposób krytyczny, nieznanym wszelkie spoidła społeczne. Zaśmieszają rynek księgarski groszowymi cyklami „satanicznymi”, „słynnych kochanek”, „słynnych kurtyzan” itp. Wydawcy ci posuwają się w bezkarnym swym czynieniu do tego nawet, że wydają krzycząco bluźniercze apoteozy bandytów w rodzaju krwawego Szeli, plugawie reklamowane blasfemie żydowskie na temat boskiego posłannictwa Chrystusa. Wydają wreszcie oficjalne powieści komunistyczne, pisane przez urzędowych, aktywnych komunistów, jak np. wydanie zbiorowe plugastw Ilii Ehrenburga, jak np. „Pałę Paryż” Brunona Süßmanna-Jasińskiego, autora poematu o Szeli, Żyda warszawskiego. Wydawanie podobnych ohyd wykracza już poza ramy nawet kalkulacji pospolitego bussinesu wydawniczego, — tu kryje się niewątpliwie celowość zdecydowana, przedostająca się do nas

coraz liczniejszymi krążkami podkopu wprost z Moskwy. Wobec tych plugastw, mających rozsądzic rodzinę, naród, ojczyznę — lekturę zgoła niewinną wydają się sensacyjne brednie walasowe i dekobrowe, pozbawione zupełnie choćby talentu Karola Maya lub Conan Doylea. Od tego rodzaju wydawców, gremjum szanujących się wydawców polskich powinno się odgrodzić murem godności narodowej i zawodowej, to samo powinni uczynić i księgarze sortymentyści.

Jest bowiem pewne wielkie niebezpieczeństwo, na które wszyscy ludzie dobrej woli, wszyscy działacze narodowi i oświatowi muszą mieć oczy otwarte, aby to niebezpieczeństwo uchylić i sparaliżować. Do takich działających oświatowych w pewnej mierze zaliczamy i księgarzy polskich. Od wityryny księgarskiej dużo zależy, która książka „więcej idzie”. Polującą na tytuły sensacyjne czytelnik wchodzi do księgarni niewątpliwie z mniej lub więcej określonem żądaniem. I tu dopiero, poza wityrą, rozpoczyna się właściwa trudna, ale i wdzięczna rola księgarza, jako działacza oświatowego i rozdawcy zdrowia duchowego. Księgarz odpowiednio wykwalifikowany i świadom swej roli nie pójdzie po linii najmniejszego oporu i dopnie celu napewno w większości wypadków. W sposób umiejętny zwróci zawsze uwagę nabywcy na zalety książek odpowiednich, pobudzi jego zaciekawienie i nakłoni do nabycia książki dobrej, a choćby przeciętnej, byle nie złej, szkodliwej, trującej. Zadanie — powtarzam — niewątpliwie trudne, ale jakże wdzięczne i podnoszące znaczenie społeczne stanu księgarskiego w procesie wewnętrznego odrodzenia i zabezpieczenia narodu.

Że możliwości takie istnieją nie tylko w oderwanej wyobraźni, ale zupełnie konkretnie w rzeczywistości, przekonały mnie różne w dawniejszych latach na ten temat rozmowy z księgarzami, przekonały mnie osobiste wieloletnie spostrzeżenia na terenie bibliotek oświatowych Tow. Czytelników Ludowych. Przekonuje mnie wreszcie wywiad, odbyty ostatnio z dyrektorem Polskiego Towarzystwa Księgarń Kolejowych „Ruch” w Poznaniu. Jest to obok 1200 księgarń prywatnych — największe konsorcjum księgarskie, które jak dotychczas, pokryło Polskę siecią 350 księgarń kolejowych, uwzględniając przedewszystkiem tereny pod tym względem zaniedbane i puste, na rubieżach Rzeczypospolitej wschodnich i północnych. Wszędzie tam dociera z drukowanym słowem polskiem, z polską gazetą i książką.

Institucja tak rozgałęziona reprezentuje więc w dziale rozpowszechniania książki siłę nieprzeciętną. I nie trudno sobie wyobrazić, ile szkody wyrządziłby mogła, gdyby, odrzucając precz wszelkie skrupuły etyczne, wkroczyła na linję najmniejszego oporu. Co do tego jednak zgóry znajdujemy uspokojenie w okólnikach dyrekcyj, rozsyłanych do wszystkich oddziałów Towarzystwa. W jednym z nich czytamy zaraz na wstępie takie przypomnienie: „Nasze księgarnie kolejowe powinny być przedewszystkiem rozsądnikiem kultury polskiej i jako takie wysuwać na pierwsze najlepsze miejsce rzeczy i utwory polskie. Tyczy się to specjalnie książek autorów polskich, które cieszyć się muszą szczególną opieką i poparciem z naszej strony”.

— Czyż jednak sprzedawcy w owych 350 księgarniach reprezentują materiał wykwalifikowany, dający gwarancję na urzeczywistnienie tego programu?

— Księgarzy wykwalifikowanych wogóle brak w Polsce. Sprzedawcy księgarń „Ruchu” rekrutują się przeważnie z pośród inwalidów wojennych, których wpracowanie nasuwa oczywiście bardzo wiele trudności i jest kwestją lat. Wobec tego sprawę realizacji swego programu dyrekcja zabezpiecza sobie w sposób mechaniczny. Wszystkie księgarnie kolejowe otrzymują zapasy książek i gazet wyłącznie i bezpośrednio z centrali Towarzystwa. W centrali zaś czuwa nad doбором kolportażu pewnego rodzaju cenzura wewnętrzna. Z kolportażu swego wyłącza książki o charakterze antynarodowym i antykatolickim, oraz książki i pisma zdecydowanie pornograficzne. Na plan pierwszy wysuwa książki autorów polskich, a z obcych przedewszystkiem pełnowar-

tościowe autorów, uznanych przez miarodajną krytykę. Rzecz zrozumiała, że w księgarniach kolejowych trudno pominąć zupełnie fabrykaty Wallace'a, choć te spycha się odpowiedniami okólnikami zasadniczo do rzędu tych książek, które prezentuje się dopiero na wyraźne żądanie kupującego. Ale fabrykaty sensacyjne rodzaju Wallace'a przejeżdża się szybko — pociesza się mój interlokutor — przemianą tak samo, jak owe 95-groszówki. I znowu nastanie czas, kiedy książka dobra zapanuje w swej poczytności nad książką złą i przeciętną. Ino przygotowywać należy zawczasu odpowiednio do tego teren. Trzeba wciąż, z uporem mówić o książce dobrej. Pamiętać powinien o niej stale księgarz, mówić o niej powinna ustawicznie nasza prasa. „Ruch” na swoim terenie także o tem stale pamięta i mówić będzie o książce dobrej na swój sposób: przy pomocy specjalnie redagowanych ulotek, wciskanych do każdej sprzedanej u siebie książki, a przedewszystkiem do Wallace'ów i t. p. Książka polska znajduje się w stadjum nierozwiniętej, ale nie beznadziejnej. Pod tym względem sytuacja w Polsce przedstawia się nie najgorzej. Dowód choćby w tem, że sprzedaż książek na terenie „Ruchu” wzrosła w stosunku do r. 1924 trzykrotnie, a w tej sumie cyfra książek autorów polskich wykazuje 90 procent.

A więc nie jest jeszcze najgorzej. Trzeba tylko chcieć. O dobrej książce — jak wspomniał mój interlokutor — trzeba tylko wciąż pamiętać, trzeba o niej wciąż mówić — w księgarniach, w prasie, na zebraniach towarzyskich (gdzie w latach powojennych książka znikła zupełnie z tematu rozmów). Gdy w tem zgodnem dążeniu sprężną się wszyscy ludzie dobrej woli, natenczas z pewnością ostygnie dzisiejsza żądza lektury „dla zabicia czasu”, ustanie gonitwa za niezdrową sensacją, fabrykacja tandety załama się. I wtedy książka dobra, pod każdym względem wartościowa odzyska swe znaczenie praktyczne w życiu i sprawi — jak to powiedział Zdzisław Dębicki — że obejść się bez niej już nie będziemy mogli, że szukać w niej będziemy oparcia i pomocy w każdej potrzebie, w każdej wątpliwości, że będzie ona znowu naszym, chlebem powszednim”. I wtedy też przemycana dziś literatura komunistyczna i żydowska niektórych panoszących się dziś wydawców anonimowych odbije się bezsilna o próg naszych domów i automatycznie legnie na miejscu swego przeznaczenia, na śmietniku.

Cz. K.

Pogrzeb zasłużonego kapłana

Ponurym odgłosem oznajmiły w sobotę dzwony kościelne parafii krotoszyńskiej zgon nieodżałowanego duszpasterza i przykładowego obywatela ś. p. ks. prob. Kazimierza Stankowskiego. Na znak żałoby odwołano wesołe widowiska i wszelkie publiczne imprezy.

W poniedziałek o godz. 6 odbyła się ekspozycja. Mnóstwo duchowieństwa z ks. dziekanem Zalewskim na czele i niezliczone tłumy towarzyszyły smutnemu obrzędowi. Straż pożarna oddała ostatnie honory; na barkach dziarskich stróżów św. Florjana wniesiono drogą śmiertelną szczątki po raz ostatni do świątyni Pańskiej.

Nazajutrz rano o godz. 9 rozpoczęło się uroczyste żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Zgasłego, celebrowane przez ks. dziekana. Ks. proboszcz Dadaczyński z Wyganowa pożegnał drżącym głosem ś. p. zmarłego konfratry, szczerego przyjaciela, brata straszkanych sióstr i duszpasterza osieroconej parafii.

Najprzewielebniejszy ks. biskup Laubitz, nauczyciel gimnazjasty ś. p. Kazimierza, proboszcz inowrocławski swego wiernego wikariusza, jako biskup-sufragana przełożył zasłużonego proboszcza, odprowadził w konduktie żałobnym drogą zwłoki na miejsce wiecznego spoczynku. Przy dźwiękach marsza żałobnego orkiestry 56 pp. na czele posuwał się majestatycznie długi pochód żałobny ulicami ozdobionymi chorągiewkami do półmasztu na nowy cmentarz.

Przed okrytą wieńcami trumną postępowy delegacje szkół z nauczycielstwem, cechy, stowarzyszenia kościelne i świeckie, przedstawiciele władz wojskowych, państwowych i samorządowych, sodalicje i deputacje z sztandarami i wspaniałymi wieńcami i około 60 duchownych, a wśród nich sędziwy ks. biskup.

Wyróżniała się deputacja 55 pp. z

Leszna, pierwotnego 1 pułku strzelców wielkopolskich z wspaniałym wieńcem, ofiarowanym swemu kapelanowi z wyprawy na odsiecz Lwowa z r. 1919. Za trumną postępowy ciężko strapiona rodzina i nieprzeliczony tłum parafian.

Po gorących modłach złożono szczątki Zmarłego przy boku ojca do wiecznego snu w ciemnej mogile. Oby Bóg miłosierny był swemu sędzemu wiernemu, dobrotliwym sędzią i wynagrodził Jego czystą duszę wieczną szczęśliwością.

Pracownicy na kolejach państwowych

W num. 57 „Dziennika Ustaw” z dnia 6 bm. (pozycja 447) ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów dotyczące stosunku służbowego pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”.

Postanowienia wymienionego rozporządzenia odnoszą się do 1) pracowników etatowych, 2) kandydatów na prac. etatowych zwanych dalej w rozporządzeniu kandydatami, 3) pracowników nieetatowych.

Rozporządzenie zawiera główne części jak: I. postanowienia ogólne, II. obowiązki pracownika, III. prawa pracownika, IV. stosunki służbowe w czasie służby wojskowej, V. odpowiedzialności służbowej, VI. Rozwiązanie stosunku służbowego itd.

Całość rozporządzenia tworzy 140 artykułów. Zamykają rozporządzenie dwa załączniki zawierające treść przyrzeczeń służbowych.

W tymże samym num. (poz. 448) mieści się również rozp. R. M. dotyczące zaopatrzenia emerytalnego pracowników kolejowych.

Zainteresowanym kołom zwracamy na dwa te rozporządzenia baczną uwagę.

O emeryturę pracowników komunalnych

W myśl statutu o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników komunalnych i ich rodzin, opracowanego przez M. S. W., który winien być przyjęty przez miasta wydzielone i powiatowe Związki komunalne najpóźniej 15 października r. b., prawo do uposażenia emerytalnego nabywa pracownik z chwilą upływu co najmniej 10 lat służby.

Wyjątkowo pracownik nabywa prawo: 1. Po 5 latach zaliczonych do wysługi emerytalnej z powodu trwałej niezdolności do wykonywania zawodu, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu na służbę; 2. Bez względu na okres czasu zaliczonego do wysługi emerytalnej wskutek trwania niezdolności do służby z powodu nieszczęśliwego wypadku, wynikłego wskutek lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, choroby nabytej w czasie pełnienia obowiązków służbowych oraz choroby zakaźnej, nabytej na skutek pełnienia obowiązków służbowych, działań wojennych w miejscu służbowego pobytu, wreszcie chorób zakaźnych, panujących w miejscu służbowego pobytu względnie w wojsku.

Pracownikowi, który wskutek choroby zawodowej lub choroby zakaźnej, nabytej podczas pełnienia obowiązków służbowych utracił zdolność do wykonywania zawodu, wymierzane będzie zaopatrzenie emerytalne, przewidziane za okres do 10 lat służby, doliczając ponadto do wysługi emerytalnej zależnie od stopnia utraty zdolności do wykonywania zawodu: przy utracie zdolności od 35 do 54 proc. — cztery lata, przy utracie zdolności 55 do 74 proc. — 8 lat, przy utracie zdolności 75—84 proc. — 10 lat, od 85—94 proc. — 12 lat, od 95—100 proc. — 15 lat.

W wyjątkowych wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, organa uchwalające danego Związku komunalnego mogą za zgodą bezpośrednio wyższej władzy nadzorczej przyznać zaopatrzenie emerytalne w wymiarze wyższym od przewidzianego, aż do pełnej wysokości uposażenia, będącego podstawą do obliczania zaopatrzenia emerytalnego.

Olbrzymia produkcja Forda.

9.100 samochodów w ciągu jednego dnia wyprodukowały w dniu 19 czerwca rb. zakłady samochodowe Forda. Jest to największa produkcja, jaką dotychczas udało osiągnąć jakiegokolwiek przedsiębiorstwo samochodowe na świecie.

POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA

Podziękowanie ambasady włoskiej

Ambasada włoska w Warszawie nadesłała na ręce zastępcy nac. dyrektora P. W. K. p. Ostrowskiego-Belzy, list następującej treści:

„Przyjęcie, którego doznał admirał Rotà, oficerowie i kadeci okrętów królewskich „Pisa” i „Ferruccio” ze strony Pana i ze strony całego personelu dyrekcji Wystawy, było jaknajbardziej serdeczne.

„Niech wolno mi będzie podziękować Panu imieniem Królewskiej Marynarki Włoskiej i zapewnić Pana, że oficerowie i kadeci włoscy zachowają najlepszą pamięć o wizycie na Powszechnej Wystawie Krajowej. Prawie wszyscy byli w Polsce po raz pierwszy i mieli sposobność, przechodząc pawilony, ocenić wysoki stopień rozwoju, który Polska osiągnęła we wszystkich dziedzinach.

„Niech Pan będzie przekonany, że wszyscy są pod wrażeniem, że kraj, który po dziesięciu latach niepodległości i pracy wykazał tak wspaniałe rezultaty twórczości narodowej, stoi przed wielką przyszłością.

„Zechciej Pan, Panie Dyktorze, wyrazić moje podziękowanie wszystkim tym, którzy z tak nadzwyczajną uprzejmością przyjmowali oficerów i kadetów włoskich podczas ich wizyty na Wystawie.

(—) Colonel Roatta Mario
Attache wojskowy przy Ambasadzie Włoskiej w Warszawie

Organizacje społeczno-gospodarcze

Na terenach D, gdzie mamy ustalone liczne składy z towarami i pamiątkami wystawowymi, są umieszczone stoiska organizacji społeczno-gospodarczych, gdzie są zilustrowane pewne działy ich działalności.

A więc mamy stoisko poznańskiego Izby przemysłowo-handlowej, której teren działalności jest mniejszy od terenu województwa poznańskiego. Mamy tam zawieszane mapy obwodów wyborczych, których jest 12, a uprawnionych do głosowania z grupy przemysłowej 3.151, a z handlowej 17.589. Dalej są tam mapy, w których wykazane jest rozmieszczenie poszczególnych działów przemysłowej wytwórczości na terenach działalności Izby. Cztery mapy przedstawiają przemysł spożywczy, jedna miejskie lub prywatne gazownie, elektrownie, wodociągi i rzeźnie, a w siedmiu innych przemysł metalowy, drzewny, ceramiczny i t. p. Są tam jeszcze wykresy ilustrujące wywóz jaj, model budowanej przez zarząd Izby szkoły handlowej przy ul. Składowej, fotografie niektórych zakładów przemysłowych, jak Lubań, Orzechowo, Kobylepole i inne, a w końcu zebrane egzemplarze literatury ekonomicznej w obcych językach o Polsce.

W położonym naprzeciw stoisku Rady Naczelnej Zrzeszeń Kupiectwa polskiego w Warszawie, skupiającej przeważną część handlu polskiego w Polsce, znajdujemy na zawieszanej mapie rozmieszczenie oddziałów poszczególnych zrzeszeń kupieckich: warszawskiego, poznańskiego, nadnoteckiego, pomorskiego, łódzkiego, krakowskiego, lwowskiego, wileńskiego i śląskiego. Najskromniej stosunkowo przedstawiają się organizacje kupieckie w Małopolsce i w czterech województwach Kresów Wschodnich. Pierwsza liczy tylko 32 oddziały, a na Kresach Wschodnich jest ich 31 bez Wilna. Tymczasem zrzeszenia poznańskie w r. 1929 liczą 55 stowarzyszeń, a warszawskie 142. Mamy tam tablice, ilustrujące rozwój zrzeszeń warszawskiego, poznańskiego, pomorskiego i okręgu nadnoteckiego (Bydgoszcz).

Zrzeszenie warszawskie, które swym działaniem obejmuje b. Kongresówkę i Kresy Wschodnie bez m. Wilna liczyło w r. 1918 14 oddziałów z 1.255 członkami, a w r. 1929 już 142 stowarzyszenia i 9.700 członków; natomiast Związek Towarzystw Kupieckich w Poznaniu liczył w r. 1904 — 4 stowarzyszenia i 16 członków, w r. 1913 26 stowarzyszeń i 832 członków, a w r. 1928 — 55 stowarzyszeń i 3.315 członków. Ilość przedsiębiorstw handlowych w stosunku do przestrzeni lub 1.000 ludności podlega znacznym wahaniom: na 1 km kw. liczy się 0,32 przedsiębiorstw na Polesiu, w okręgu skarbowym lwowskim 1,28, poznań-

skim 1,31, śląskim 4,63 a warszawskim (miasto) 256. Na 1.000 ludności mamy przedsiębiorstw w poleskim okręgu skarbowym 12,8, we lwowskim 14,34 — poznańskim 17,63, śląskim 17,39 i Warszawa miasto 53,2.

W końcu nadmienić trzeba, że korporacja kupców poznańskich i korporacja kupców w Warszawie, która w r. 1817 przemianowaną została na Stowarzyszenie „Zgromadzenia Kupców m. Warszawy” wystawiły w oddzielnych gablotkach stare dokumenty historyczne i niektóre pamiątki, dotyczące historii tych stowarzyszeń.

Dla uzupełnienia całości uważamy za stosowne podać pewne informacje o stosunkach kupiectwa żydowskiego. Centrala Związków Kupców w Warszawie i Związek Towarzystw Spółdzielczych w Polsce mają oddzielne stoisko na terenach D. Oglądamy tam mapy i tablice, w których informacje są objaśniane w trzech językach: polskim, francuskim i żydowskim. Poza tym jest tam nagromadzona duża ilość wydawnictw i sprawozdań, dotyczących działalności handlowej Żydów w Polsce. Centrala Związku Kupców (żydowskich) w Warszawie liczyła w r. 1921 — 149 oddziałów i członków korespondentów, a w r. 1929 — 525 tychże. Rozwój organizacji tej jest szybki i jak czytamy w sprawozdaniu pod względem ilościowym jest już nasycony, trzeba tylko lepiej go od wewnątrz zorganizować. Sekcyj branzowych w samej Warszawie liczy Centrala 84, a w trzech województwach zachodnich jest oddziałów tylko dziewięć. Budżet roczny centrali wynosi przeszło 200.000 zł. Członkowie zarządu lub rady naczelnej są powoływani do wszystkich komisji i ankiet państwowych, dotyczących spraw gospodarczych.

Dla porównania o przewadze handlu żydowskiego w innych dzielnicach podajemy następujące dane. W Małopolsce zrzeszeń kupieckich polskich jest 31, a żydowskich 126, na Kresach Wschodnich pierwszych 31, drugich 113.

Również szybko rozwijają się spółdzielnie żydowskie, których w r. 1925 było 175, członków 50 tys., a kapitału własnego 605 tys. zł, kiedy w r. 1929 jest ich 420 typu kredytowego i 50 wytwórczych, członków około 190 tysięcy, kapitału własnego 12,5 milionów zł., a wkładów przeszło 39 mil. zł.

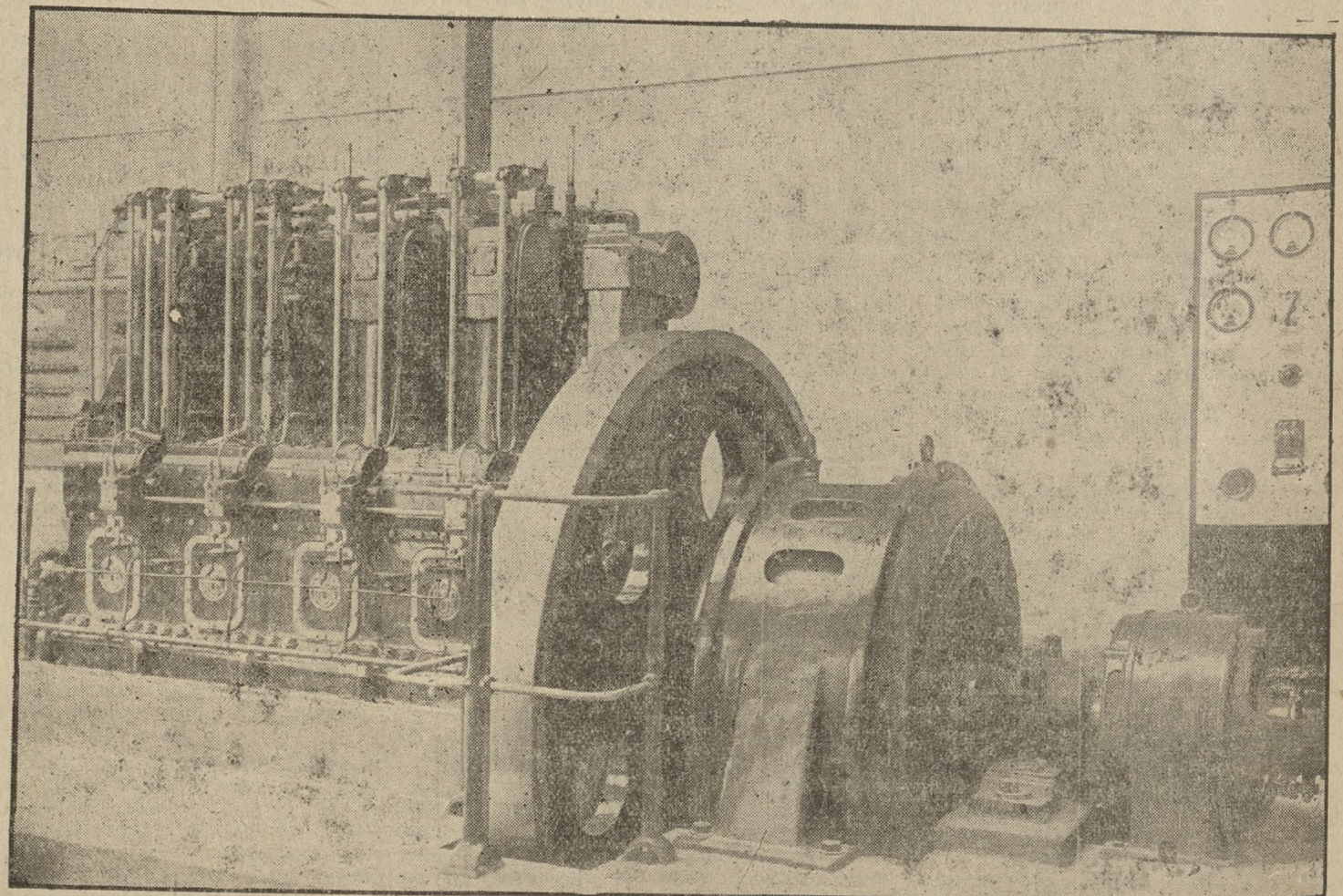
W 3 zachodnich województwach jest 5 spółdzielni żydowskich.

Belgijski minister odwiedzi Polskę

W dniu 16 b. m. przybywa do Polski dla zwiedzenia P. W. K. belgijski minister przemysłu i handlu p. Heyman.

Po zwiedzeniu wystawy, p. Heyman uda się do Gdyni, a 19 b. m. przybędzie do Warszawy.

Z wystawy maszyn

Duży silnik Diesla bezsprężarkowy, wykonany przez fabrykę „Ursus”. Typ ten nadaje się specjalnie dla browarów, gorzeln i małych elektrowni.

Imprezy w dziale rolniczym

Celem informacji podajemy poniżej kalendarzyk wystaw specjalnych w dziale rolniczym P. W. K., które posiadają już ustaloną sławę.

15—25 8 r. b. — Wystawa Pszczelarska

28—29 8 r. b. — Wielkie Targi Naisienne

31 8—2 9 r. b. — Okresowa Wystawa Ogrodnicza (kwiaty sezonowe, dalej)

15—12 9 r. b. — Wystawa Ryb

18—20 9 r. b. — Wielkie Targi Zwierząt rozplodowych

20—22 9 r. b. — Okresowa Wystawa Ogrodnicza (rośliny cieplarniane, kwiaty sezonowe, dekoracje i wiązanie kwiatów)

25—30 9 r. b. — Okresowa Wystawa Ogrodnicza (owoce i warzywa).

Zmiana terminu przyjazdu Rumunów

Wielka wycieczka dziennikarzy rumuńskich, zapowiedziana na poniedziałek, dnia 12 b. m., przybędzie do Poznania w niedzielę, dnia 18. b. m.

Przemysł ziemniaczany

(Krochmalnictwo, Syropiarnictwo, Gorzelnictwo, Dekstryniarstwo, Suszarnictwo)

W pawilonie przemysłu ziemniaczanego na terenach zachodnich mamy stoiska przemysłu gorzelniczego, Sp. Akc. Wronki (3 fabryki Wlkpolska), Sp. Akc. Luboń (Wlkp.) i Spółki producentów krochmalu I. Wileki i K. Arkuszewski i S-ka w b. Kongresówce.

Te trzy spółki produkują krochmal, syrop, dekstrynę, cukier gronowy, płatki ziemniaczane, kleje różnego gatunku i suszone wytloki ziemniaczane, które powstają przy fabrykacji krochmalu.

Polska produkuje najwięcej ziemniaków na głowę ludności, aczkolwiek plon z 1 hektara u nas jest jeszcze mały. Przy ogólnej produkcji przeciętnej za kilka lat ostatnich (1924—1928) — 281 milionów q, plon z 1 ha mieliśmy 115 q, kiedy Niemcy otrzymują 445 mil. q przy urodzaju z 1 ha 170 q. Na głowę ludności przypada w Polsce — 940 kg, w Niemczech 560 kg, a we Francji 360, w innych państwach jak Anglja, Węgry, Włochy, Stany Zjednoczone i inne cyfry te są znacznie niższe.

Podług przybliżonych cyfr statystycznych w Polsce zużywa się ziem-

niaków na spożycie 84 mil. q, na paszę dla inwentarza 98 mil. q, zasiew 51 mil. q, gorzelnictwo 6,2 mil. q, inne przemysły 3,6, eksport 1,4, a straty na przechowaniu mają wynosić aż 28 mil. q. Wspólne stoisko przemysłu gorzelniczego przedstawia różne tablice i rysunki z danymi o produkcji okowity i o zastosowaniu spirytusu do celów technicznych i innych.

Z danych tych widzimy, że ponieważ zastosowanie spirytusu do celów technicznych w Polsce jest niewielkie, a wywóz tegoż po wojnie wogóle jest mało rentowny i wobec tego się skurczył, a więc nastąpiło znaczne zmniejszenie się produkcji spirytusu w Polsce w stosunku do lat przedwojennych i w stosunku do innych państw jak Niemcy i Czechosłowacja i inne.

Przed wojną nasze dzielnice zachodnie eksportowały spirytus do innych prowincji Niemiec, a z Małopolski wysyłano go do innych kraj Austrii. Obecnie to odpadło. Zużycie spirytusu w r. 1927/28 na spożycie i cele techniczne podług pokazowych danych przedstawi się w Polsce w stosunku do innych państw jak następuje:

Zestawienie produkcji i zużycia spirytusu w hektolitrach

	prod. ogół.	spożycie	cele techn.	zużycie techn. w % ogólnej prod.
Polska	660 850	437 600	97 600	14,7 %
Czechosłowacja	540 000	264 800	289 100	53,5 "
Francja	1 692 275	1 038 840	887 147	52,4 "
Niemcy	2 790 159	840 000	1 775 000	63,3 "

W stoisku tem mamy dalej rysunki, przedstawiające zużycie spirytusu dla celów technicznych w przemyśle i gospodarstwie domowym i kolekcje towarów, do których fabrykacji używa się spirytus.

W stoiskach innego przemysłu ziemniaczanego mamy wzory artykułów tam wyrabianych w rozmaitych odmianach, a więc krochmale lepiej lub gorzej oczyszczone, syropy, dekstry-

nę, kleje w różnych odmianach, płatki ziemniaczane, cukier gronowy i suszone wytloki. Jak wiadomo te przetwory ziemniaczane mają zastosowanie różnorodne w celach spożycia, przemysłu włókienniczego, apreturowego i innych. Środek pawilonu zajmuje stoisko, gdzie pokazane są próbki towarów, do których produkcji potrzebne są artykuły przemysłu ziemniaczanego. Próbek tych jest 39.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Reklama

Jutro rozpoczyna się w Berlinie światowy kongres reklamy. Najlepiej o doniosłości tego kongresu, jak w ogóle samego przedmiotu tegoż — reklamy świadczy pismo wystosowane niedawno temu przez prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki, Herberta Hoovera do organizatorów kongresu, w którym m. i. podkreśla silnie potrzebę wysokiego poziomu etycznego w reklamie.

Otóż zagranicą, a szczególnie w Ameryce, rozumie się doskonale, jak potężnym środkiem w rozwoju indywidualnych przedsiębiorstw jest umiejętnie zorganizowana reklama. To też pisma, zwłaszcza w krajach anglosaskich, poświęcają coraz bardziej ogłoszeń, które dają wydawcom olbrzymie dochody i utrzymują całe pismo z jego aparatem redakcyjnym, kosztownym urządzeniem technicznym itd. Przytem dział redakcyjny schodzi często na drugi plan, musi się podporządkować działowi inseratowemu, bo „business” odgrywa przecież największą rolę w życiu amerykańskim. Ale jest to tylko uwaga na marginesie; nie chodzi nam bowiem w tej chwili o wykazanie, ile może zarobić na reklamie wydawca pism, ani też, jakie przewartościowanie nastąpiło w współczesnej prasie światowej; lecz pragniemy zwrócić uwagę na znaczenie i korzyści reklamy dla ogłaszających się.

W Polsce niedocenia się naogół doniosłości akcji reklamowej. Polskie firmy ogłaszające się systematycznie i umiejętnie, według pewnego planu, są bardzo nieliczne. Często można się spotkać ze zdaniem, że praktyka wykazała, iż ogłaszanie się „nie oplaca się”. Można na to odpowiedzieć, że reklama jest tak samo towarem, jak każdy inny. Kto rzuca na rynek marny towar, niech się nie dziwi, że nikt go kupić nie chce. Dorywcze, źle opracowane ogłoszenia nie odniosą skutku żadnego; natomiast mamy dowody, że celowo obmyślona propaganda reklamowa daje zyski niewątpliwe.

Nie możemy dla braku miejsca rozwinąć tego ciekawego tematu. Stwierdzić tylko pragniemy, że firmy polskie przez lekceważenie sobie tak doniosłego czynnika, jak reklamy, szkodzą sobie i całemu przemysłowi krajowemu, gdyż równocześnie jesteśmy świadkami szeroko zakrojonej akcji reklamowej firm niepolkich, opanowujących w ten sposób skutecznie nasz rynek.

Wielkich, bijących w oczy ogłoszeń w pismach polskich najwięcej dostarczają — smutne to, ale prawdziwe — firmy obce, przyczem za obce musimy uważać i te firmy krajowe, w których tkwią kapitały zagraniczne. One właściwie wykazują największą ruchliwość w tej dziedzinie. Towar polski, choć najlepszy, nie trafia do konsumenta, przekonywanego codziennie, systematycznie o dobroci towaru obcego. Wygrywa, kto najgłośniej krzyczy. Taki już jest ten świat, o czym niech pamiętają nasi kupcy i przemysłowcy!

Ograniczenie egzekucji podatku przemysłowego

W związku z okólnikiem ministerstwa skarbu z dnia 27 kwietnia rb. w sprawie rozłożenia na raty różnicy między kwotą wymierzonego podatku od obrotu za rok 1928 z ustawowemi zaliczkami na tenże rok i odroczenia terminów płatności zaliczek na podatek przemysłowy od obrotu za I i II kwartał 1929 ministerstwo skarbu, biorąc pod uwagę konieczność szybkiego sprostowania wysokości tychże zaliczek w tych wszystkich wypadkach, w których dokonany wymiar podatku od obrotu za rok 1928 najprawdopodobniej ulegnie w postępowaniu odwoławczym zmniejszeniu, zarządziło okólnikiem L. D. V 8518/1/29, co następuje:

PP. naczelnicy urzędów skarbowych przeprowadzą bądź osobiście, bądź przy współudziale członków komisji szacunkowych względnie rzeczoznawców zaproszonych według uznania naczelników urzędów skarbowych przedwstępne zbadanie odwołań od wymiaru podatku od obrotu za 1928 r. i w zależności od wyników tego badania, ograniczą narazie egzekucję podatku do kwot, przypadających od obrotów, prowizorycznie przy badaniu odwołań ustalonych. W

związku z tem pp. naczelnicy również odpowiednio ograniczą wysokość zaliczek kwartalnych na rok 1929.

W razie powołania do współudziału — w zarządzonej niniejszym okólnikiem badaniu odwołań — rzeczoznawców należy ich powoływać przedewszystkiem z grona osób, wskazanych przez izby handlowe i przemysłowe, izby rzemieślnicze, względnie przez zawodowe organizacje gospodarcze. (c)

Nowa rata podatku majątkowego

Celem osiągnięcia prelimitowanych wpływów budżetowych, ministerstwo skarbu, uwzględniając jednocześnie konieczność wyrównania między poszczególnymi grupami ciężaru podatkowego, zarządziło okólnikiem z 28. 6. rb. L. D. V 3991/2 dalszy częściowy pobór zaległości z tytułu podatku majątkowego w sposób następujący:

a) dla płatników I grupy kontyngentowej od 5 stopnia wzwyż skali podatkowej wyznacza się nową ratę w wysokości 1 procent od wartości majątku, przyjętej prawomocnie za podstawę wymiaru podatku majątkowego;

b) dla płatników II i III grup kontyngentowych od 5 stopnia wzwyż skali podatkowej — wyznacza się nową ratę w wysokości 0,6 procent od wartości majątku przyjętej prawomocnie za podstawę wymiaru podatku majątkowego.

Rata ta płatna będzie w terminie do dnia 10 grudnia 1929 r.

W wypadkach sprostowania wartości majątku na skutek odwołań, względnie w drodze nadzoru należy za podstawę obliczenia nowej raty przyjąć sprostowaną wartość majątku.

O wysokości płatnych na podstawie niniejszego zarządzenia kwot płatnicy mają być zawiadomieni pisemnie. (c)

Międzynarodowy zjazd drogerzystów

W dniu dzisiejszym rozpoczyna się międzynarodowy zjazd drogerzystów zwołany do Poznania z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej. Właściwe obrady odbędą się, jak już donosiliśmy, w poniedziałek, dn. 12 bm., w sali posiedzeń rady miejskiej na ratuszu, począwszy od godz. 10, przyczem referaty wygłoszą gen. sekretarz Związku Drogerzystów R. P. p. Ksawery Gadebusch n. t. „O rozwoju zawodu drogerzystowskiego w Polsce”, p. red. dr. Winiarski „O spółdzielczym banku drogerzystowskim” itd.

Pierwsze dni zjazdu poświęcone są zapoznaniu się uczestników i zwiedzaniu Wystawy oraz miasta.

Wszelkich informacji z zjeździe udziela także telefonicznie biuro Związku, ul. Nowa 7, tel. 16-38.

Zjazd, który zapowiada się bardzo dobrze i interesująco, witamy serdecznie, życząc mu pomyślnych obrad.

Krótkie informacje gospodarcze

— W czerwcu r. b. ogłoszono upadłości 1752 firmom w Stanach Zjedn., których pasywa wyniosły 32½ miliona dolarów. W maju liczba upadłości wyniosła 1767, a suma pasywów — 31,370,000 dolarów.

— Według opublikowanych w Berlinie danych statystycznych światowa produkcja sztucznego jedwabiu w roku 1928 wyniosła 347,400,000 fa. wobec 256,868,000 fa. w 1927.

— Produkcja ołowiu w Niemczech w ciągu czerwca r. b. wyniosła 8089 tonn wobec 6938 tonn w maju r. b.

— Jak nas informują, „British Polish Trade Bank” s. a. w Gdańsku podnosi swój kapitał zakładowy z 5 do 7½ milj. guldenów gdańskich. Jest to dowód rozwoju tej poważnej instytucji bankowej.

— Izba przemysłowo-handlowa w Poznaniu komunikuje, że dnia 19 sierpnia r. b. odbędzie się w Sofji przetarg na dostawę wagonów, ogłoszony przez Dykcję Kolei Państwowych w Bułgarii. Wszelkich bliższych informacji udziela Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu.

— „Daily Mail” donosi, że wskutek przerwania pracy w przemyśle bawełnianym w Lancashire, w Anglii szereg poważnych fabrykantów w Nottingham poczyniło większe zamówienia zagranicą. Dokonano umów, opiewających na 2-3 miesiące.

— W czasie od dnia 31 sierpnia do 9 września r. b. odbędzie się IV Targ p. n. „Lubiana w Jesieni”, urządzany przez Międzynarodowe Targi w Lublanie. Prócz głównych działów handlu, przemysłu, rzemiosł, będą specjalne wystawy: młynarstwa, automobilów, radja, narzędzi rolniczych, górnictwa, higieny, sztuki oraz kooperacji.

PODATKI I OPŁATY

(p) **Personel apteki — a świadectwo przemysłowe.** W związku z potrzebami lecznictwa i zdrowotności publicznej ministerstwo skarbu zezwala, aby magistrowie farmacji w pierwszym roku praktyki nie byli zaliczani do personelu aptek, który służy za podstawę do określania kategorii świadectwa przemysłowego dla aptek. Właściciele aptek, w których wymienieni wyżej praktykanci będą zatrudnieni, winni wykazać się pisemnym poleceniem oddziału farmaceutycznego jednego z krajowych uniwersytetów, upoważniającem odnośnego magistrata do odbycia praktyki. (c)

(p) **Wyroby monopolowe a sekwestr za podatki.** Ministerstwo skarbu wyjaśnia, że zajęcie wyrobów monopolowych (spirytus, tytoń, zapalki itp.) na poczet zaległości podatkowych jest dopuszczalne oraz, że ceny zajętych wyrobów należy oznaczać w nazwie sekwestracyjnym ściśle według obowiązującego cennika, ustanowionego dla danej grupy wyrobów. Sprzedaż z licytacji wyrobów monopolowych poniżej obowiązującej ceny sprzedażnej, dopuszczalna jest tylko w drugim terminie licytacji, gdy pierwsza licytacja ze względu na cenę nie dojdzie do skutku. Sprzedaż z licytacji za zaległości podatkowe wyrobów monopolowych oddanych koncesjonariuszom przez właściwe dyrekcje monopolów do sprzedaży komisowej i stanowiących własność dyrekcji monopolu jest niedopuszczalna. (c)

KRONIKA GOSPODARCZA

(k) **Fuzja w przemyśle przetworów ziemniaczanych.** W dniu 9 bm. odbyło się nadzwyczajne walne zebranie akcjonariuszów „Fabryki Przetworów Kartoflanych T. A. Wronki, na którym zapadła uchwała upoważniająca zarząd do zawarcia umowy w sprawie połączenia się z firmą „Lubań”. Identyczną uchwałę powzięto na zebraniu fabryki przetworów ziemniaczanych S. A. „Lubań”, które odbyło się nieco później w tym samym dniu. Głównym powodem fuzji jest uzdrowienie stosunków panujących w tej gałęzi przemysłu. Fuzja przeprowadzona zostanie na podstawie bilansów na dzień 31. VII. 29. Po złączeniu się, przedsiębiorstwa te posiadające każde po trzy fabryki, czyli razem sześć poważnych obiektów stanowić będą największe przedsiębiorstwo przetworów ziemniaczanych w Europie z przerobką ca 40 000 cent. ziemniaków na dobę.

(k) **Pożyczka dla Warszawy.** Magistrat m. stoł. Warszawy rozpatruje propozycję pożyczki zagranicznej w wysokości 5 milj. dolarów. Pożyczka ma mieć na celu poprawę stanu ulic i środków komunikacyjnych, jak brukowanie, inwestycje na podwozia, karoserje autobusów etc. Pożyczka oferowana jest na zupełnie analogicznych warunkach, jak ostatnia 7 proc. pożyczka dla m. st. Warszawy. Rozpatrzenie oferty powierzono wydziałowi finansowemu w porozumieniu z wydziałem technicznym i wydziałem tramwajów miejskich.

(k) **Import i eksport towarów włókienniczych.** Według statystyki Związku przemysłu włókienniczego w Państwie Polskiem, przywóz towarów włókienniczych (surowiec i fabrykaty) w czerwcu r. b. osiągnął wartość 271,746 zł. Wywóz zaś — 237,893 zł. W pierwszym półroczu 1929 r. przywóz ten osiągnął wartość 1 657,045 zł, wywóz 1 223,874 zł. Analogiczne cyfry dla r. 1928 były następujące: wywóz w czerwcu — 289,510 zł, przywóz — 191 961 zł; w pierwszym zaś półroczu — przywóz: 1 765,387 zł, wywóz zaś — 1 202,809 zł.

(k) **Zebranie sekcji agentów handlowych i kupców podróżujących przy związku towarzystw kupieckich na Pomorzu.** W niedzielę, dnia 4 sierpnia r. b., odbyło się w Centrali Związku towarzystw kupieckich w Grudziądzu zebranie miesięczne sekcji agentów handlowych i kupców podróżujących. Zebranie zagał przewodniczący sekcji p. Górski, poczem udzielił głosu prezesowi Związku p. Tań. Marchlewskiemu, który omówił zadania agenta handlowego i kupca podróżującego i niezwykle ważną rolę, jaką ten typ kupca, który będąc niejako medjatorem pomiędzy dostawcą a odbiorcą, a więc mężem zaufania obu stron, ma w życiu gospodarczym do spełnienia. Zadania te mogą być jednak spełnione tylko wówczas, jeśli przedstawiciel handlowy posiadać będzie odpowiednie przygotowanie handlowe i wysokie kwalifikacje. Ze zaś do grona przedstawicieli handlowych wciśkają się częstokroć osoby niepowołane, dyskredytujące się wobec mocodawców, co przyczynia się do obniżenia autorytetu przedstawicieli handlowych — należy dołożyć starań, aby do sekcji agentów handlowych i kupców podróżujących przyjmowane były osoby, posiadające należyte kwalifikacje. W tym celu Sekcja opracuje odnośny regulamin. Po obszernej dyskusji przyjęto projekt p. prez. Marchlewskiego, idący w tym kierunku, aby członkowie sekcji zaopatrzyć w bilety wizytowe z emblematem Związku, co ułatwi współpracę z kupiectwem. Centrala Związku na zapotrzebowanie członków Sekcji zamawiać będzie omawiane bilety wizytowe oraz żetony (odznaki członkowskie).

Z ZAGRANICZY

(z) **Zagadnienie złota w Radzie Finansowej Ligi Narodów.** Delegacja złożona z kilku członków Rady Finansowej, wśród których członkiem polski p. F. Młynarski, wiceprezes Banku Polskiego, oraz kilku wybitnych rzeczoznawców zbierze się w dniu 26 sierpnia r. b. w Genewie, celem kontynuowania rozpoczętych przez Radę Finansową badań nad przyczynami fluktuacji siły kupnej złota oraz ich skutków na życie gospodarcze poszczególnych państw. Sprawa ta podniesiona została w roku 1928, przez doradczy komitet ekonomiczny Ligi Narodów, którego zdaniem należy dążyć do utrzymania nietylko stałości kursów walut oraz niezmienności cen, lecz także w możliwym stopniu do usunięcia gwałtownych wstrząsów haussy i baissy w handlu. Rada Ligi Narodów poleciła wobec tego Radzie Finansowej zbadanie w jakim stopniu i w jaki sposób Liga Narodów mogłaby przyczynić się do rozwiązania powyższych zagadnień.

(z) **Podwyższenie dyskonta w Belgji.** Holenderski „De telegraaf” z 3-go b. m. podaje, że belgijski Bank Narodowy z dniem 1-go b. m. podwyższył stopę dyskontową o 1 proc. t. j. do 5 proc. O przyczynach tego kroku narazie nie wiadomo. Wykazy Banku Narodowego w ostatnich czasach nie zawierały żadnych oznak, z których by wynikała konieczność podwyższenia dyskonta. Zapas złota w połowie lipca r. b. wyniósł 1,008,78 miliona belga, portfel weksli zagranicznych: 450,05 miliona, obieg banknotów: 2,540,89 miliona. Możliwe jest, iż podwyższenie stopy dyskontowej pozostaje w związku z konjunkturą. Silniejszy jednak wpływ wywarła prawdopodobnie sytuacja na międzynarodowych rynkach pieniężnych, a w szczególności w krajach sąsiednich.

(z) **Czechosłowacja wobec konfliktu w angielskim przemyśle bawełnianym.** Według „Prager Presse” czechosłowackie fabryki wyrobów włókienniczych spodziewają się, że lokaut ogłoszony w przemyśle angielskim wywrze pomyślny wpływ na wszystkie gałęzie czechosłowackiego przemysłu bawełnianego, zwłaszcza zaś na przedziałnie. Oczekuje się przedewszystkiem wzrostu cen na rynkach światowych, co będzie pomyślnie dla przedsiębiorstw nieangielskich.

Z Wydawnictw

(w) **Tabela odsetkowa.** Ukazała się nowa tabela odsetkowa, składająca się z liczb procentowych od 1—100,000 z uwzględnieniem stop procentowych od 3—15 proc. do 12 proc. z ułamkami o 1/4 proc. wzwyż. Podręcznik zawiera pozatem w treści tabelę kursu dolara na dzień 1-go i 15-go każdego miesiąca w latach 1919—1927 włącznie, stopę dyskontową P. K. K. P. wzgl. Banku Polskiego w latach 1918—1929, oraz maksymalne i prawne odsetki, obowiązujące za czas od 1924—1929. Pożyteczne to wydawnictwo ułożyli i wydali Tadeusz Wróblewski i Adam Adamczewski z Poznania.

(w) **„Handel zagraniczny Rzeczypospolitej Polskiej”.** Ukazał się zeszyt czwarty miesięcznika „Handel Zagraniczny”, zawierający szczegółowe dane, dotyczące handlu zagranicznego Polski z uwzględnieniem handlu przez Gdańsk i Gdynię za m. czerwiec 1929 r. oraz dane porównawcze od 1 stycznia, do 30 czerwca 1929 roku, i 1928 r. Pozatem zeszyt ten zawiera ciekawą aktualny przegląd ogólny przywozu i wywozu wszystkich grup towarów, co bezwzględnie musi zainteresować nasze sfery przemysłowe i handlowe.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań dnia 10. 8. 1929.

Warunki: Handel hurtowny, parytet Poznań, ładunek wagonowo, dostawa bieżąca, za 100 kg.:

Standardy: a) żyta poznańskiego 699,5 gr. (118,7 f. w. h.); b) żyta pomorskiego 693,5 gr. (117,5 f. w. h.); c) pszenicy poznańskiej i pomorskiej 755 gr. (127,9 f. w. h.); d) owsa poznańskiego i pomorskiego 461,5 gr. (77,9 f. w.); e) notowania maki żytniej na podstawie urzędowo ustalonego typu (70%).

„Ceny órjentywne”

parytet Poznań	
Żyto stare	27,25—28,25
Usposobienie spokojne.	
Żyto nowe suche do przemiału	27,25—28,25
Usposobienie spokojne.	
Pszenica stara	46,50—49,50
Usposobienie stała.	
Jęczmień przemiałowy	29,50—30,50
Usposobienie spokojne	
Owies	24,50—27,00
Usposobienie spokojne.	
Maka żytnia w workach według urzędowo ustalonego typu (70%)	43,00
Usposobienie spokojne.	
Maka pszena 65% w worku	73,50—77,50
Usposobienie spokojne.	
Otreby żytnie	20,50—21,50
Otreby pszenne	22,00—23,00
Rzepak	67,00—70,00
Ogólne usposobienie spokojne	
Uwagi: Owies biały jednolity ponad notowanie.	

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej

„Wujek Czesio” wychowawcą

W jednej z gazet paryskich pojawił się niedawno artykuł o umiejętnym przystosowaniu audycji radiowych do celów pedagogicznych. Spolszczony i sparafrazowany artykuł francuski pojawił się w prasie polskiej, budząc zrozumiałe zaciekawienie wychowawców. Nie pomyślano wówczas, że zbyt cenne i dziwne wydać się może zainteresowanie audycjami francuskimi dla dzieci, u nas, gdzie na całą Polskę słynne pogadanki „Wujka Czesia” osiągają dodatnie rezultaty i wywierają niemały wpływ na dusze dzieci. Leży przedemną stos listów młodocianych radiosluchaczy Wujka Czesia. Takich stosów Wujek Czesio chowa w zakamarkach bogatej swej biblioteki kilka lub kilkanaście. A bije z nich czułość, serdeczność, wdzięczność, otwierają się serduszka dla zwierzeń intymnych, bliskich, jedynych, radość i lzy przelatują te pierwociny pisarskie 6-cio lub 10-cio letnich słuchaczy. Niewprawną i drżącą rączką pisze Janek Michalski do „Wujcia”, aby podzielić się z nim najważniejszymi wydarzeniami: „Kochany Wujku! ...najpierw donoszę Ci, że dostałem kuca siwego, którego nazwałem „Paź”. Codziennie jeżdżę na nim, lub zakładam go do wózka. Jak będę miał fotografię z kucem to ją Wujkowi przysię. Ośle chcemy sprzedać. Dzieci z miasta, które do nas przyjeżdżają, cieszą się na jazdę kucem. Ho! Ho! to zupełnie coś innego, jak jechać osłami. Ogromnie się cieszy mała Baśka M. ze Śremu, radaby do Wujka napisać, ale jeszcze nie umie. Chętnie się z nią bawimy, bo jest inna jak wszystkie dziewczynki, nie boi się byle czego, i nie beczy zaraz itd.”

Uczeń 1-szej klasy Jerzyk Gomol donosi znowu Wujkowi, że chce zostać inżynierem... „do kopalni nafty, albo srebra, jak mi Wujcio radzisz?” Renia K... pisze list na 12-tu stronach gęstym piśmem donosząc Wujkowi o wszystkim, z czego składa się świat myśli i marzeń dziewczynki, podaje nawet skonstruowany przez siebie monolog na jakieś przedstawienie amatorskie. Ogromną wdzięczność wyrażają rozmaite zbiorowe podziękowania dzieci wiejskich. Monotonną ciszę ich życia przecina pogadanka radiowa, niesie im wieści ze świata wielkomiejskiego, poucza, wzrusza, otwiera serca, pokazuje nasze widnokręgi, wyrwa z szarzyzny, zbliża do zagadnień ogólnoludzkich i łączy. Niema już wsi i miasteczka, zapadłych kątów, gdzie myśl nie powstaje i uczucie zamiera. Jest jedna wielka wspólność radiowa, która równa i jedna.

„Zdziwi to zapewne naszego Wujka Czesia” — pisze jedno z dzieci za wszystkie — „że otrzyma dzisiaj list od nas, dzieci szkolnych z dalekiego kąta, bo Dakowy - Mokre to wioska bardzo odcięta od świata, gdyż oddalona od miasta 10—12 km. Jednakże

pomimo to mamy łączność ze światem przez to cudownie wynalezione radio. Z radia dowiadujemy się, jak żyją i postępują dzieci — rówieśnicy w całej niemal Polsce, bo o tem opowiada nam zawsze tak pięknie i tak zajmująco Kochany Nasz Wujek Czesio! Opowiadania Wujcia Czesia tak się nam podobają i tyle nas pouczają i uzupełniają tak nasze wiadomości nabywane w szkole, że robi się nam zawsze żal w chwili, gdy Wujcio od mikrofonu odchodzi. Chcielibyśmy Wujcia słuchać długo, długo” itd.

Na podłożu tej serdeczności i wdzięczności, jakie potrafił „Wujek Czesio” obudzić w duszach swych małych radiosluchaczy rodzą się nieraz piękne czyny. Wzruszająca jest wiadomość przesłana od 4½ letniej Krysi Kubasikówny za pośrednictwem jej niani o wielkiem postanowieniu, jakie na skutek bajki i wezwania do miłosierdzia wobec ubogich zrodziło się w małej duszyczce dziecka. Krysia zaoszczędza 5 złotych i przesyła pieniądze te dla biednych do dyspozycji Wujka Czesia. Pieniądże te nie tak łatwo zdobyte! Krysia musi odmówić sobie czekolady przegryzanej po „brzydkim” traniu i zaoszczędzone w taki sposób grosze składa dla ubogiej dziatwy. Śladem miłosiernej Krysi postępuje 6-cio letni Kazio Simiński z Rakoniewic i szereg innych malcy...

Podchwytyją też dzieci w lot nawoływania do opieki nad ptactwem mrącem z głodu i zimna podczas mrozów ostatniej zimy. Małgorzata Pawlakówna z Poznania lituje się w liście nad „biednymi stworzonkami, które nikomu na świecie nie szkodzi, a najwięcej musiały wycierpieć”...

Przerwa w audycjach spowodowana chorobą „Wujka Czesia” wywołuje troskę dzieci. Modlą się o jego zdrowie, serdecznie przejmują się i piszą: „...jak ostatnią środą usłyszałam, że Wujcio Czesio chory — to aż mnie się lzy pokulały — zwierza się jakaś mała Marylka — i życze drogiemu Kochanemu Wujkowi polepszenia, modłę się do Bozi o zdrowie dla niego”...

A inna dziewczynka przesyła nowennę i medalik na intencję polepszenia zdrowia.

Bliski kontakt nawiązuje też Wujek Czesio z rodzicami swoich słuchaczy. Tym sposobem jakiś niegrzeczny Bohdanek lub buńczuczny Junek otrzymują odpowiednie napomnienia publiczne, zdumiewając się niemalo wszechwiedzą Wujcia. Napomnienia te i wskazówki zawsze prawie odnoszą pożądany skutek a wywołują wdzięczność rodziców.

Jedna z matek „nawróconych” radiosluchaczy pisze: „Życie obecne daje tyle chwil przykrych i ciężkich, gdyby nie radość dzieci trudniej byłoby może nieraz pogodzić się z rzeczywistością. Przesyłam więc W. Panu bardzo serdeczne podziękowanie w imieniu własnym i męża za takie naprawdę kochane, serdeczne słowa skierowane do naszego syna, bo były one jasnym promieniem w naszym życiu, niewypowiedzianem szczęściem syna naszego i

pewno wrażenie to zachowa w swej duszy przez całe życie”.

Inna matka dziękując za zainteresowanie się jej córeczką donosi o ciekawym fakcie wpływu radia na zdrowie: „Przy tej sposobności nadmieniam — pisze, — że córeczka, pisząc przed tygodniem liścik do Wujka Czesia trochę narzekala na ból głowy, a następnej nocy poważnie zachorowała na grypę. W nocy z wtorku na środę zrywała się często w silnej gorączce z zapytaniem: „kiedy Wujek Czesio zacznie bajeczki? — Czy Wujek Czesio już przemawiał? — Mamusi, a otrzymał Wujek Czesio mój liścik — i t. p.

„Wobec takich objawów silnej fantazji położyłam chore dziecko na godzinę audycji Wujka Czesia tuż obok głośnika. Słowa Szan. Pana tak serdecznie wówczas skierowane do córeczki, były dla niej ukojeniem w cierpieniu. Następną noc minęła spokojnie — a Ludka pomalutku powraca do zdrowia”...

To tylko kilka urywków z całego stosu analogicznych listów.

Wpływ audycji pedagogicznych dla dzieci, tak, jak je wykonuje „Wujcio”, zapewniają słuchowiskom tym prawdziwe powodzenie, nietylko zewnętrzne, ale i moralne. Niedociągnięcia w wychowaniu, zaniedbania, czy źle pokierowane instynkty doznają w audycjach tych odpowiedniego ujęcia. Budzi się uspiąca dusza dziecka, ożywia myśl, powstaje zachęta do dobrego czynu, rozniega się iskierka altruizmu porzucanego gdzieś — w współczesnym wychowaniu do zbędnych starych rupiec. — Słuchają przecież i starsi, nawiązują się kontakt z społeczeństwem i subtelne porozumienie w imię dobra dla najmilszych dzieci. Życzyłoby sobie należało, by aparaty radiowe z głośnikami znalazły się w każdej ochronce, w wszelkich instytucjach miłosierdzia dla dzieci, w szpitalach i szpitalikach, w szkołach wszystkich, aby cała dziatwa nasza spotkać się mogła z tą pouczającą radiową bajką, czy napomnieniem. Do tego dążyć należy. s.

Ze świata kobiecego

Amerykanka o Zeromskim.

W recenzji o świeżo przetłumaczonej i wydanej w języku angielskim książce Zeromskiego pt. „Ashes” (Popioły), pani Luiza Maunsell Field, literatka i krytyk w sżacie nowojorskiego „Times’a” mówi: „Jest tam coś przepięknego, przerażającego i omal tytanicznego w tych dwóch tomach powieści Zeromskiego, którego Józef Conrad nazwał największym mistrzem literatury polskiej. Jednostki są porywane i jak wióry podrzucane rozszalałym prądem wojen napoleońskich, które unosiły na fali przecznicie tysięcy. Jedni złamani i odrzućeni giną w zapomnieniu, gdy inni, nieliczni, jakgdyby wytrwali, ładują u szczytu olśniewających fortun, o których nawet w snach nie marzyli”. W dalszym ciągu p. Field streszcza i zachwyca się jej bohaterem, Rafałem Obromskim, o którego miłości do Heleny powiada: „...uwielbienie i ekstaza miłości jed-

nocześnie gwałtownej i poetycznej, idyllicznej i nieuniknionej tragicznej jest zobrazowane z takim szczerze romantycznym ferworem, jaki niestety w literaturze anglo-saskiej już zaginął. Rafał jest kochankiem w stylu Romea, gotowym zginać za pocałunek...” Odnosi się wrażenie, że pani Field brakuje wyrazów do należytego wypowiedzenia swego uznania dla Zeromskiego, który „...ograniczając się omal wyłącznie do roli polskiej siły w wojnach napoleońskich, znajduje dostateczne pole dla swego wielkiego talentu w malowaniu precydujących obrazów w szczegółach”. Kolejno autorka porusza i roztrząsa obrazy obłąkania Saragossy, utarczki na barykadach, w konwentach i domach mieszkalnych, świetnie oddająca scenę uwolnienia obłąkanych... „ludzi bez twarzy, innych z okropnymi twarzami bez oczu, chimerami w kobiecych postaciach, przerażającymi twarzami z oczyma wilków,

„Popioły”, zdaniem p. Field, to „...olbrzymia a nawet epokowa praca, której zwyczajny przegląd nie może dostatecznie ocenić, zaledwie dotknąć jej wysokich cech. Fabuła jest zapełniona wydarzeniami, rojącami się od typów, wszystko to jest zrobione na wielką skalę, bynajmniej nie sygnalizowane przez autora, nie męczące dla czytelnika.”

Książka została wydana nakładem nowojorskiej firmy „Alfred A. Knopf” w dwóch tomach i sprzedawana jest w Ameryce w cenie około 60 złotych (dol. 6). (zo)

Czy Ameryka jest rajem dla kobiet?

W czerwcowym wydaniu miesięcznika „Pictorial Revue” znajdujemy ciekawą dyskusję nad powyższym pytaniem, przeprowadzoną przez znanego amer. pisarza Sinclaira Lewisa i jego małżonkę, również literatkę, piszącą pod panięńskim nazwiskiem Doroty Thompson.

Lewis twierdzi, że Ameryka jest rajem dla kobiet, ale nie w tem znaczeniu, by miały tam wygodne, beztrudne, łatwe i beczynnne życie, przeciwnie, dlatego, że jest wręcz inaczej. Dlatego, że kraj ten wymaga od kobiety ciężkiej pracy, daje im olbrzymie pole do walki, zmusza do czynnego udziału w tej rewolucji, która przenosi ludzi z małej chatynki do wspaniałych apartamentów w arystokratycznych dzielnicach.

Pani Thompson, zarzuca mężowi, że zbyt realnie patrzy na dążenia kobiet, twierdzi z całą stanowczością, że Ameryka posiada bardzo wiele braków, by stać się rajem dla kobiety. „Widzę — wypowiada się pisarka — pomiędzy temi kobietami, którym takie cudowne okazje przyswiecają, wiele niezadowolona, rozczarowana, brak tego, co nazywamy istotnym szczęściem. Doskonale realizuje, że niezależność materialna, — aczkolwiek niezbędna dla swobody ruchów indywidualnego ego — wielka karjera, zdobycze socjalne czy polityczne, kompletna swoboda posunięć w życiu domowym itp. nie zastąpią braku tego harmonijnego stosunku, jaki powinien łączyć kobiety z mężczyzną”.

Krytycy dyskusji nie chcą ryczałtowo potępić lub uznać jednej czy drugiej osoby dialogu, uważają, że i tu jest trochę racji i tu. Na poparcie pani Thompson można jednak powiedzieć, że domowe ognisko w Ameryce systematycznie zamiera i choć kobieta — jak p. Lewis twierdzi, sięga wraz z mężem po szczyty i to czynnie, osiągnąwszy je nie znajduje tej satysfakcji i tego wewnętrznego zadowolenia, jakie dają strony poruszone przez p. Thompson. (zo)

Z dziejów naszego szkolnictwa

Marja Brownsford

Marja Brownsford była skromną nauczycielką, ale wychowawczynią z powołania, z Bożej łaski. Zawód, któremu się poświęciła był dla niej świętym obowiązkiem, nie urzędem, był wypełnianiem bogobojnego życia i potrzebą jej gorącego, wielkiego serca.

W młodziutkim wieku ukończywszy nauki u SS. Urszulanek, przeszła jako mistrzyni do szkoły PP. Danysz i tam stała się najlepszą wychowawczynią, aniołem opiekuńczym żeńskiej młodzieży jej pieczy powierzonej. Wychowała kilka pokoleń, wlewając w nie skarby ducha i serca, którym tak gorąco ukochała powierzone sobie młode istnienia. Stosunek przyjaźni między nauczycielką a uczennicami nie zrywał się z chwilą wyjścia ich ze szkoły, ale trwał nadal poprzez długie lata i trwa jeszcze ten węzeł duchowy zadzierżnięty za życia, chociaż ona odeszła na zawsze.

Szkola PP. Danysz dobrze była znana w całej Wielkopolsce i pozostała w pamięci u starszego społeczeństwa. Płonęło w jej murach ognisko oświaty i miłości ojczyzny, wykuwały się tam charaktery zdolne do ciężkiej walki życiowej, do ukochania pracy i do su-

miennego wykonywania obowiązków. W tej szkole przodownicą i wychowawczynią była ta cicha, skromna, słodczy pełna śp. Marja Brownsford. Tak pracowała nad miodem pokoleń przez blisko pół wieku, z gorą-

cem pragnieniem aby je wychować na pożytek Bogu i Ojczyźnie.

Gorącą miłością ukochawszy Najświętszą Pannę, wiodła dusze młodych panienek powierzone swej pieczy, do stóp Królowej Niebios i Polski, łącząc je w kółka różańcowe, udzielając im na zebraniach nauk, które dla nich później miały być ochroną przed pokusami tego świata i ostoją w ciężkich chwilach życia. Aż do końca swojego czynnego żywota, stała na czele Sodaliczki marjańskiej nauczycielek, wpajając w serca sodalisek własne swoje umiłowanie i zasady, które miały im pomagać we wzniosłym zadaniu wychowania żon i matek przyszłego pokolenia.

A gdy nastaly ciężkie czasy dla szkolnictwa w Wielkopolsce, gdy Prusacy coraz bardziej uciemiali lud polski, rugując z uczelni język nasz i literaturę, gdy nawet naukę religii w języku ojczystym zabroniono wykladać, gdy kler polski, nie chcąc przykładać ręki do wynaradawiania polskich dzieci usunął się od uczenia ich w obcym języku, wówczas rozpoczął się ruch tajnego nauczania; nie mogąc tego czynić jawnie, uczono religii w ukryciu, chroniąc się z tą nauką przed szpiegami pruskimi.

Gdy i szkołę PP. Danysz, tę ostoję i placówkę polskości rozkazano zamknąć, wówczas Marja Brownsford, zmuszona do opuszczenia zakładu,

gdzie część serca swojego pozostawiła, nie ugięła się pod tak strasznym ciosem, ale dalej niestrudzenie, chociaż już nie w murach szkolnych, prowadziła swoją pracę nauczycielską i nie opuściła żadnej sposobności, aby rozdzielać skarby serca swojego i rozumu między dziatwę i młodzież polską.

Za ten żywot ofiarny, w nagrodę, ostatnie lata jej życia zostały opromienione powrotem do ukochanej; nad wszystkie szkoły i w dwóch żeńskich zakładach: Królowej Jadwigi i Najśw. Serca Jezusowego, mogła w wolnej Polsce, oswobodzonej od najeźdźców, kształcić bez obawy, bez żadnego skrupowania, młode dusze. Nietylko w szkole ale i poza jej murami gromadziła koło siebie panienki, nieraz córki dawnych swoich uczennic, ucząc je i siejąc zachętę do dobrego, miłości Ojczyzny i pożytecznej dla niej pracy.

Ostatnie lata życia śp. Marji Brownsford, były ciężką próbą bolesnych chorób i cierpień z niemi złączonych. Ale i wówczas nikt nie słyszał jej narzekającej lub szemrzącej przeciwko woli Bożej. Umarła tak, jak żyła pogodnie i z uśmiechem na ustach, a pamięć jej żyje w tysiącnych sercach jej uczennic rozsianych po całej Polsce, które w tych sercach wdzięcznych pielęgnują zasady i cnoty wpojone przez drogą mistrzynię i nauczycielkę. D. M.

Ucayali

Jakie są warunki zdrowotne nad Ucayali?

Klimat podzwrotnikowy tai w sobie tyle niebezpieczeństw, że pytanie to nasuwa się samo przez się. Tropikalne choroby posiadają charakter lokalny, a nie epidemiczny i przeważnie dotyczą tubylców. Przy obecnym stanie wiedzy lekarskiej i przestrzeganiu higieny, przy zabezpieczeniu mieszkań od komarów i robactwa, czystości przy częstych kąpielach, przy picciu wody źródlanej lub studziennej i wstrzeźliwości w używaniu pokarmów mięsnych — Europejczykowi nie grozi żadne niebezpieczeństwo. Owszem, brak zimy i równy, rozkoszny klimat, stwarzają idealne warunki zachowania zdrowia, rzeźkości i siły na długie lata. Domy mieszkalne są nad Ucayali dostosowane do tego ciepłego i równego klimatu. Są to lekkie, przewiewne szopy, z drzewa, kryte trzcina, przyczem ściany często bywają z trzciniowych mat. W oknach są wszędzie siatki od komarów, które na szczęście zjawiają się dopiero o zachodzie słońca, a w dzień nie przeszkadzają pracować w polu i w lesie. Szyby w oknach i piece, wyjąwszy ognisk kochennych, są w Montanji nie znane.

Warunki bezpieczeństwa nad Ucayali są dosyć dobre. Wielkich drapieżników w Ameryce Południowej wogóle niema. Jaguar i puma na człowieka nie napadają. Reszta zwierza, tapiry, sarny i dziki — nie są drapieżne. Szczepki miejscowych Indian są nitylko pokojowo usposobione, ale nawet raczej zanadto uległe, skąd stosunek ich do białych prawie że pańszczyźniany. Wyjątek stanowią tylko dwa szczepy: Campos i Cachibos, bardzo wrażliwe na niesprawiedliwość i stąd mszczące się na białych za nadużycia. Niebezpieczne natomiast są nieliczne na szczęście węże oraz bardzo liczne na Ucayali i jej dopływach ogromne krokodyły. Te ostatnie mogą stać się poważnym źródłem dochodu jako przedmiot polowania, celem eksportu skór, cieszących się wielkim wzięciem na rynku eleganckiego obuwia i walizek podróżnych.

Departament Loreto, gdzie leżą obszary nad Ucayali, przeznaczony na kolonizację polską, liczy 70 tys. Indian i 30 tys. białych lub mieszaneńców (metysońców). Ludność ta grupuje się przeważnie wzdłuż rzek, stanowiących tu, wespół ogromnych lasów, jedyne narazie drogi komunikacji. W lasy zapuszczają się przeważnie Indianie, głównie dla celów myśliwskich. Językiem ludności białej i metysów jest hiszpański, najłatwiejszy z języków obcych dla przyswojenia sobie dla nas Polaków. Wymowa według pisowni, prostota form gramatycznych, pod-

bieństwo składni do naszego języka oraz wspólne podłoże kultury łacińskiej i katolickiej, czynią dla nas język hiszpański znacznie łatwiejszym niż francuski, angielski albo niemiecki. Ludność białą Montanji cechuje zewnętrzna ogłada i wysoki poziom kultury. Analfabetów wogóle się tu nie spotyka. Najmniejsze skupienie, chociażby kilka rodzin, natychmiast zakłada szkołę. Bardzo silnie rozwinięty jest sport. Każda osada z 20—30 domków już posiada boisko i pierwszą rzeczą, jaką robi załoga każdego parowca po zarzuceniu kotwicy, jest mecz piłki nożnej przeciwko młodzieży miejscowej. Charakter ludności jest naogół łagodny i spokojny. Prześpiewstwa, bójkki, złodziejstwa — są rzadkie, mimo bardzo skąpo rozmieszczonej policji.

Komunikacja cała odbywa się zasadniczo po rzekach. Po Ucayali kursują stale średniej wielkości parowce rzeczne, chociaż dostępna ona jest i dla wielkich parowców, tylko niema dla nich na razie ładunków. Dopływ Ucayali są również przeważnie żeglowne. W Masisei, osadzie, położonej na drugim brzegu Ucayali, naprzeciwko terenów koncesji p. Warchałowskiego, jest stacja iskrowa oraz stacja hydroplanów pocztowych, kursujących pomiędzy portem Jquitos na Górnej Amazonce (Maranjonie) a San Ramon, skąd wiedzie droga samochodowa do Oroya, stacji kolei, wiodącej do stolicy Peru, miasta Lima. Do Jquitos leci się hydroplanem 2, do Masisei 4 godziny, do Limy jedzie się niespełna 1 i pół doby. Łączność z Simą jest niezbędna wyłącznie w sprawach rządowych, lecz handlowo cała Montanja ciąży w stronę oceanu Atlantyckiego i Amazonki, czyli w stronę Europy. Rząd peruwiański dąży do wzmocnienia więzów Montanji z Limą i w tym celu od roku 1928 buduje kolej od Pucallpy, miasteczka na terenie koncesji p. Warchałowskiego, do stacji Tambo del Sol na linii kolei, prowadzącej do Limy.

Handel na Ucayali zaczyna się rozwijać. W Iquitos istnieje już wielkie, firmy handlowe, prowadzące ożywiony handel eksportowy i importowy z Europą i Stanami Zjednoczonymi. W kilkunastu osiedlach nad Ucayali są sklepy detaliczne, prowadzące jednocześnie skup hurtowny produktów na eksport. Również handlem trudnią się wszystkie parowce, kursujące po Ucayali. Są to właściwie pływające sklepy, prowadzące prymitywny handel wymienny. To też w tej właśnie dziedzinie leżą bardzo szerokie możliwości i jest duże pole do pracy dla bardziej przedsiębiorczych fachowych ludzi oraz organizacji spółdzielczych.

kwaterze. Stanął, bo usiąść trudno, dwa pokoiki są najdokładniej puste. Przedmiotem ogólnej zazdrości jest doktor. Ma do dyspozycji nosze. Ot, co. Siedzi chmurny i wzdycha. Bardzo miły Moskal z najbliższej Rosji, przysłał do nas z „Dienikińców“; chmurny jest, bo okrutnie nienawidzi bolszewików, a wzdycha, bo zdążył już we Lwowie zakochać się na śmierć w jasnowłosej Laszce. Ksiądz kapłan wydrapał się na okno, a gruby rzeźbiarz, któremu kazali być zbrojmistrzem, ulokował się z przyjemnością na ziemi, albowiem sam jest sobie fotelem.

Najniepotrzebniej w świecie przyniosło nam jakieś licho kilku głodnych saperskich oficerów z sąsiedniego odcinka. Zwąchali, że mamy kielbasę i nie chcą się ustąpić. Poczynają sobie z nią tak rozrzutnie, jak gdyby była drutem kolczastym, a już komendant od „maszynek“ polyka ją — gurtami, z tą jeno różnicą, że gurt Maxime'a zacina mu się czasem w ogniu, zaś gurt kielbasy nigdy. Na szczęście kapitan Cygan pilnuje ostro kolejności i nie pozwoli się ocyganić. Tylko księdzu kapłanowi nie w głowie dary Boże. Rozmyśla bowiem nad niełatwym problemem kanonicznym. Jutro jest niedziela, wypadaloby odprawić mszę św. w kościółku, który widać o kilometr przed nami, na przedpolu. Łatwo być może, że na mszę przyjdą patroli bolszewickie. Głupia sprawa — wszak są prawosławni.

Z tem wszystkiem kwatery jest wcale przytulna, tylko, psiakrew, trochę zanadto poetyczna. Rozkleja nastrojona bohaterko duszę ochotnika i każe myśleć o wojnie w sposób, kwalifikujący się doskonale pod sąd polowy. Bo oto sierpniowy wieczór otulił nas pieszczotliwie wilgotną mgłą łąk i szumem pachnących lip. I nie brak zad-

Zbyt zatem na produkty rolne i hodowlane istnieje na miejscu. Oczywiście w tej dziedzinie panuje obecnie wyzysk rolnika, jego jest rzeczą zorganizować się, aby bez udziału drobnych pośredników produkt swój zbywać w pierwsze ręce.

Ceny artykułów spożywczych płacone na targu w Iquitos w marcu 1928 roku były następujące:

	złotych od	do
mięso wołowe	2,80—3,50	
mięso wieprzowe	2,00—2,40	
ślonina	2,80—3,50	
smalec	5,00—6,00	
ryba świeża zwykłe gat.	1,20—1,70	
ryba suszona	2,00—2,40	
kukurydza	0,28	
fasola	0,35—0,50	
ryż	1,00—1,20	
cukier	2,00—3,50	
mąka pszenna	1,70	
mąka mandjokowa	0,50—0,70	
orzyszki chińskie	1,00	
banany kiść (od 100 do 200 sztuk)	1,00—3,50	
juka (manjok) kosz około 15 kilo	2,00—3,00	
cebula	1,70	
bataty (słodkie ziemniaki) kosz około 15 kilo	3,50	
kura	3,50—7,00	

Od maszyn i artykułów przemysłowych, służących dla rozbudowy i użytku rolnictwa, rząd peruwiański nie pobiera cla, inne artykuły przemysłowe, prócz luksusowych, oplacają połowę cla, płaconego w portach nad oceanem Spokojnym. Mimo to — za wyjątkiem kilku tartaków nad Ucayali — przemysł narazie jeszcze nie istnieje.

A tymczasem pole do rozwoju eksportu cennych gatunków drzewa, przy obfitości spławnych rzek, jest szerokie. Często spotyka się cedr i mahoń, rzadziej orzech i palisander. Cena za cedr na miejscu wynosi obecnie 3 do 5 dolarów za metr sześcienny, za mahoń 6 do 12 dolarów, przyczem większe drzewa dotąd nie były spławiane, gdyż tubylcy nie stosowali dotąd ani zwierząt ani maszyn do ściągania kłoców.

Również wielkie pole do zarobków otwiera rybołówstwo na Ucayali. Rzeka ta i jej dopływy są niezwykle rybne. Niektóre ryby dochodzą do ogromnych rozmiarów, dwóch metrów i więcej. Jeden z gatunków ryb daje wyborny kawior. Eksploatacja tych bogactw, fabrykacja i eksport konserw rybnych i kawioru mógłby dać znaczne zyski.

Niemniej zyskownym może być eksport gumy i kauczuku, roślinnej kości słoniowej (z palm), oleju palmowego, wosku roślinnego i najrozmaitszych innych produktów drzew rosnących w dorzeczu Ucayali.

Co do możliwości eksploatacji bogactw kopalnianych w Montanji —

danych narazie niema. Niewiadomo, jakie możliwości w tym względzie kryją w swych głębinach dziewicze lasy. Jest to zagadnienie przyszłości. Narazie faktem jest, że reszta Peru jest niezmiernie bogata pod względem górnictwem, i wiadomo jedynie, że Standard Oil Co. prowadzi od roku bardzo energiczne poszukiwania za naftą na całym terenie Montanji.

Takie są warunki i widoki gospodarce terenów kolonizacyjnych nad Ucayali. Jasnym jest, że oplaci się uchwycić to złote jabłko celem eksploatacji, bo inaczej uczynią to inni. Jak to zrobić, postaram się wyłożyć w najbliższym czasie.

S. Sochaczewski.

Detektor radiowy zwiastunem burzy

Edison Company w Nowym Jorku wykonała aparat detektorowy podobny do używanych w radjofonji, który reaguje na wyładowania elektryczności atmosferycznej i dzięki temu alarmuje na wypadek nadchodzącej burzy. Aparat jest połączony z dzwonami, które w miarę zbliżania się burzy dają coraz silniejsze sygnały. Gdy burza jest jeszcze bardzo daleka, dzwonek uderza w odstępach co 15 minut, następnie w miarę zbliżania się jej coraz częściej. Gdy burza oddalona jest o dwie godziny, dzwonek uderza co pół minuty, a gdy zbliżyła się na odległość około pół godziny następuje nieustanne dzwonienie.

Alarm rozpoczyna się, gdy niebo jest jeszcze zupełnie jasne i dość wcześnie, ażeby można poczynić stosowne zarządzenia i przygotowania ochronne przed skutkami burzy. W praktycznym zastosowaniu np. zakłady elektryczne w Nowym Jorku wyzyskują to doskonale w ten sposób, że z chwilą alarmu zwiększają zapas energii elektrycznej tak, że gdy po pewnym czasie niebo się zaciemnia, a w drapaczach chmur ludzie zapalają o niezwyklej porze milijony świateł, elektrownie są na to dostatecznie przygotowane, zapobiegając temsamem niespodziewanemu, a bardzo szkodliwemu przecięciu maszyn.

Detektor burzowy ma dużą przyszłość dla żeglugi, gospodarstwa, lotnictwa i t. d. Luk.

Lekarz Rockfellera.

Sędziwy multimilioner, król naftowy Rockefeller, posiada specjalnego lekarza domowego, którego jedynym zadaniem jest ustalanie rodzaju i ilości pokarmów spożywanych codziennie przez Rockefellera. Okrągła suma 10 000 dolarów rocznego wynagrodzenia jest dla owego lekarza prawdziwą synekurą, ponieważ Rockefeller od szeregu lat nie jada nic innego, jak tylko sucharki i przetworzone mleko. Mimo to codziennie lekarz musi własnoręcznie wypisywać owe nieskomplikowane menu.

7.900 dolarów za jednego dolara.

Przy sprzedaży zbiorów znanego kolekcjonera z New Yorku, doktora Alfreda Lawrence, za 1 złotego dolara z roku 1849, wybitego przez Massachusetts and California Co., zapłacono 7.900 dolarów.

Sierpień r. 1920 pod Lwowem

(Z notatnika kaprala.)

I.

Jeszcze nie jest tak źle. Doła Lwowa jest w tej chwili w każdym razie lepsza od sytuacji w Warszawie. Tam patroli bolszewickie zajęły już, jak słyhać, Pragę, a nas dochodzą dopiero do... Starego Sioła.

Wyszliśmy wczoraj z miasta na ich spotkanie. W tym właśnie dworku białym mieszkał niegdyś Kornel Ujejski, a jeśli nie w tym to trochę opodal. Więc astrzy i gladjolusy, które z klombów zagładają do okna, są pewnie prawnuczkami tych kwiatów, które śpiewak „Skarg Jeremiego“ posyłał do Lwowa swojej Beatryczy, a żóraw na dziedzińcu może jeszcze pamiętać, jak to się tłumaczyło Chopina: „Jego dotąd niema, a duszyczka roi“. W tym białym dworku gospodarował kiedyś pan poeta, a teraz my gospodarzmy. Racjonalnie, wedle wszystkich reguł frontowej agronomji. Niema komu okopywać ziemniaków, więc się w nich okopał karabin maszynowy, że zaś owies niezjęty na zagonie, więc go popiespiesznie spasają tabory. Jest tego wszystkiego razem ogromnie mało, ale zato nazywa się szumnie: 5 baon 202 pułku piechoty A. O. Przeważnie stare wiarusy. W czasie wojny z „karainami“ miał jeden z drugim na piętnasty rok, teraz mu już na siedemnasty idzie. Ale zato wykształcenie techniczne pierwszorzędnego. Ho, ho. Taki to już migiem odróżnił maxime'a od szwarzlosego lub Lewisa i potrafił z zawiazanymi oczyma rozebrać i złożyć maszynkę swojej kompanji. Potrafił, chyba żeby nie potrafił.

Sztab baonu stanął w dworku na

nej z Pana Tadeuszowych dekoracji wieczoru letniego. Masz, jak na złość, wszystkie owe sierpy dzwoniące i derkacze i baki, gwiazdy i harfy eolskie. I jak tam dalej powiedziano?

Aha!... muzyka wieczoru. Istotnie muzyka właśnie przed chwilą się rozpoczęła.

Nasz pierwszy występ na froncie zeszedł się akurat z debiutem bolszewickich dział na szanach Lwowa. Nie można powiedzieć, żeby ten zbieg okoliczności był szczególnie przyjemny. Więc najpierw trochę zdziwienia, skąd się tu wraz z pierwszymi patrolami Budiennego wzięła artylerja, a potem nieco irytacji, że nastrój pierwszej kolacji na pierwszej pozycji został odrazu tak niemile zamącony.

Na długie debaty niema czasu, bo „piętnastki“ bolszewickie grają coraz mocniej. Muzyka rośnie w tempie i nasileniu. Najpierw jak gdyby uderzenie w bęben, potem świst i chichot tysiąca piszczałek i znowu bęben, ale już fortissimo, poczem przerażony poszum drzew: ulamki szrapnela rozbiegły się wśród ogrodu. Teraz pauza. Trzeba odczekać, zanim bęben uderzy znowu. Wziąć ogon pod siebie i czekać. Albo szukać bezpiecznego miejsca. Teraz dopiero zrozumiałem w pełni co znaczy, nie móc sobie znaleźć miejsca. — Bo, djabli wiedzą, gdzie lepiej, pod drzewem, za chałupą, czy na strychu? Skoro już nas „wymacali“ to mogą i łatwo „wyfasować“. „Wymacali“ — to znaczy wstrzelali się w miejsce postoju baonu, a „wyfasować“ to znaczy np. potrać odłamkiem szrapnela.

Bęben, tysiąc piszczałek i znowu bęben. Tym razem koło kuchni. Rozdarło wpół sapersa, który poszedł zająć kucharkowi w garnki. Na dziedzińcu wszczął się gwar i ruch, ale wcale nie wesoly. Zjechały dość nagle

jakieś niedobitki baterji, jaszczyki, zwlokły się zewsząd smutne resztki kompanij i leżą pokotem w ciemnościach, kawałek jakiś dywizji, która cofa się od Bóbrki. Od Bóbrki czyli od Kijowa w prostej linii i bez przerwy.

Mrok już zapadł zupełny, więc twarzy przybyszów nie widać. Nie słychać również ich głosu. Robi się ciemno, bo muzyka jakoś ustała. W ciszy rozlega się śpiew ochotników: „A maszynka tir-li, tir-li, a maszynka rnie!“ Ten śpiew jest jurny i zdrów. I ogromnie ucieszony, bo sytuacja wyjaśniła się: To nie do nas strzelali bolszewicy, tylko do przybyszów. Nastrój rośnie do tego stopnia, że „maszynkowcy“ uchwili dla uzupełnienia wieczorowego „menu“ wybrać się chyłkiem, mimo zakazu, na wieś, na rek wizycję. W jakiś kwadrans potem ciszę wieczoru letniego rozdarły nieopisane piski, wrzaski i lamenty bab, chłopów i dzieci. Przybysze stają w tej chwili na nogach, i z trudem jeno dają się przekonać, że to nic strasznego. Sprawa jest raczej smutna poniekać. Ochotniczy atak na kury i jajka gospodyń sichowskich nie udał się.

Noc jest spokojna. W białym dworku zaległa cisza. Z dziedzińca dolatuje śpiew żołnierzy, którzy śpiewają moją piosenkę. Żaden triumf literacki w życiu nie ukołysze mnie już nigdy tak przyjemnie do snu. Stary żuraw skrzypi w takt mazurków Chopina, tabory poją konie. Wierzchowiec kapitana Cygana zjadł połowę astrów Kornela Ujejskiego. Śpimy doskonale, mimo głębokiego przekonania, że o świecie rozpocznie się to, co w języku wojny nosi nazwę krótką, szarą i pełną determinacji: akcja.

Stanisław Wasylewski.

RADJO

Programy radjofoniczne

Poniedziałek, dnia 12 sierpnia 1929 r.
Poznań (335 m) godz. 12.50 komunikaty P. W. K.; godz. 13.00 sygnał czasu — hejnał z wieży ratuszowej; godz. 13.05 koncert tria pod kierown. p. Carlo Castellani; godzina 14.00 notowania giełdy pien i zboż. — towarowej; godz. 14.15 komunikaty gosp. roln., PAT, sprawozdanie o ruchu statków itd.; godz. 16.55 odczyt T. C. L. p. t. „Woda i pyłki powietrza pod mikroskopem (wygł. p. pik. Piekucki); godz. 17.15 lekcja gry szachowej (wygl. Zygmunt Gaworski); godzina 17.35 „Kwadrans gospodarczy”; godz. 17.50 komunikaty P. W. K.; godz. 18.00 koncert muzyki kameralnej. Wykonawcy: Prof. Tadeusz Szulc (I. skrzypce), prof. Stanisław Pawlak (II. skrzypce), Józef Sobierajski (wiola), Julian Spryszewski (wiolonczela). Program: 1. Mozart: Kwartet D-moll, 2. Dvorak: Kwartet smyczkowy; godz. 18.55 nadprogram; godz. 19.15 lekcja arcydzieł literatury światowej (wygl. p. Bolesław Busiakiewicz); godz. 19.30 pogadanka radjotechniczna (wygl. p. Marjan Rajewski); godz. 19.50 odczyt p. t. „Turystryka w Polsce” (wygl. p. Stanisław Puniczki); godz. 20.10 odczyt p. t. „Co sędzić o przepowiedniach” (wygl. p. Józef Stańcze-wski); godz. 20.30 koncert popularny (transmisja z Warszawy); godz. 22.00 sygnał czasu — komunikaty PAT; godz. 22.15 radjografja (system Fultona).
Warszawa (1385,7 m) godz. 12.05 koncert gramofonowy; godz. 13.00 komunikat meteorologiczny, komunikaty przygodne; godzina 15.40 komunikat gospodarczy; godz. 16.30 kącik artystyczny „L. S. G.”; godz. 16.40 koncert gramofonowy; godz. 17.25 odczyt „Szkoła organicznego wychowania w Ameryce” — wygl. dr. Ignacy Myślicki; godz. 18.00 muzyka lekka z „Gastronomii”; godz. 19.25 komunikaty rolniczy i meteorologiczny; godz. 20.05 lekcja języka francuskiego; godz. 20.30 koncert popularny. (Transmisja z ogrodu Rekierta). Wykonawcy: Orkiestra dęta Aleksandra Sielskiego, pod jego dyrykcją, Irena Gadejska (sopran), Bronisław Nietyska (tenor), i B. Szostakiewiczowa (akomp.) W programie muzyka operowa i popularna; godz. 22.00 komunikaty; godz. 22.45 muzyka taneczna.
Katowice (416 m) godz. 16.20 koncert gramofonowy; godz. 17.25 odczyt inż. Spisa p. t. „Jak postępować aby otrzymać wino zawsze dobre”; godz. 18.00 słuchowisko dla dzieci i młodzieży p. t. „Córka czarownicy”; godz. 19.45 „Co słychać w Strażactwie”; godz. 20.00 odczyt p. t. „Z panteonu rycerskiego ducha” — Od Warny do Wiednia, — wygl. p. Roman Sumowski.

Kursy radjotechniczne w Warszawie.

Program nauk Państwowych Kursów Radjotechnicznych, egzystujących od roku 1923 przy Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Warszawie, został ostatnio znacznie rozszerzony przez wprowadzenie szeregu nowych przedmiotów praktycznych, zwłaszcza z zakresu radjofonji i techniki fal krótkich.
 Dnia 15 września rb. nastąpi otwarcie 2-letniego wieczorowego zawodowego Kursu radiomechaników dla kandydatów z cenzusem 4 klas lub równorzędny. Niezależnie od kursu zawodowego prowadzony będzie nadal wieczorowy ogólny ośmiomiesięczny kurs radjotelegrafji i radjotelefonji dla kandydatów bez różnicy pici z cenzusem 6 klas szkoły średniej.

Wszelkich informacji udziela Sekretariat Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki, Mokotowska 6, od godz. 10—12. Termin wnoszenia podań upływa z dniem 5 września.

Rozszerzenie polskiej sieci radjofonicznej.

Donosiliśmy już krótko o fakcie zatwierdzenia przez ministerstwo poczt i telegrafów planu rozwoju polskiej sieci radjofonicznej, wygotowanego przez „Polskie Radio”. Plan ten przewiduje wybudowanie w Warszawie wielkiej radiostacji o mocy 120 KW., drugiej miejscowej stacji w Warszawie, stacji we Lwowie o sile 10 KW., wreszcie przeniesienie do Wilna obecnej stacji warszawskiej. W ten sposób przeszło 80 proc. terytorjum Polski otrzyma zasięg detektorowy. Obecna stacja wileńska ma być przeniesiona do Torunia, jako stacja przekątnikowa, a taką samą stacją ma otrzymać również Łódź.

Wykonanie tych planów potrwa najmniej dwa lata. Nowa wielka stacja warszawska otrzyma zasięg 400—500 km. Jeszcze w r. b. „Polskie Radio” przystąpi do robót budowlanych przy nowej stacji warszawskiej. Obecnie czynione są poszukiwania odpowiedniego terenu poza Warszawą i w stosownym oddaleniu od transatlantycznej stacji radjotelegraficznej w Grodzisku. Projektowana budowa drugiej małej stacji miejscowej dla Warszawy ma na celu uniknięcie wszelkich trudności przy odbiorze detektorowym w najbliższym promieniu wielkiej stacji. W tym celu nadawane będą jednocześnie dwa programy w Warszawie: jeden na wielką stację, przeznaczony na odbiór detektorowy w całym kraju, drugi zaś wyłącznie dla odbiorców warszawskich.

Przedstawiciele „Polskiego Radja”, pp. Chamiec i Heller, bawią obecnie zagranicą, gdzie prowadzą rokowania o nabycie maszyn dla urządzenia nowych stacji. Przewidywany koszt budowy projektowanych inwestycji w radfonji polskiej wyniesie około 10 mil. zł. W obecnej chwili toczą się rokowania o uzyskanie kredytów na ten cel. Należy nadmienić, że skarbn. państwa posiada 40 proc. udziału „Polskiego Radja”.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Wszzechstanowy Związek Rycerzy Orła Białego, Poznań-Tum.** W sobotę, d 10 bm. o godz. 19.30 zebranie plenarne u p. Józwiaka, Chwaliszewo 57. W niedzielę, 11 bm. o godz. 12.45 zbiórka na placu Tumskim, celem udziału w zabawie Komitetu Tow. Śródkki i Chwaliszewa. W poniedziałek 12 bm. o godz. 19 zbiórka na placu Tumskim, celem przeprowadzenia ćwiczeń.

— **Tow. Czeladzi Szklarskich.** Zebranie plenarne odbędzie się w sobotę, 10 bm. o godz. 20 w lokalu p. Pilińskiego przy ul. Wrocławskiej 8.

— **Tow. Sport. „Jutrzenka”.** Zebranie w sobotę, 10 bm. o godz. 20 w lokalu p. Ol-szewskiego, ul. Gen. Kosińskiego 17 a.

— **Tow. Młodych Ogrodników.** Zebranie miesięczne odbędzie się dnia 11 bm o godz. 18 w salce Związku przy ul. Pocztowej 30. II. p.

— **„Canaria”, Tow. Hodowli Kanarków i Ochrony Ptaków Leśnych w Poznaniu.** Zebranie plenarne w niedzielę, dnia 11 sierpnia, o godz. 10 przed południem, w lokalu p. Jarockiego, ul. Masztalarska. Na porządku wystawa, przybycie wszystkich członków pożądane.

— **Tow. Dobrowolna Ofiara pod op. M. B. Dobrej Rady.** Kwartalne zebranie odbędzie się dnia 11 bm o godz. 19 w sali b. Hotelu Rzymskiego.

— **Tow. Przemysłowe „Dźwignia”** — Łazarz urządza w niedzielę wycieczkę familijną do Puszczykowa nad Wartą (u p. Röhra); przyjazd dowolny.

— **Baczność Sokolice Wilda.** Dnia 11 bm. wyjazd druhen do Dopiewa na uroczystość 20-lecia tamtejszego Sokola pol. łączoną z Złotem Obwodowym Okr. Pozn. Zbiórka o godz. 7 rano na głównym dworcu, odjazd o 7.40.

— **Związek Cech. Czel. Ciastelskiej.** — Zebranie miesięczne odbędzie się w niedzielę, 11 bm. o godz. 11 w lokalu p. Koniacznego, ul. Masztalarska 2.

— **Chór mieszany O. O. Franciszkanów.** Dziś, w piątek, o godz. 19 lekcja śpiewu. Komplet konieczny. W niedzielę, 11 bm. wspólna wycieczka do Zaniemyśla.

— **Stow. Młodzieży Polskiej Poznań-Fara** urządza w niedzielę, 11 bm. wycieczkę familijną do Parku Narodowego na Malcie. Na miejscu strzelanie do tarczy, ryba i kostki, kolo szczęścia i loteria fantowa.

— **Tow. Samodzielnych Fryzjerów.** W niedzielę, 11 bm. popołudniu urządza Towarzystwo wycieczkę familijną do ogrodu p. Godurkiewicza w Szelagu.

— **Stow. Żeńskie „Strażnica”.** Zebranie w poniedziałek, dnia 12 bm. o godz. 19.30 w sali parafjalnej.

— **Tow. Hodowców Gołębi Pocztowych „Wesoła Nowina”.** Zebranie plenarne odbędzie się dnia 11 bm. o godz. 10.30 w lokalu p. Kasperkowej, ul. Kraszewskiego 16.

— **Tow. Powstańców i Wojaków Łazarz-Górczyński** urządza w niedzielę, 11 bm. ostre strzelanie na strzelnicy przy Warowni VII o godność mistrza strzeleckiego Zbiórka wszystkich członków w lokalu zebrań Kasyno Obywatelskie, skąd wyjazd autobusami punktualnie o godz. 14. — Mundury i czapki przywdziać.

— **Kółko Sceniczne przy Tow. Uczniów Handlowych.** Zebranie wraz z próbą odbędzie się w poniedziałek 12 bm. o godz. 19.30 w Ognisku Ucznia Kupieckiego, Al. Marcinkowskiego 26.

— **Sodalicia Pań Miejskich** przypomina, że we wtorek, 13 bm. odbędzie się nabożeństwo miesięczne w kaplicy św. Józefa o godz. 8.30 rano.

— **Kolo Przyjaciół Harcerzy przy VIII drużynie harcerskiej na św. Łazarzu** urządza na dziedzińcu szkoły powszechnej ul. Marszałka Focha 59 w niedzielę 11 bm. wentę na rzecz kolonij letnich.

— **Sekretariat Tow. Młodzieży Polskiej im. Ignacego Paderewskiego** donosi, że termin wycieczki do Kruszwicy został odroczoney.

— **Sekcja Eucharystyczna Sodalicii Pań Zawodu Kupieckiego.** Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek, 12 bm. o godz. 19 w ochronie św. Józefa.

— **Kat. Tow. Rzemieśników Polskich.** Nadzwyczajne walne zebranie odbędzie się w poniedziałek, 12 bm. o godz. 20 w sali Król. Jadwigi.

Na porządku obrad sprawa jednorazowej daniny członków na rzecz zjazdu ogóln. rzemieślniczego, mającego się odbyć 8 i 9 sierpnia br. w Poznaniu.

— **Oddział Młodzieży Przedpoborowej przy Tow. Powstańców i Wojaków Staremiasto** przyjmuje zapisy na nowy kurs przysposobienia wojskowego do 20 bm u dh. kom. Kaczmarska, Poznań, Rynek Śródecki 13-14 III p. codziennie od godz. 16 do 19.

— **Kółko śpiewackie Sobieski.** Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek, 12 bm. o godz. 20 w salce p. Wróblewicz, Chwaliszewo 68.

— **Kat. Tow. Rzemieśników Polskich.** Zebranie odbędzie się w poniedziałek, 12 bm. o godz. 20 w sali Domu Królowej Jadwigi. Na porządku obrad sprawa ogólnego zjazdu rzemieślniczego w Poznaniu i sprawa opodatkowania członków na rzecz komitetu zjazdowego.

— **Sekcja Religijno-Społeczna przy Sodalicii Marjańskiej Młodzieży i Uczniów Kupieckich** przypomina, iż miesięczne zebranie odbędzie się we wtorek, 13 bm. o godz. 20 w lokalu Związku Pracowników Kupieckich, ul. Podgórna 12 b. Wszystkich członków uprasza o stanowcze i punktualne przybycie Zarząd.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Jan Michałowski, kancelista, 44 lat Joanna Ratajczakówna, 2 dni 13 godzin Józef Schenk, architekt, 42 l. Michał Nowak, siodlarz, 35 l. Edmund Przybył, 8 mies. 12 dni Janina Rydygierówna, 51 l. Jerzy Andrzejczak, 3 mies. 20 dni Henryk Nawrot, 5 mies. 20 dni. Władysław Szymczak, szeregowiec, 23 l. Stanisław Ignaszczak, 2 l. 3 mies. 10 dni.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożyło no w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: H. i K. M. z Gniezna 25 zł. — Mikołajewska, Staroleka 5 zł. — Stanisław Śniegowski 5 zł. — Helena Jabłeczka 5 zł. — M. Podlaska 2 zł. — Marjanna K. 10 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 1256,80 zł.

Na kaplicę S. S. Karmelitanek: Drowa M. D. jako podziękowanie św. Teresce za opiekę 100 zł. — F. A. z podziękowaniem św. Teresce za wysłuchaną prośbę z prośbą o dalszą opiekę 10 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 257 zł.

Na budowę kościoła w Sołacz: L. i M. J. rata za sierpień 15 zł. — Hanecka J. rata za sierpień 5 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanymi 67 zł.

Na Tow. Czyteln. Ludowych: 120 zł wypłacono dnia 8. 8. 29. Tow. Czyteln. Ludowych.

SKRZYNIKA DO LISTÓW

— **P. Franciszek Grabowski.** Kapitał, zwaloryzowany na 18 1/2 proc. równowartości (równowartość 1.291,50 zł), wynosi razem z 5 proc. odsetkami do końca 1924 r. 290,60 zł. Odtąd i od tej sumy możnaby liczyć po 10—12 proc. rocznie. Radzimy żądać spłaty. (K)

— **P. Marszałek.** Rozporządzenie Prez. Rzpl. z 16. 3. 1928 o umowie o pracę robotników nie przewiduje prawa pracodawcy do zatrzymania zarobku, a jedynie prawo do pewnych potrąceń z zarobków (kar pieniężnych), o ile są przewidziane w regulaminie pracy. Radzimy przedstawić sprawę Inspektorowi Pracy w Poznaniu, ul. Gołębia 1. (O K)

O każdej porze

jest najlepszym środkiem orzeźwiającym dobra czekoladka. Karmelki i czekolada, największej fabryki czekolady w Polsce A. Piasecki S. A. w Krakowie, urządzonej wg. najnowszych zdobyczy techniki wyrabiane z najszlachetniejszych i najczystszych surowców i dzięki temu są nieodrodnymi. Pw 4384-70,422

Upalne lato.....

Oranzada — Delicja owocowa

KANTOROWICZA

gasi pragnienie — smakuje przepysznie

Pw 4115-22 115

Kupujcie najlepszą alpakę i platery wyrobu

B-ci Henneberg Warszawa.

Do nabycia w pierwszorzędnym magazynach. Pw 15-0922,516

Baczność!

Każdy Polak powinien widzieć „Odrodzenie Polski” Zofji Vogtówny, rodaczki naszej. Pw 4407-55,418

Obraz ten kolosalnych rozmiarów oglądać można w Uniwersytecie Poznańskim, w Kollegjum Minus, codziennie od 8 rano do 8 wieczorem.

E. GRZESKOWIAK
POZNAŃ RYNEK 83

Na dziełcu pracowników w fabryce Gillette
czterech stale bada jakość zrobionych nożyków — nieodpowiednie są narychmias niszczone — oto dlaczego nożyki Gillette gołą znakomicie.
Miej zawsze zapas nożyków Gillette.

Gillette

„Odrodzenie Polski”

Rodaczka nasza, wybitna malarka portrecistka, Zofja Vogt z Berlina, wykończyła obecnie arcydzieło kolosalnych rozmiarów pod tytułem „Odrodzenie Polski”. Obraz ten oglądać można w Uniwersytecie Poznańskim w Kollegjum Minus od 8 rana do 8 wieczorem. Artystka uchwyciła tę chwilę, w której marszałek Foch oświadcza radzie Czterech (Wilson, Orlando, Clemenceau i Lloyd George), że Niemcy proszą depeszą o momentalne zawieszenie broni i o bezwarunkowe zawarcie pokoju. Clemenceau wyciąga rękę mówiąc niejako: „czy być może”. Marszałek Foch potwierdza wiadomość a Wilson dodaje, że pewnie Niemcy spowodowani zostali do tego kroku w wielkiej mierze przez zastępy wojska amerykańskiego. Orlando podziwia obecną sytuację a mało nam przychylny Lloyd George dość obojętnie patrzy na całą tę sprawę. Przed biurkiem, na którym się niezapominajki znajdują i dzieła historyczne, siedzi alegorycznie ujeta postać mistrza Paderewskiego, trzymającego mapę Polski domagając się niejako jej odrodzenia i przyrzekając być na straży wschodniej granicy Niemiec. Obraz ten jest zatem w wysokim stopniu narodowo historyczny przedstawiający bardzo wymownie „Odrodzenie Polski”. Pw 4408-55,419

BLASK HELIO
NAJLEPSZY PROSZEK MYDLANY
PIERZE SAM I BIELI

Do nabycia wszędzie.

W piątek, dnia 9 sierpnia 1929, zasnęła w Bogu, opatrzona św. Sakramentami, ś. p.

Czesława z Jaszczewskich Grabowska

żona inżyniera

przeżywszy lat 35. Wyprowadzenie zwłok odbędzie się w poniedziałek, dnia 12 sierpnia 1929 r., o godz. 6 po poł. z kaplicy św. Józefa, na cmentarz św. Marciński przy ul. Bukowskiej, o czym donoszą

w najgłębszym smutku pograżeni
mąż, syn i rodzina.

Dnia 9 sierpnia, o godzinie 11 przed poł., zasnęła w Bogu, po krótkiej chorobie, opatrzona Sakramentami św., nasza najukochańsza i najtroskliwsza matka, teściowa, babka i siostra, ś. p. nw 3187

Wiktorja z Liberów Gertchenowa

w 66 roku życia. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek o godzinie 5 po południu.

W ciężkim smutku pograżeni

córka, zięć i rodzina.

Adamostwo Kaźmierscy.

Oborniki, 9 sierpnia 1929 r.

Dnia 9 sierpnia 1929 r., o godz. 19, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich, z anielską cierpliwością znoszonych cierpieniach, opatrzony kilkakrotnie Sakramentami św., mój najdroższy i najukochańszy mąż, zięć, szwagier i wujek, ś. p.

Jan Gohla

przeżywszy lat 50. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 12 b. m., o godz. 5 po poł., z domu żałoby, Zupańskiego 5, na cmentarz św. Trójcy w Dębcu.

Msza św. odprawi się we wtorek o g. 8, w kościele Zmartwychwstania Pańskiego.

W ciężkim smutku pograżona

żona z matką.

zw 18127

Dnia 9 sierpnia 1929 r., o godz. 9,30 wieczorem, zmarł po krótkich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najukochańszy mąż, nasz najdroższy ojciec, syn i brat, ś. p. zw 18132

Stefan Zaleski

przeżywszy lat 41. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 12 b. m., o godz. 5,30 po południu, z domu żałoby Wielkie Garbary 46.

W ciężkim smutku pograżona

żona z dziećmi i bracia.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Dnia 8 sierpnia 1929, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, mój najdroższy ojciec, teść i dziadek, ś. p.

Ignacy Subera

mistrz krawiecki

przeżywszy lat 69. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 12 b. m., po południu o godzinie 6, z kaplicy cmentarnej św. Trójcy w Dębcu, o czym donoszą zw 18 130

w ciężkim smutku pograżeni

córka z mężem i z dziećmi.

Poznań, dnia 10 sierpnia 1929 r.

Zakład Pogrzebowy Bracia Nowak, Plac Nowomiejski 10, Telef. 10-46

Dnia 9 sierpnia 1929 r., o godz. 6 rano, zmarł po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najukochańszy mąż, ojciec, brat i wujek, ś. p. zw 18 133

Ignacy Szaroleta

przeżywszy lat 44. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 12 b. m., o godz. 6,30 po poł., z domu żałoby przy ul. Piotra Wawrzyniaka 23, na cmentarz parafialny w Jeżycach.

W ciężkim smutku pograżona

żona z córką i rodzina.

Wróciłem
Wincenty Dzieliński
dentysta zw 17096
Poznań, plac Wolności nr. 5
przyjmuje od 9-1 i 3-6. Telefon 53-62.

Wróciłam
Dr. med. Marja Grossmann
Choroby wewnętrzne zw 18088
12-1, 3,30-5.
Ogrodowa 16. Telefon 22-42.

Wyjechałem
na czas od 12-go sierpnia do 24-go sierpnia 1929.
Lekarz - Dentysta Goritz.

Józef Maciejewski, dentysta
(dawniej w Dreźnie) przyjmuje od 9-1 i 4-6
tylko Słowackiego 4/8
telefon 61-94 zw 18 124

dla PP. Urzędników na dogodnych warunkach,
dla członków kasy chorych odpowiednie ulgi.

Poszukuję od 1. 9. r. b. lub później
dzielnego ekspedienta

który umie także okno wystawowe dekorować. Oferty z dołączeniem świadectw oraz fotografią i podaniem pensji proszę kierować pod adresem dw 1576

St. Maćkowski, skład białawców, Tuchola, Rynek 1

Wróciłem
i przyjmuję od godziny 10-12 i 3-6.
A. Marszałek, dentysta
Poznań, św. Marcin 58, I. p.
zw 18128

Wolontarjusz

z lepszym wykształceniem potrzebny zaraz do
poważnego Domu Handlowego do Wydziału
Książkowości. Zgłoszenia do „PAR“ Aleje
Marcinkowskiego 11, pod nr. 32,102
Pw 4404-12,102

ASTMA-Zapalenie oskrzeli

Zadajcie bezpłatnie broszury pouczającej nr. 9. nw 11157
Dr. GEBHARD i S-ka, Gdańsk 235.

Dnia 9 sierpnia rb. o godz. 18,30, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., nasz ukochany, nieodżałowany syn i brat, ś. p.

Konrad Ładoś

w 19 wiosnie życia. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 12 bm. o godz. 16 z domu żałoby przy ul. Lipowej 44 na cmentarz katolicki. Msza św. żałobna w tym samym dniu o godz. 9 w kościele Farnym, o czym donoszą

w ciężkim smutku pogrążeni

**Generalostwo Ładosiowie, rodzice,
Lotka i Janek, siostra i brat.**

Grudziądz, 9 sierpnia 1929 r.

nw 3199

Najpopularniejsze samochody sezonu

FIAT

wyposażone w ostatnie zdobycze techniki są ideałem samochodów prawdziwie współczesnych.

Najnowsze modele znacznie ulepszone polecamy po cenach konkurencyjnych do natychmiastowej dostawy.

Wyłączna Sprzedaż na Woj. Poznańskie i Pomorskie

Brzeskiauto Sp. Akc. Poznań

ul. Dąbrowskiego 29 - tel. 63-23, 63-65.

Pw 4424 52 134

Z okazji 10-letniej rocznicy przejęcia przedsiębiorstwa z rąk obcych, założonego w r. 1878, udzielam mimo znanych niskich cen **10% rabatu** od 6. — 15. bm.

Przy tej sposobności polecam

Sprzęty kuchenne

jak
Garnki aluminiowe,
Garnki emaljowane,
Garnki żelazne,
Maszynki do lodu,
Maszynki do masła,
Maszynki do soku,
Maszynki do mięsa,
Noże, widelce, łyżki itp.

Sprzęty gospodarcze

jak
Szpadle, widły, łącuchy,
Żelazo, blachę, gwóźdź,
Lemiesze, odkładnie
Baksy, podkowy,
Śrąby, nitki itp.

Narzędzia i okucia

jak
Kompl. warsztaty,
Heble, dłuta,
Świdarki, korby,
Żelaza do bebil,
Młotki, cęgi,
Zamki, antaby,
Zawiasy itp.

KAROL ADAMSKI

Pw 4410/11-3298/9

skład żelaza i narzędzi

POZNAŃ, UL. WIELKA 25. Telefon 1863.

Młodszy rysownik

z dobrymi świadectwami — oraz

stenotypistka

pisząca sprawnie na maszynie, biegła w słowie i piśmie polskim i niemieckim, mogą się zaraz zgłosić z podaniem warunków i wynagrodzenia pod nr. 55,428 do „PAR”, Al. Marcinkowskiego 11. Pw 4422-55,428

Emeryt państwowy, dwoje ludzi — poszukuje

2-4 pokojowego mieszkania

z kuchnią, do wydzierżawienia. Miejscowość, wieś lub miasto, obojętnie, byle w Województwie Poznańskim; dobra komunikacja do kolei pożądana. Warunki dzierżawy przy umowie. Łaskawe oferty do Kurjera Pozn. pod zw 18 125

Oszukuje

się ten sam, kto kupuje za słabą maszynę do szycia. Jako doświadczony zawodowiec i z nakazu sumienia prowadzę maszyny tylko takie, które przewyższają amerykańskie „Singera” i taniej je oddaje.

T. Konikiewicz, Poznań
plac Nowomiejski 1a, parter,
wejście z bramy.
Pw 3589/90-28,103/4.

Dywany

K. Kużaj
27 Grudnia 9

K. K.
P.

Na raty
miesięcznie
18 zł.

Pierwsza wpłata 36,00 zł

Kromczyński

Poznań
Aleje Marcinkowskiego 5.
now 521/22

Przyjmę zaraz

UCZNIA

z lepszego domu. Wykształcenie co najmniej 4 klas gimn. lub 2 letni kurs szkoły handl.

Leon Małuszek

Przewaty, kościelna, Inowrocław.
dw 1515

Jutro, w niedzielę 11 sierpnia nieodwołalnie ostatni dzień

Największy dziwoląg natury.

Zywy człowiek o głowie i twarzy zwierzęcej pomiędzy innymi 1000 eksponatami Pw 4421-55,429

w Muzeum anatom. i chorób wenerycznych

przy ul. Bukowskiej 20 (Kasyno Oficerskie).
Muzeum czynne od godz. 10-tej rano do 10-tej wiecz.

Wesołe Miasteczko!

Wesołe Miasteczko!

Ostatnia sensacja P. W. K.

Tajemnice wschodu i jogów tybetańskich!!

Słynny na cały świat

FAKIR - GŁODOMÓR

W niedzielę, dnia 11 sierpnia, o godz. 3 po południu, po opieczetowaniu przez władze, notariusza i lekarza

szafy szklanej, rozpocznie swój

40-dniowy bezwzględny post

Równocześnie demonstruje fakir tajemnicze i pełne grozy zjawiska magów indyjskich. By dać wszystkim sposobność zobaczenia tej jedynej w Polsce sensacji

wstęp tylko 50 groszy.

Wszystko się dzieje jawnie, w oczach publiczności i pod kontrolą dzienną i nocną funkcjonariuszów publicznych. Pw 4418-32,127

Zagadka XX wieku!

Poważne Przedsiębiorstwo Przemysłowe poszukuje

młodszej siły pomocniczej

do wydziału prawnego i windykacji oraz

dwóch elewów

z ukończoną szkołą handlową. Zgłoszenia do „Par”, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 32,117

Pw 4416-32,117

„Rolnik” w Działdowie

poszukuje wykwalifikowanego

zbożowca

z praktyką w spółdzielniach na stanowisko kierownika i członka Zarządu. Zgłoszenia należy przelać: dw 1587

„Rolnik”, Działdowo — Pomorze.

LEKARZ

obejmie zastępstwo na miesiąc sierpień, wrzesień. Oferty Kurjer Pozn. zw 18112

Poszukuję natychmiast młodszego

książkowego

możliwie z branży żelaza lub maszyn rolniczych. Oferty z podaniem referencji kierować proszę **SEWERYN SZREYBROWSKI**, Gaizno, ul. Trzemeszńska 82
nw 3191

Od 1-go do 15-go sierpnia

Propagandowa sprzedaż ręcznie wiązanych dywanów!

Dywany perskie i orientalne.

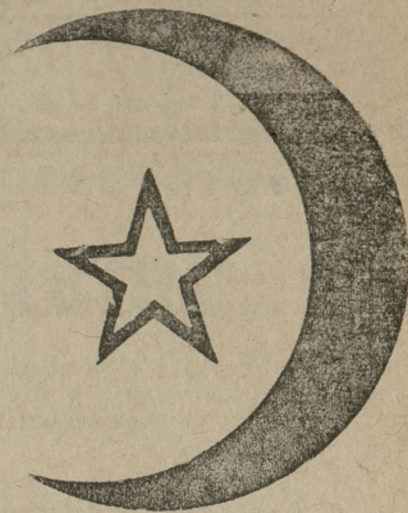
Przed nadejściem nowego transportu postanowiliśmy wyprzedzić zapas obecny po cenach **niezwykle zredukowanych.**

Okazja niebываła. — Piękny starannie wybrany **prawdziwy** dywan perski był i pozostanie najwspanialszą ozdobą mieszkania. — Kto chce dobrze a po wyjątkowej cenie nabyć dywan perski niech zwiedzi teraz nasz specjalny magazyn, a zostanie rzetelnie i fachowo obsłużonym. Rzywko wykluczone, gdyż perski dywan kupiony u nas odbieramy każdego czasu zwracając pełną sumę.

K.K.
P.

Dywany smyrneńskie produkcji krajowej.

Polskie dywany ręcznie wiązane nie przedstawiają jednolitego gatunku. Naszą zasadą jest prowadzić tylko najlepszy wyrób, to też najsprawniejsze trzy wytwórnie, których wyłączną sprzedaż na Poznańskie posiadamy, zatrudnione dla nas cały rok. — Przy równym gatunku jesteśmy pod względem cen bez konkurencji. — Wybór największy w Polsce — Podczas sprzedaży propagandowej **cenę niższe do minimum.** Niezapominajmy, że wyroby krajowe mogą być równie dobre, a nawet lepsze jak zagraniczne i popierajmy przedsiębiorstwa, które starają się tego dowieść.

Dywany wysokiego gatunku są w rzeczywistości tanie, gdyż są trwałe i posiadają nieznikoma wartość. — Prosimy obejrzeć wystawę sklepową.

Centrala Dywanów **KAZIMIERZ KUŻAJ**, ulica 27 Grudnia nr. 9

Największy dom specjalny w Poznaniu

Rok założ. 1896.

Stomy prasowanej i luźnej

większą partję sprzeda Pw 4408-32,100

Miejskie Biuro Kwaterunkowe

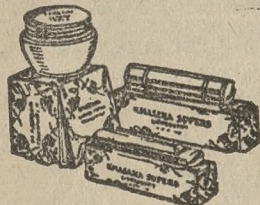
ul. Marszałka Focha 42. Tel. 69-91 i 62-06.

KHASANA

Szkoda

urody kobiecej, której urok o-tłabiają blade policzki i wargi. Młodzieńcza świeżość cery, różowe policzki i czerwone usta bardziej podnoszą urodę, niż najmodniejsza toaleta.

„Khasana-Superb” — odpowiada w zupełności wymaganiom wytwornej Pani — dzięki swej dykretnej barwie, dużej sile odcielenia i zupełnej naturalności. „Khasana-Superb” zmywa się tylko mydłem, woda i pocałunki nie ścierają jej. „Khasana-Superb” jest nadzwyczajnie oszczędną w użyciu.

Inne wyroby „Khasana” —

Perfumy „Khasana”,
Puder „Khasana”,
Krem „Khasana”.

DR. M. ALBERSHEIM · FRANKFURT N. M. · LONDYN · GDAŃSK

Bracia Waberscy, Gniezno

Telefon 57

polecają z natychmiastową dostawą

Samochody **FORD**

osobowe,
autobusy,
ciężarowe
i podwozia.

Dogodne warunki spłaty.

Na rakiety tenisowe udzielam 10% rabatu. Wielki wybór przyborów do nauki piwiania

na czas turystyki plecaki, oraz wszelkie przybory aluminiowe turystyczne. Składane kajaki posiadam stale na składzie.

Cenniki i katalogi wysyłam gratis.

Dom Sportowy

Poznań, św. Marcina 14. Telefon 66-71.

Toruń, ul. Mostowa 38. Telefon 345.

Wystawiam na P. W. R. dział Wych. Fiz. Pw 4868-31,111

OBUWIE

męskie,
damskie,
dziecięce

w dużym wyborze po niskich cenach poleca

H. STRYŻEWSKI

najtańsza sprzedaż obuwia

I piętro Wodna 2 I piętro

Nadzwyczajna okazja!

Pierwszorzędny magazyn zegarmistrzowski-jubilerski w Poznaniu, dobrze prosperujący, z powodu choroby, tanio do sprzedania. Oferty do eksp. Kurjera Pozn. pod zw 18114

SZLIFIERNIE

marmurów i granitów

wyposażone w najnowsze maszyny: 3 szlifierki, frezarkę, tokarnię, przecieraczkę, świder, warsztat nowoczesnie założony, w centrum miasta Poznania, składnice przy warsztacie z dwoma bocznymi kolejami, biuro kompletnie urządzone, **SPRZEDAMY** tylko poważnym reflektantom — Zgłoszenia:

K. Sulerzyski

Poznań, ul. Chełmońskiego nr. 8.

Pw 4386-32,83

Dom

z wolnym składem i mieszkaniem, w mieście powiatowym, bardzo dogodnie położony, jest natychmiast do sprzedania. Cena według ugody. Oferty Kurj. Pozn. zw 18058

Potrzebny zaraz lub później

ELEW

bankowy, piszący dobrze na maszynie. Zgłoszenia z podaniem referencji nadsyłać

Bank Ludowy. Oborniki

zw 17978

Założony 1876 KWK

RENOMOWANY SKŁAD WIN

KAROL RIBBECK

WŁ: ALEKSY LISSOWSKI

POZNAŃ - POCZTOWA 23

Pw 7994-0,5356

TYLKO

Laktery - Emalie - Farby marki

„SMOK”

są najlepsze i najtrwalsze. Kto „Smokiem” maluje, Nigdy nie żałuje. Kw 1824

Hodowca

Wszystko obciążone z nową i nowoczesną inwentarą, oraz książkowoscią, mogący powołać się na poważną rezerwę, poszukuje odpowiedniego stanowiska jako żonaty. Łaskawe oferty przesyłam do Kurjera Poznańskiego pod zw 18092

OSTRZEŻENIE:

Cheć nabyć proszki nasze go wyrobu, należy przy kupnie akcentować i wyraźnie żądać oryginalnych proszków z „Kogutkiem” Gaseckiego, znanych od lat trzydziestu. Zwracajcie uwagę i odrzucajcie uporyczywie polecane naśladowstwa w podobnym do naszego opakowania. Kw 5975

Parowa Pralnia „POLONIA“

ul. Grunwaldzka 18

przyjmuje

bieliznę do prania i prasowania

Wykonanie szybkie i staranne.
Na życzenie odbiór i dostawa w dom.

Telefon 7755

Kw 727

Pneumatyki

sławy światowej jak Michelin-Goodyear-Firestone, oraz wszelkie akcesoria, oliwa i smary stale na składzie po przystępnych cenach.

Pw 3983-31,50

„Wulkanizator“

Borysiak i S-ka

Poznań, ul. 3 Maja 7. Telefon 40-96.

Garaże przy ul. Dąbrowskiego 33.

Telefon 69-66.

Wydzierżawienie Polowania

na terytorjum gminy Pierzchno odbędzie się 18 sierpnia 1929 r. o godz. 4 po poł. w lokalu sołectkim w Pierzchnie, stacja kolejowa w miejscu. Warunki dzierżawy będą przed rozpoczęciem licytacji przeczytane. Zastrzegam sobie prawo przybicia jednemu z trzech najwięcej dających.

Przewodniczący Spółki Łowieckiej
Ochowiak, sołtys.

zw 18099

Ubikacje ca. 350 m²

na cele przemysłowe lub handlowe, przy placu Wolności nr. 7, będą od 1 października wolne. — Zgłoszenia przyjmuje:

W. DROŻYNSKI, Stary Rynek 66.

Pw 4359-32,41

Firma „Adam Jandy“ w ulicy Wronieckiej skład byczych rowerów, części i przyborów, sprzedaje na raty — ma własne warsztaty; jeżeli przypadkiem się rower zepsuje, to „Jandy“ go zawsze darmo zreperuje! Jandego rowery niby lucyfery wszędzie ujeżdżają, przeszkody nie znają! Więc w razie byś szukał roweru trwałego kup go najlepiej u „Adama Jandego“

ADAM JANDY, POZNAŃ

ul. Wroniecka (przy Starym Rynku).

29,25-P2358

Na stałą posadę do Gdańska poszukujemy kilku zdolnych, rutynowanych

buchalterów i biegłych stenotypistek

(stenografia pol. niem.) z znajomością języka niemieckiego. Siły szybko orientujące się i samodzielnie pracujące, zgł. się z podan. życiorysu, świad. refer. fotogr. i pensji do

„NIWOGA“ Dom Eksportu Sukna S. A.

Gdańsk, Elisabethwall 8.

Tp 191

Poszukuje się
majstra stelmaskiego
specjalisty do budowy
karoseryj, jednego stelmacha specjalisty i kilku
uczni stelmaskich mających zamiar wyuczyć się
w budowie karoseryj,
dwóch monterów
specjalistów, ile możności z patentem szoferskim,
i szofera
Zgłoszenia w firmie
HEMPOWICZ - AUTOMOBILE
Patrona Jackowskiego 49,
telefon 65-15 bp 525

Dywany
Pomosty
Dywaniki
Chodniki

POZNAŃSKI
DOM DYWANÓW

TEL. 1486

M. MINDYKOWSKI

Poznań, ulica Żydowska 33.

Pw 4276-0,1102

Medal złoty
1927

Bizuterję pierwszorzędną

i wszelkie prace rytownicze wykonuję we własnej dobrze zaprowadzonej pracowni

zw 1488

Ceny przystępne

STEFAN ZYGMANIAK

Zakład rytowniczo-jubilerski
telefon 28-37 Poznań, St. Rynek 43, I p. Telefon 28-37
Sprzedaż detaliczna I p.

Akwizytorów samochodowych

z językiem niemieckim poszukuje poważna firma samochodowa na G. Śląsku. Oferty

„Polonia“ Katowice pod S. Z.

zw 179

Wytwórnia godel emalowanych na obszarze
celnym R. P. P. — poszukuje

dzielnego zastępcy

dla okręgów: Poznań, Leszno, Ostrów, Bydgoszcz, Toruń, Grudziądz i Starogard, za wysoką prowizją. Reflektanci powinni być dobrze wprowadzeni w składach żelaza, przedsiębiorstwach i urzędach. Uwzględnia się tylko oferty poparte dobrymi referencjami. Szczegółowe oferty prosi się składać pod: „XXX“ do Agencji Wschoźniej, Warszawa, Nowy Świat 16.
nw 3164

W mieście pow. woj. Poznańskiego
bardzo korzystne stanowisko
dla trzeciego adwokata kat.

Lokal (3 pokoje) na biura wolny, nadaje się także i na inne przedsiębiorstwo. — Zgłoszenia

C. KEMPIŃSKI, Jarocin, Rynek nr. 18.
zw 18047

Zwiedzając P. W. K. w Poznaniu

zajdź do Pawilonu 61 i spróbuj wódek i wyborowych win krajowych

GENELEGO

Przez komisową sprzedaż zboża do zas. ewu

znajdą kupy podróżujący i bezrobotni urzędnicy, dobrze ustosunkowani w sferach rolniczych

duży stały zarobek.

Zgłoszenia k erować sub: Nr. 11454 do Tow. Rekl. Międz. gen. repr. Rudolf Mosse, Warszawa, Marszałkowska 124.
Tw 180

Poszukujemy celem kupna

2 żelaznych zbiorników

używanych, lecz dobrze utrzymanych, o wymiarach 3 x 3 x 1,50 i 3 x 4 x 1,50 ewentualnie mniejszych. Oferty z podaniem dokładnych wymiarów jak i ostatecznej ceny uprasza
dw 1545

Zarząd Majętności Uchorowo, pow. Oborniki Wlkp.

Lokomobila

na kołach Wolf 16 P. S., z przegrzewaczem, 10atm. po gruntownej naprawie, w zupełnie dobrym stanie, korzystnie na sprzedaż. Kw731

Józef Dziabaszewski i S-ka, Fabr. maszyn
Poznań, ul. Przemysłowa 35.

Samochody osobowe

limuzyny i otwarte 2-4-6-osobowe sportowe, podwozia 4-6 i 8-cyl. Renomowane marki. Nowe 6-cyl. limuzyny z oryg. karoserją po cenie do 14 000.— zł. Dogodne warunki zapłaty. „KOMNA“ T. z o. p. Automobile, Poznań, ul. Dąbrowskiego 83/85 — Tel. 77-67 i 54-78.
nw 2336

OGÓLNA ZNIŻKA CEN

OLBRZYMIĘ ZAPASY BIELSKICH i ORYGINALNYCH ANGIELSKICH MATERJAŁÓW
Palta i płaszcze latowe — płaszcze nieprzemakalne trenaż — kort. Palta dwustronne — płaszcze z podpinkami — palta i kurtki skórzane.

Mundury wojskowe - liberje wszelkiego rodzaju - ubrania męskie i dla młodzieńców.

Chlubnie znany oddział miarowy polecamy światu modnemu.

WYBÓR NIEDOSCIGNIONY — FUTRA STAŁE NA SKŁADZIE — CENY NAJNIZSZE.

Spodnie — Knykery — Bryczesy — Materiały z metra na płaszcze i ubrania najtaniej.

EDMUND RYCHTER - Poznań

ul. FR. RATAJCZAKA 2, WROCLAWSKA 14 i 15
przy ul. Wrocławskiej zwać na imienną firmę
TELEFONY: 54-25 — 21-71 — 26-07 — 54-15

Poszukuję zaraz wzgl. od 1 września r. b. młodsze EKSPEDJENTA

Oferty z odpisem świadectw oraz podaniem wymagań co do pensji, uprasza

Edmund HOLKA
GNIEZNO, Rynek 1.
Bławy i Konfekcja.
nw 3190

Pomocnika-magazyniera

obeznanego z czynnościami biurowymi i odpowiednią praktyką, przyjmie zaraz Firma „KARPAŃY” — FR. RATAJCZAKA 16
Pw 4420-32,126

116 mórg

pszenno-żytniej, 18 łaki, budynki maszynowe, obora welbowana, z inwentarzem, żniwem (bez wymiaru), okolica Ostrów, cena 35 000, wpłaty 10 000 zł. Zgłoszenia Otreba, Jarocin Kilińskiego 4.
zd 36 004

Gospodarstwo

150 mórg pszenno-żytniej ziemi, zabudowania maszynowe, pełne żniwo, bez inwentarza natychmiast na sprzedaż. Cena 35 000, kupno okazjone. Zgłoszenia Cyranik, Poznań, św. Marcina 63.
zd 36 743

Kupno samochodu używanego jest kwestją zaufania

Kupujący w firmie solidnej zawiera korzystną transakcję, gdyż nabywa obiekt wartościowy

za niewspółmiernie niską cenę

Posiadamy na składzie duży wybór własnych samochodów używanych wszelkiego rodzaju, które zamierzamy oddać z powodu braku miejsca

po cenach dotąd niebywałych

Na żądanie służymy odwrotnie stosownymi propozycjami

BRZESKIAUTO Sp. Akc., Poznań,
ul. Dąbrowskiego 29, tel. 63-23, 63-65

KONKURS

Magistrat Miasta Grudziądz poszukuje lekarza, na stanowisko

Dyrektora Szpitala Miejskiego, który winien odpowiadać wymogom w Dz. Ustaw nr. 38, poz. 382, art. 22 i 51, z dnia 26 marca 1928 r.

Warunki: kl. VI, plus 15% dodatku komunalnego, plus 20% dodatku administracyjnego oraz 300,— zł za czynności rentgenologa. dw 1556

Zgłoszenia z dokumentami i t. d., należy nadesłać w kopertach zalakowanych z napisem: „Konkurs na Dyrektora Szpitala Miejskiego w Grudziądzu”, do Wydziału Przewodniczącego Magistratu Miasta Grudziądz, do dnia 1 września 1929 r.
(—) Dr. Urbanicki, decernent.

Przetarg przymusowy

W poniedziałek, dnia 12 sierpnia 1929 r., o godz. 10 przed poł., przy Alejach Marcinkowskiego 8, sprzedam publicznie najwięcej dającym za gotówkę: zw 18 126

pianino

J. BARTKOWIAK — kom. sądowy — POZNAŃ
ul. Kochanowskiego 24.

W dalszym ciągu ofiarowali na budowę „Domu Rzemieślniczego” w Poznaniu: PP.: „Dziennik Poznański” — Poznań, jako złożone ofiary zł 75,—; St. Urbański — Krobia 5,— zł; Wl. Begier — Buk, zebr. przy egz. czel. 5. 6. 1929, 20,—; Bilewicz — Leszno, 13,—; Józef Werner — Leszno, zebr. przy egz. czel. 23. 5. 1929, 11,—; R. Neumann — Poznań, zebr. przy egz. czel. 12. 6. 1929, 18,—; J. Szymkowiak — Poznań, zebr. przy egz. czel. 35,—; Wl. Antczak — Grabowo od Ławniczaka — Sokolniki 10,—; Fr. Zak — Bojanowo, zebr. z okazji jubileuszu 25-letniej pracy zawodowej p. Rauhuta 35,—; Magistrat — Krotoszyn, subwencja 1 000,—; St. Libera — Poznań, od p. dyr. Miśkiewicza — Poznań 50,—; Marcinkowski, Cech Czeladzi Murarskiej — Poznań, pozostałe z zabawy 30,—; Fr. Drabętwicz — Poznań, zebr. przy egz. czel. 9.50; W. Roszak — Leszno, zebr. przy egz. czel. 15,—; B. Strzelecki — Mosina 10,—; Kazimierz Stark — Poznań 100,—; Kaczyński — Krotoszyn, od pp.: Minty i Przykuckiego 20,—; W. Roszak — Leszno, zebr. przy egz. czel. 12.50; Fr. Szmania — Środa, zebr. przy egz. czel. 3,—; M. Śmiałowski — Glinno, zebr. przy egz. czel. 6,—; St. Nowak — Kępno, zebr. przy egz. czel. 17,—; Idzi Pietrzak — Rychtal 100,—; Skoracki — Kościan, mistrz fryzjerski 20,—; K. Kańdula — Nowy Tomyśl, zebr. przy egz. czel. dn. 9. 7. 1929 r. od nast. uczniów: Leon Dziamski — Lwówek 5,—; Teodor Ławniczak — Zbąszyń 5,—; T. Weimann — Zbąszyń 5,—; R. Soblak — Konin 5,—; H. Domres — Lwówek 3,—; W. Joachim — Nowy Tomyśl 3,—; H. Scheffler — Nowy Tomyśl 3,—; Fr. Szalek — Zbąszyń 3,—; St. Grasz — Zbąszyń 3,—; K. Książ — Zbąszyń 3,—, razem 38,— zł.

Wszystkim tym szlachetnym ofiarodawcom składam serdeczne podziękowanie staropolskiem Bóg za płać.
(—) K. W. Juszcak.

Wydział Powiatowy w Wągrowcu ogłasza KONKURS

na stanowisko Instruktora gospodarki gmin wiejskich. Do stanowiska tego przywiązane są pobory według grupy IX. wzgl. VIII. plac funkcyjnarzuszów państwowych.

Warunki:

1. Nieprzekraczalny wiek 35 lat.
2. Wykształcenie średnie i 3-letnia praktyka samorządowa.
3. Obywatelstwo polskie.

Podanie z uwierzytelnionymi odpisami świadectw oraz własnoręcznie pisany życiorysem należy składać na ręce niżej podpisanego Przewodniczącego Wydziału Powiatowego w Wągrowcu, do dnia 15. 9. 1929 r.

Podania nieuwzględnione zostaną bez odpowiedzi. Wągrowiec, dnia 3 sierpnia 1929 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
(—) Dr. Rościszewski, starosta powiatowy.

Wydzierżawienie rzeźni miejskiej

do hurtowego uboju nierogacizny i fabrykacji bekonów. Prawo wykonania hurtowego uboju nierogacizny i fabrykacji bekonów w tut. rzeźni miejskiej ma być wydzierżawione na dłuższy czas. dw 1584

Oferty składać należy do dnia 15 sierpnia r. b. do Magistratu w Chojnicach.

Napisowe słowo (tusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-łamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (na przykład: z 18924, n 2735, d 1 790 i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

29 POWSZECHNA WYSTAWA KRAJ.

Giergowicz

Małe Garbary 9 poleca najtaniej: wszelkie artykuły tapicerskie, szpagaty, płótna gurt, włosie, gobeliny, plusze, dreliszki.
zd 36 329

1 SPRZEDAŻE

Puder

cukierniczy PE-EM wypróbowanej i znakomitej jakości, przyrządzony specjalnie do wyrobów cukierniczo-piekarskich oraz fabrykacji cukierków a szczególnie drażetek, puszysty i nietwardniejący, który daje wyrobom cukierniczym piękny jasno-biały połysk i utrzymuje je stale w stanie zupełnie suchym i bardzo pokupnym, dostarcza po cenach bezkonkurencyjnych jedyny wytwórca Piotr Michałowicz. Zakłady Przemysłowe, Poznań, ul. Szyperka nr. 14/15. Telefon 2381. 2382 i 2385. Adres Telegr. „Hurtcukru”. Reprezentacja w kilku rejonach Polski są do oddania.
Pw 3538-28.63

Praeservativ-Kostol

usuwa pot nóg zupełnie jedna butelka za 1.50, w aptekach i drogeriach.
Pp 3737-29.199

Meble

wszelkiego rodzaju na raty, na najdogodniejszych warunkach spłaty poleca Stefan Pajl. Marszałka Focha 29. magazyn mebli. Telefon 64-25.
Pw 3263-29.120

Cukier

nieczysty dla pszczoł, lub innych podobnych celów po 90 zł za 100 kg poleca Piotr Michałowicz. Poznań, ul. Szyperka 14. Przeladownia Miejska tel 28-81, 28-82, 28-85.
Pw 3523-30.31

„Apana”

Wielkop. Wytwórnia Aparatów Naukowych Poznań. Nowy Rynek 2, telefon 20-64 poleca na nadchodzący nowy rok szkolny: pomoce naukowe, czeskie szkło laboratoryjne „Esenco” oraz przyjmuje do reparacji wszelkie aparaty fizyczne i lekarskie.
Pw 3987-55.371

Taksówka

Dion Bouton, stalym numerem, zegarem, bardzo dobrym stanie, sprzedam za 8 tys. Urbański, Kozia 2.
zd 36 906

Butony

brylantowe 1 karatowe okazjone tania sprzedam. Adres wskaże Kurjer zd 36 910

Parcelę

w Puszczykowie przy kościele i przy szosie, 5.000 kwm., sprzedam Albin Wybieralski, Poznań. Telefon 2846 i 2446.
zd 36 724

Folwark

z rak niemieckich, 200 mórg pszennej ziemi, z powodu śmierci właścicieli spiesznie na sprzedaż, kupno okazjone. Cena 115.000, wpłaty 70.000, reszta na 8 lat. Cyranik, Poznań, św. Marcina 63.
zd 36 786

Odzież

zawodowa dla lekarzy, monterów, piekarzy i t. p. Wykonanie własne. Załatwiamy przesyłki zamiejscowe. Wielki wybór bieżny na składzie. Pietraszak. Poznań, Wielka 14.
Pw 3 260-30.24

Zaraz

do sprzedania szklarnia szkła i podlewnia luster w dużym powiatowym mieście Poznańskiego z powodu zmiany interesu. Oferty Kurjer pod nr 3203

Skład

kolonialny dobrze zaprowadzony od lat 20, stała klientela w mieście powiatowym w rynku, z urządzeniem i towarami, z powodu stosunków rodzinnych zaraz do sprzedania Zgłoszenia Kurjer nr 3204

Koń

siły na sprzedaż. Wenecjańska 37.
rw 6294

Skład

kolonialny z przyległym mieszkaniem z wyrobioną klientelą w ruchliwej ulicy przy rynku w pow. mieście zaraz na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer zd 36 695

Motocykle Rex Akme

najtańsze dogodnie spłaty. Motobecane wpłata zł 600,— reszta 10 miesięcy kredyt. Koszyczński, Pasaż Kino Apollo.
zd 36 675

Parcelę

1271 m² gotową do zabudowania położoną na Miasteczku sprzedam korzystnie. Oferty Kurjer, Stary Rynek nr 6274

Zakład fryzjerski

elegancko urządzone w Poznaniu, wyjeżdżając sprzedam. Adres wskaże Kurjer zd 36 885.

Trak

(gater) używany dolny ruch, górne przejście 700 mm. Kociol lokomobilowy o własnej izolacji 22 qm, 8 atm. nadaje się do pralni, młeczarni sprzedam tania. M. Broński, Poznań, Nowa 6. Telefon 37-64.
rw 6277

Szafę

do rzeczy, chodnik 10 mtr., etażerka do książek, cerate desenio- wane 135x195 cm i mandoline prawie nowa tania sprzedam. C. Horn, Os. 12 I. p., lewo.
zd 36 865

Okazjal

Hustawka amerykańska sprzedam. Hollender, Kręta 5, boczny, lewo. Zgłoszenie do godz. 4.
rw 6276

Wilczura

lub wilk łanuchowy do sprzedania Grunwaldzka 22b.
zd 36 895

Konia

klacz ze żrebiakiem tania sprzedam. Zgłoszenie ul. Raczki- skich 6.
zd 36 900

Bacność

Z powodu stosunków rodzinnych jest do sprzedania piekarnia z kompletnym urządzeniem. Cena 900 złotych. Adres wskaże Kurjer zd 36 902.

Motocykl

Sarolea 500 cm na sprzedaż. Mucha, Górna Wilda 65.
zd 36 869

Serwis

do kawy 12 osobowy (antyk) na sprzedaż. Towarowa 21, pierwsze prawo.
zd 36 875

Ślubne

obraczki złote od 16 do 100 zł, zegarki szwajcarskie od 20 do 100 zł oraz wybór w biżuterii poleca Chwiłkowski św. Marcina 40.
zd 36 871

Ubikacje

przem. handl. widne z oświetl. i z wszelk. zabezpieczeniem do odstepienia. Oferty do Kurjera zd 36 881

Fryzjerskie

urządzenie nowoczesne sprzedam. Adres wskaże Kurjer zd 36 884

Sprzedam

4 morgi ziemi dom, kuźnia, stodoła chlew. Napieralski, Witowo, poczta Orzechowo. dw 1581

Wózek

reklamowy korzystnie sprzedam. Pralnia, Piekary 3.
zd 36 707

Samochód

dwa osob. sport. wysięgowy rzadko piękny okaz sprzedam Mickiewicza 15. Lakiernia.
zd 36 762

Meble

używane z pokoju, sypialni i kuchni z powodu przeprowadzki tania sprzedam. Przybyszewski, Wodna 27, III.
zd 36 724

Okazjal

Z powodu wyjazdu zagranicę sprzedam natychmiast zakład fryzjerski damsko-męski w Toruniu. Oferty do „Par” Toruń, Szeroka 40.
Pw 4400-61.000

Salonik

eleg. kompl. bardzo dobrze utrzymany, korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer zd 36 737

Realność

2 domy mieszkalne, stodoła, chlew, maszyn twardo kryte, 9 mórg pszennej ziemi, 18.000,— wpłaty 12.000, natychmiastowego objęcia. Oferty Kurjer zd 36 823

Sprzedam

tania 7 krzesel i garnitur mebli koszykowych malowanych. Zgłoszenia Żupańskiego 1, w składzie narożnik.
zd 36 856

Rower

gramofon i radio tania na sprzedaż. Piotra Wawrzyniaka 16, III. lewo.
jw 2 348

Powózkę

półkryta, kola gumowe, w najlepszym stanie oraz szory wyjazdowe sprzedam tania. Bukowski, Górna Wilda 114.
zd 36 851

Dom

4 pokoje, skład, 2 morgi ogrodu, wieś kościelna, 12.000,— wpłaty 8 000. Wszczępolska Agencja, Poznań, Długa 5.
zd 36 777

4 dorożki

konne korzystnie do oddania. Oferty Kurjer zd 36 773

Przybory

dla fryzjerów, korbówki, grzebienie, szczotki, maszyny spirytusowe i do strzyżenia. Pudry, pomadki najtaniej St. Wenzlik, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 19, dw 1564

Prasa

do kopj. stół 200x80 i szafka do stojącego zegara sprzedam. Schulz ul. Bukowska 5.
zd 36 762

Miód

pszczołny wysyłam w blaszankach za zaliczeniem pocztowym 5 kg. 19 zł, 10 kg. 37 zł. Karol Woś, Brzeżany, woj. Tarnopolskie.
dw 1572

Gospodarstwo

92 morgi pszennej ziemi, zabudowania w dobrym stanie, 3 konie, 12 bydła, dużo świń, wszelka maszyna, 45 000, wpłaty 30 000, kupno korzystne. Cyranik, Poznań, św. Marcina 63.
zd 36 788

Resztówka

300 mórg pszenno-buraczanej ziemi, dom 11 pokoi, w małym parku, budynki sklepione, inwentarz martwy (nowy i nowoczesny) i żywy nadkompletny, garnitur parowy, miasto powiatowe, kolej, gimnazjum, szkoła wydziałowa, 4 km. szosa. Wpłaty 200 tysięcy. Oferty do Kurjera dw 1 570

Domek

przy Poznaniu, ogród 8.500 sprzedam. Oferty Kurjer zd 36 847

Skład

nabiału wedlin, nadający się również na cukierki sprzedam. Oferty Kurjer jw 2 355

Sprzedam

tania ubranie popielate i jaskółkę w komplecie bardzo mało używane. Małeckiego 31, III. lewo.
zd 36 757

12 koni

platforma, 6 powozów półkrytych, 6 lando, samopojazd, szory na sprzedaż. Św. Marcina 46.
zd 36 778-9

Gospodarstwo

70 mórg ziemi buraczanej, 20 kilometrów od Poznania, dom 6 pokoi zabudowania gospodarcze murowane pod dachówką, piękny ogród, inwentarz żywy: 18 sztuk bydła, 4 konie, świnie, drób. Inwentarz martwy kompletny. Cena 40 000 zł, wszystko gotówka, gdyż wyjeżdżam do Niemiec. Oferty Kurjer zd 36 699

Lampy

naftowo-gaz-żarowe dla prowincji nowego wynalazku, opatentowane, oszczędność nafty 50 proc. Wydajność światła białego od 1 do 2.000 świec, różnych gatunków, obsługa prosta. Ceny fabryczne. Nażyczenie katalogi wysyłam bezpłatnie. Solidni agenci na Poznańskie i Pomorze pożądan. Zgłoszenia przyjmuje Marcin Paluch, Poznań, ul. Kantaka 8/9.
zd 36 689

Samochód

Ford model 27 zupełnie jak nowy na nowych oponach z prywatnych rak za 1800 zł natychmiast na sprzedaż. Gotowy do jazdy. Zgłoszenia Biliński, Wrocławska 22, tel. 21-04.
zd 36 898-9

Pilne

Mam na sprzedaż 7 parcel pod budowę od 1/2 do 1 morgi przy mieście i dworcem północnym, poza tymi sprzedam 14 mórg roli, nada jące się na ogrodnictwo położone nad kanałem, blisko miasta i dworca. Zgłoszenia Franciszek Groński, Mosina. nw 3 205-6

Wózki

dziecięce i budki obciążam ceratą i reparuje. Gumy, kółka na składzie. Siodlarnia, Śwewska 11.
bpw 529-30

Maszyna

Singera dobrze szyjąca 100 zł. Marszałka Focha 176, podwórce (Górczyn).
zd 36 800-1

Tanio

maszynę do korkowania butelek, mało używana. Piotrowski, warsztat tapicerski, Kwiatowa 8.
zd 36 802-3

Skład

obuwiu z mieszkaniem, urządzeniem i towarami, w powiatowym mieście sprzedam za 7 000 zł, w tem dzierżawa do 31 roku. Walenty Kossmann, Fredry 6. Tel. 32-13.
zd 36 760

Powózka

bardzo lekka, bryczki gospodarskie na sprzedaż. Dąbrowskiego 68.
jw 2 351-2

Materace

sprężynowe, nakładki, leżanki, kanapy najtańsze, tylko w pracowni materac, Wielkie Garbary 9.
zd 36 733-4

Pierze

świeże, darte, niedarte, puch poleca Stanisław Dycowski, Wierzbicie 13.
zd 36 536/7

Sprzedam

dom nowo wybudowany 8 ubikacji z ogrod

Angielka
westfalska (biała). Zmieszkiński, Syperska 3. zdw 36 649/50

Willke
4 pokój i kuchnia werandy, morga ogrodu owocowego 15 minut od Poznania przy stacji kolej. sprzedam 22.000, wpłaty 18.000. Zgłoszenia Kurjer zdw 366 640

Piekarnia
wraz urządzeniem, składem i mieszkaniem do sprzedania. Gdzie? wskaze Kurjer zdw 36 652

Sypialnię
za 350 złotych sprzedam. Ul. Maleckiego 13 zdw 36 645

Sprzedam
natychmiast spód futro meskie. Chelmońskiego 8, parter lewo. zdw 36 660

Rower
z motorkiem sprzedam tano Fr. Ratajczaka 10. III. p. w podwórzu. zdw 36 599

Koń
na sprzedaż 200 zł. Simiński, ul. Marszałka Focha 81. zdw 36 610

Skład
kolonialny 3.500 zł towarem zaraz, powód wyjazd. Adres Kurjer zdw 36 623

Drukujemy
tyzodniki, miesięczniki itp. perłojdyczne wydawnictwa, cena przystępna. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 596

Skład
ruchliwa ulica korzystnie sprzedam zaraz. Adres wskaze Kurjer zdw 36 228

Antyki
biblioteka, serwantka, stół, sekretaryk, lustro „Biedermeier” sprzedam, Kopernika 3, stolarnia zdw 36 589

Sprzedam
meski letni płaszcz, jaskółkę spodnie ubranie marynarkowe. Św. Marcina 59. III. 7-8. zdw 36 588

Parcele
budowlana 1.800 lub 1.250 m² sprzedam, 1 stacja od Poznania. Wskaze Kurjer zdw 36 562

Samochód
Opel otwarty 4 osobowy dobrze utrzymany gotów do jazdy, korzystnie na sprzedaż. Piatkowska, Chelmońskiego 4. II. zdw 36 487

Kolonjalke
sprzedam towarem, urządzeniem, mieszkaniem, powód choroba za 4.500. Oferty Kurjer zdw 36 496

2 powózki
półkryte na gumach w dobrym stanie na sprzedaż. Marszałka Focha 275. zdw 36 501

Lózczo
dzieci i stół tano sprzedam. Maciaszyk, Kantaka 8. III. lewo. zdw 36 510

Majątek
1.800 mórg zamienie na odpowiednia kamienicę w Poznaniu, Bydgoszcz lub Gnieźnie przy dopłacie 150-200.000 zł gotówką. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 519

Majątek
2.400 mórg na Pomorzu sprzedam przy zaliczce 450.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 518

Folwark
pierwszorzędny 350 mórg, powiat Grudziądz sprzedam przy zaliczce 150.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 517

Motocykl
starszego typu bardzo tano sprzedam. Oferty Kurjer zdw 36 525

Skład
kapeluszy damskich z pracownia tano sprzedam. Oferty Kurjer zdw 36 527

Dom
z piekarnią w mieście przy głównej ulicy sprzedam z powodu słotnych rodzinnych za 20.000 złotych. Egzystencja zapewniona, dostawa do majątku i bogata okolica. Zgłoszenia Kurjer pod r. w 6253

Gospodarstwo
70 mórg pszenno-buraczanej ziemi od Niemca pod Poznaniem, dom mieszkalny 7 pokoi, zabudowania gospodarcze maszynowe, 3 konie, 11 sztuk bydła, martwy nadkompletny, cena 50.000 złotych, oraz kilkanaście innych gospodarstw z rak niemieckich poleca Biuro Handlowe „Boltar”, Poznań, Skarbowska 17. Pw 4382-29.53

Willa
sama lub z parcelą do sprzedania na bardzo dogodnych warunkach. Maria Siemińska, Zakopane Bystre 15, droga do Kuźnic. zdw 36 688

Sprzedam
lub zamienie na większe gospodarstwo rolne ewent. z cegielnią dobrze prosperujący, w pełnym ruchu, młyn i tartak wodno-parowy w bogatej okolicy, przedsiębiorstwo istnieje już przeszło 600 lat, do którego należała ca. 2000 mórg ziemi i ca. 50 mórg lasu. Młyn przerobi na dobie 300 cetr. ziarna. Oferty proszę Kurjer Poznański zdw 36 339

Samochód
limuzyna Studebaker Erskine 6 cylindrów rok używana stan makomity do sprzedania tano. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 546

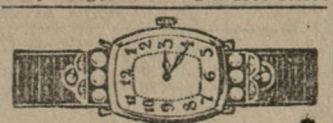
Warsztat kowalski
w centrum większego miasta z powodu choroby do odstąpienia. Oferty „Par”, Poznań, Aleja Marcinkowskiego 11 pod 55.414. Pw 4393/4-55.414/5

Folwark Warszawa
pod Wronkami 160 mórg ziemia 2 i 3 klasy dobre budynki elektryczna siła i światło, na sprzedaż Oferty adwokat Koszewski, Poznań, Plac Wolności 17. zdw 31 088

Drogerje
w obrębie Wystawy sprzedam tano. Kurjer zdw 32 297

Majątek
300 mórg kartuskie żniwa, inwentarze, budynki, meble, radio, okazynie 18.000 dol., wpłaty 10.000. Ostapowicz, Gdynia poste restante dwpw 1562

Trykotaże miarowe:
eleganckie garsonki, suknie, szlafrocki, pulowery swetry, ubrania, kostiumy sportowe, kąpielowe wykonuje „Tricot”, Rom Szymańskiego 10. III., róg Placu Św. Krzyskiego. Pw 4355-55.397

Zegarki
złoto, srebro alfenida, nagrodzone, poleca Gasiorowski i Frankowski, św. Marcina 34 telefon 55-23. bpw 3.

Futra
damskie różne polecam najtaniej. Naprawiam, przefasonowuję futra damskie i meskie podług najnowszych modeli. Praca solidna, fachowa E. Pałkowska, Maszylarska 7 I. bpw 419

Skład
ul. Półwiejska zaraz sprzedam. Adres wskaze Kurjer zdw 35 845

Dom handlowy
w rynku dobrem położeniu miasta w Poznaniu, dobrze reprezentacyjną, w którym są 2 składy, 11 pokoi, remizy, stajnie, obszerna podwórze, nadający się na każde przedsiębiorstwo, w dobrym stanie pod dogodnymi warunkami na sprzedaż. Oferty rosze do ekspedycji Kurjera Poznańskiego zdw 36 002

Nadal 8,50
serwis do kawy 6 osób, porcelanowy za 35 zł, ładny serwis obiadowy 6 osób, porcelanowy za 55 złotych, 12 osobowy serwis obiadowy porcel. lecz tylko w Hurtowni Porcelany, Wroniecka 24, w podwórzu. zdw 35 070

Radjoamatorzy
Najtańsze źródło zakupu za gotówkę i na raty pogotowie radiowe i elektryczne „Elektrovox”. Półwiejska 30 telefon 58-30 (naprzeciw ulicy Kwiatowej). zdw 34 031

Skład
w śródmieściu, nadający się na każdą branżę z powodu wyjazdu tano na sprzedaż. Zgłoszenia Halina Przetaczyńska, Inowrocław, Kościelna 11. dw 1555

Do
plisowania maszyn francuska nowoczesna sprzedam, plisująca całe suknie 130 cm, długie, S. Keller, Warszawa, Twarda 24. nw 3171

Wózek
dziecięcy, duży, mało używany, tano sprzedam. Chwaliszewo 57, podwórze, II. piętro prawo. zdw 36 384

Autobus
marki „Chevrolet” 18 miejsc siedzących po remoncie w bardzo dobrym stanie, z powodu kupna większej maszyny na sprzedaż. Autokomunikacja „Paryżanka”, Mikstat, telefon 9. zdw 36 337

Korzystnie
do nabycia droga sprzedaje skład obuwia w centrum miasta z 2 dużymi oknami w Kościele. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdw 36 340

Limuzynę
mało używaną 4 osobową „Morris” 625 zamienie na limuzynę 6 osobową w dobrym stanie. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera zdw 36 334

Skład
kolonialny dobrze zaprowadzony, z maglą bez pomieszkania zaraz. Wskaze Kurjer zdw 36 278

Samochód
Opel 6 osobowy gruntowny remont tano sprzedam. Grzelak, Matejki 67. zdw 36 256

Trzy wozy
wóz reklamowy do rozwożenia chleba oraz mała platforma i wóz roboczy używane w dobrym stanie korzystnie na sprzedaż. Piekarnia Staroleka, ul. Starolecka 58 zdw 36 237

Piękny
obraz za gotówkę lub na raty, kupisz tylko we firmie Polbrat również szklenie okien i oprawa obrazów gustownie tano św. Marcina 72 vis 4 vis Kościola. bpw 514

Skład cukierków
dobrze zaprowadzony ze stałą klientelą w mieście bardzo ruchliwym przy głównej ulicy z urządzeniem i towarem zaraz lub później do sprzedania. Zgłoszenia do ekspedycji nw 3123

Nowy Ford
mod. 1929 okazynie sprzedaż „Komna” Sp. z o. p. Automobile Poznań, ul. Dąbrowskiego 83-85. Tel. 77-67 i 54-78. nw 3133

Warsztat kowalski
w centrum większego miasta z powodu choroby do odstąpienia. Oferty „Par”, Poznań, Aleja Marcinkowskiego 11 pod 55.414. Pw 4393/4-55.414/5

Folwark Warszawa
pod Wronkami 160 mórg ziemia 2 i 3 klasy dobre budynki elektryczna siła i światło, na sprzedaż Oferty adwokat Koszewski, Poznań, Plac Wolności 17. zdw 31 088

Drogerje
w obrębie Wystawy sprzedam tano. Kurjer zdw 32 297

Skład
kolonialny towarem, mieszkaniem objęcie bez konkurencji. Wskaze Kurjer zdw 36 281

Dywan
smyrneński 4x6 w dobrym stanie bufet orzechowy sprzedam. Wierzbiciele 50 parter, prawo. zdw 36 280

Ogród
owocowy i 2 1/2 morgi ziemi z zabudowaniem w centrum w Środzie na sprzedaż. Józef Kamoń, Środa, Górki 12 zdw 36 279

Meble
we wielkim wyborze za gotówkę na miesięczne spłaty poleca Stanikowski, Woźna 12 (Butelska) bpw 526

Pracownia
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

Meble
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

Balony
do wyrobu wina poleca Drogerja „Pod Złota Kula” Wielkie Garbary 88 zdw 33 268

Piekarnia
w centrum Poznania z 3 pokojami mieszkaniem również piekarnią w Krotoszynie z mieszk. do odstąpienia. Zgłoszenia Kurjer zdw 33 505

Drukarnia
mniejsza w Poznaniu zaraz do sprzedania Oferty Kurjer zdw 34 048

Znaczkę
polskie, zdania kupuje najwyższymi cenami Gwarna 9, I. piętro, lewo od 6-8. zdw 34 701

Place nad morzem
przy plaży i lesie, 3 km. od miasta i od stacji, sprzedaje od 5 do 12 tysięcy i na rozpięcie. Makowski, Wejherowo, ul. Klasztorna 10, Pomorze. zdw 35 714

Okazyjnie
sprzedam zegarek złoty, wartości 500 złotych. Adres wskaze Kurjer zdw 35 904

Forda
otwartego rocznik 27 sprzedam okazynie. Bittner, Dąbrowskiego 79 zdw 35 980

Meble
tano i na spłaty poleca Kalkus, Wrocławka 19 przy placu św. Krzyskim zdpw 35 616

Meble
na raty i za gotówkę po najniższych cenach poleca Szpryncarz Wielka 13 Klienteli zamieszkoanej odstawiamy własnym samochodem Pw 3115 16-0 4762

Pończochy
piękne dobre tano. A. Szymański, Poznań, św. Marcina 1, specjalny skład pończoch. bpw 517-8

Korzystne
gospodarstwo 75 mórg, 8 łaki, zabudowanie przed wojną (twardo kryte z żywym, martwym inwentarzem, nadkompl., ogród owocowy, staw rybny bez niopek) od Niemca z powodu wyjazdu sprzedam. Cena 20.000 zł. Fr. Drab, Wronki, Ratuszowa nr. 69. n 3174

Dom
w mieście handlowym, najruchliwszej ulicy skład i 7 ubikacji, składnica wjazd, ładny ogród owocowy bez długa, nadający się na handel lub przemysł. Wpłaty 8.000, reszta na kilka lat - sprzedaż właściciel Kamieński, Rakoniewice, ul. Pocztowa 80, pow. Wolsztyn. zdw 36 044

Powóz
budkę czterosobową sprzedam. Oferty Kurjer zdw 36 547

Powóz
półkryty na gumowych kołach okazynie sprzedam. Oferty Kurjer zdw 36 546

Sprzedam
nieruchomość (dom, willa, 3 mieszkania po 3 pokoje, jedno wolne, maszynowe zabudowania gospodarcze, ogród i ca 16 mórg ziemi) wszystko w dobrym stanie. Sad gimnazjum, seminarium itd. na miejscu. Adres wskaze ekspedycja Kurjera Poznańskiego pod zdw 36 545

Skład
parcele morgowa przy przedłużonej ul. Dąbrowskiego. Adres poda Kurjer Poznański zdw 36 544

Siódło
angielskie, kompletne jak nowe sprzedam Kurjer zdw 36 543

W Bydgoszczy
na sprzedaż, byt zapewniony, dobrze zaprowadzony skład kol. i delik. z wielkim mieszkaniem przyzłym. Czysznyski, tylko za gotówkę natychmiast na sprzedaż, 6-8 tys. do objęcia. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 541

6 pokojowe
mieszkanie komfortowe z składem kolonialnym dobrze prosperującym, nadające się także na hurtownie śródmieście z powodu choroby do sprzedania. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 290

Skład
kolonialny towarem, mieszkaniem objęcie bez konkurencji. Wskaze Kurjer zdw 36 281

Dywan
smyrneński 4x6 w dobrym stanie bufet orzechowy sprzedam. Wierzbiciele 50 parter, prawo. zdw 36 280

Ogród
owocowy i 2 1/2 morgi ziemi z zabudowaniem w centrum w Środzie na sprzedaż. Józef Kamoń, Środa, Górki 12 zdw 36 279

Meble
we wielkim wyborze za gotówkę na miesięczne spłaty poleca Stanikowski, Woźna 12 (Butelska) bpw 526

Pracownia
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

Meble
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

Meble
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

Meble
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

Meble
cukiernicza w Poznaniu, kompletnie urządzona w pełnym biegu z stałą klientelą jest zaraz na sprzedaż. Cena 3.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 206

Sprzedam
2 traktory Fordsona, gotowe do użytku Franciszek Piśczoła, Nowy Tomisz, telef. 60. zdw 36 231

5 KUPNA
Kamienica
oficyna piętrowa druga oficyna z sklepem kolonialnym bardzo tano sprzedam zaraz Włocławek, Zamcza 4, Olszewska. Pw 3552-63.668

Składu
próżnego w mieście pow. poszukuje. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 35 598

Wille
w Solaczu lub Deben wprost od właściciela kupię z wolnym mieszkaniem, gotówki 30.000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 940

Kupię
każdą ilość używanej cegły, okna dachowe (Uzybericht) Bittner, ul. Dąbrowskiego 79. zdw 35 979

Fortepian-pianino
lub fisharm, nadające się do lokalu celem kupna poszukuje. Zgłoszenia Kurjer zdw 32 404.

Pianino
w dobrym stanie kupię. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 36 157

Dom
(willke) o 4-7 pokojach poszukuję w Poznaniu w okolicy Poznania lub w powiatowym mieście. Adwokat Kuźdowicz, Krotoszyn. zdw 36 267

Kupię
wannę do prania i prażki do firan Oferty Kurjer zdw 36 313

Parcele
od 2-5.000 kw. mtr. pod budowę fabryki, najchętniej na Łazarzu lub Jeżycach poszukuje. Oferty z podaniem ceny i warunków u-praszam do Kurjera zdw 36 442

Kupuję
za gotówkę meble wszelkiego rodzaju rzeczy Dom Komisowy Podgórna 2 Pw 3075

Męski
pokój i to szafa do książek, biurko, stół i krzesła debowe, używane w dobrym stanie kupię. Oferty z ceną Kurjer zdw 36 554

Motor
ropny 10-20 K. M. używany, lecz w dobrym stanie kupię. Oferty do Kurjera Pozn. zdw 36 538

Zbiór znaczków
pocztowych kupię. Oferty Kurjer zdw 36 534

Klatkę
dłużą dla kanarków druciana kupię. Oferty Kurjer zdw 36 629

Gospodarstwo
do 70 mórg, dobrej ziemi z inwentarzem lub bez do 40 km. od Poznania kupię. Oferty Kurjer zdw 36 621

Pianino
kupię. Oferty z podaniem ceny Kurjer zdw 36 604

Futro
meskie do podróży okazałe kupię. Oferty do Kurjera zdw 36 721

Biurko
używane kupię. Oferty Kurjer jw 2 347

2 dymaczki
(miechy kowalskie) używane kupię zaraz. Oferty do Kurjera zdw 36 768

Poszukuję
okazyjnie jadalni, biurka, szafy na książki, wszystko w dobrym stanie. Oferty Kurjer zdw 36 771

Kupię
kilka używanych chodników. Oferty Kurjer S. Rynek rw 6 247-8

Skład
kupię centrum miasta. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 843

Wozy
reklamowe piekarskie lekkie kupię zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 876

Kupię
interes do 15.000, zdrowy, od ludzi, którzy wykażą się odpowiednim obrotem. Oferty Kurjer zdw 36 893

Jadalnię
okazała używana, lecz dobrze utrzymaną kupię za gotówkę - Oferty Kurjer Poznański pod zdw 36 471

Celem
kupna poszukuje parceli ca 1.000 kw. przy ul. Traugotta. Pamiętającej lub Górnej Wildzie. Oferty Kurjer Stary Rynek rw 6298

Kupię
domek, przyległ 1-5 mórg ziemi blisko stacji kolejowej, wpłacie 6-8 tysięcy zł reszta na 4 miesiące. Zgłoszenie, cene i adres do Kurjera Pozn. zdw 36 815

Parcele kupię
w Puszczykowie do 1.500 mtr. za gotówkę. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 816

6 KAMIENICE
Kamienica
w centrum Poznania cena 53.000, dochód 5.500 rocznie sprzedam - Zielke, Gen. Umińskiego 7 a. zdw 34 826

Kamienicę
III. piętr., mieszkania komfortowe 3 składowi, czynsz roczny 19.500 sprzedam za 185.000 złotych. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 36 351

Parcele kupię
w Puszczykowie do 1.500 mtr. za gotówkę. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 816

6 KAMIENICE
Kamienica
w centrum Poznania cena 53.000, dochód 5.500 rocznie sprzedam - Zielke, Gen. Umińskiego 7 a. zdw 34 826

Kamienicę
III. piętr., mieszkania komfortowe 3 składowi, czynsz roczny 19.500 sprzedam za 185.000 złotych. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 36 351

Parcele kupię
w Puszczykowie do 1.500 mtr. za gotówkę. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 816

Kamienica
nowoczesna z ogrodem w Gnieźnie, dochód 12.500 zł rocznie sprzedam przy wpłacie 35-40.000 zł, reszta długoterminowa hipoteka. Zgłoszenia Agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 350 nw 3178

Kamienica
centrum, dochód 7.000 zł, cena 75.000, wpłaty 50.000, 5 pokoi mieszkanie wolne, kamienica dochód 12.000, cena 125.000, wpłaty 70.000, Zgłoszenia Rutkowski, Grobla 29 zdw 36 630

Kamienicę
nowoczesną, mieszkanie wolne. Cena 75.000 wpłata 40.000, reszta amortyzacja dwudziestoletnia sześcioprocentowa sprzeda Dutkiewicz, Poznań, Chwaliszewo 70. zdw 36 639

Dom
pierwszej klasy II piętrowy, 2 składowi w ruchliwym mieście, centrum, jako kupno okazynie przy wpłacie 30.000, poleca Cyranik, Poznań, św. Marcina 63. zdw 36 787

Kamienicę
moja narożnikowa dwu piętrowa z przyległym placem budowlanym, wolnym, obszernym mieszkaniem i składem bez ciężarów hipotecznych sprzedam korzystnie przy wpłacie 30.000 do 40.000 złotych. Pośredników nie wykluczam. Maserak, Poznań, Zupańskiego 10. zdw 36 739

7 PIENIADZ
20-30 tysięcy
złoty ulokuje w całości lub częściowo na I. hipotece nieruchomości tylko w Poznaniu, Agenci wykluczeni Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 35 331

Pożyczki
10.000 zł poszukuje na I. hipotece, dobry procent. Zgłoszenia Kurjer zdw 35 851

Tow

Mieszkania

pokój kuchnia wprost od gospodarza. Łaskawe zgłoszenia, z warunkami Kurjer Kw 726

Poszukuje

mieszkania z portierstwem. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 585

2.000—3.000 zł

dam gospodarzowi, który odda mi mieszkanie. Dzierżawa miesięczna dobrze gwarantowana. Oferty Kurjer zdw 36 489

2.500 zł

odstepnego dam za mieszkanie 2—3 pokojowe. Oferty Kurjer zdw 36 580

Mieszkanie

2 pokoje z kuchnią wprost od gospodarza poszukuje. Placę czynsz 2 lata zgóry. Oferty Kurjer zdw 36 648

Mieszkania

1—2 lub 3 pokojowe poszukuje od gospodarza. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 36 641

Mieszkania

dwu do cztery pokojowego poszukuje od zaraz na Łazarzu najchętniej od gospodarza za wysokim czynszem. Oferty Kurjer zdw 36 638

Mieszkania

1—2 pokojowe ewtl. próżnego pokoju wprost od gospodarza poszukuje bezdzietne małżeństwo. Czynsz placę za 2—3 lata zgóry. Oferty Kurjer zdw 36 634

Bezplatnie

uprasza zgłaszać pokoje, mieszkania, wszelkie ubikacje. „Fragut”, Kozia 21. zdw 36 818-9

2 pokojowego

mieszkania z kuchnią i łazienką poszukuje się zaraz. Oferty z ceną dzierżawy i podaniem dzielnicy do Kurjera zdw 36 691-2

Mieszkania

3 lub 4 pokojowego bez umeblowania poszukuje od 1 października wprost od gospodarza za kumornie zgóry 1—2 lata. Oferty Kurjer zdw 36 833

Poszukuje

2, 3 pokoi, kuchnia, dzierżawę placę za dwa lata zgóry. Oferty Kurjer zdw 36 826

Czynsz

zgóry lub pożyczkę dam za pokój kuchnia. Oferty Kurjer zdw 36 887

Poszukuje

3—4 pokojowe mieszkanie z wszelkimi wygodami; placę 1—2 lat dzierżawę z góry. Zgłoszenie Kurjer zdw 36 891

3 pokoje

z przynależnościami, 1 piętro tylko w domu front przy jednej z głów ulic poszukuje em. wyższy urzędnik, 2 osoby, od 1 stycznia. Zgłoszenia tylko od gospodarzy. Placę czynsz 4000 zł na przód. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 866

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamiana

4 pokoje, kuchnia, 1. piętro. Al. Marcinkowskiego na 2 pokoje kuchnia Łazarz lub Górczyn. — Zgłoszenia „Pawilon”, Marszałka Focha 15. zdw 36 058

Mieszkanie

w Toruniu 3 pokojowe kuchnia, przedpokój, łazienka, światło elektryczne w centrum. II. piętro frontowe zamieniam na takie same w Poznaniu. Wiadomość Teatr Nowy, Poznań. Oferty Kurjer zdw 36 436

Zamienie

3 pokojowe mieszkanie przy rynku wildeckim na 5 lub 6 pokojowe. Oferty Kurjer zdw 36 535

Zamienie

3 pokojowe mieszkanie z kuchnią i łazienką w Poznaniu (miasto) na takież lub większe w Katowicach. Zgłoszenia do Kurjera zdw 36 500

Zamienie

skład (sutereny) 2 pokoje i kuchnia na 4 pokoje z dopłatą. Zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 36 647

Zamienie

duże mieszkanie wszelkim urządzeniem bez stróżostwa na stróżostwo lub bez. Oferty Kurjer zdw 36 830

11 POKOJE UMEBL.

Pokój

umeblowany od 15 lub później wynajmę panu Szwajcarska 15 a II. ptr., lewo zdw 35 662

Pokój

dobrze umeblowany, elektryczność do wynajęcia panu. Gwarna 8, III. lewo. zdw 35 984

2 pokoje

z osobnym wejściem elektrycznością centr. ogrzewaniem, balkonem wynajmę Sew. Mielżyńskiego 5. Leszczyńska. zdw 36 194

Pokój

umeblowany słońeczny, światło elektryczne wynajmę solidnemu panu. Adres wskaże Kurjer zdw 35 437

Pokój

elegancko umeblowany wszelkimi wygodami wynajmę. Ul. Poznańska 55a, II. lewo, narożnik Mickiewicza. zdw 36 405

Pokój

umeblowany do wynajęcia. Zielona 3, parter lewo. Pw 4391/55.423

Fara

na pokój umeblowany przyjmę. Dąbrówki 16 III ptr., prawo (Wilda). zdw 36 270

Pokój

dobrze umeblowany na 1 lub 2 osoby od zaraz do wynajęcia. Dąbrowskiego 2, III., lewo, róg Jasnej. zdw 36 520

2 pokoje

umeblowane, duże, używanie kuchni oddam inteligentnym, kulturalnym ludziom. Adres wskaże Kurjer zdw 36 516

Pokój

umebl. wynajmę. Ul. Wodna 24, I. prawo. zdw 36 512

Pokój

umeblowany duży i mały do wynajęcia, światło elektryczne, łazienka. Adres wskaże Kurjer zdw 36 511

Pokoje

dla przyjezdnych. Skryta 10, parter, lewo. zdw 36 490

Obiady

smaczne tanie, obfite. Pokój umeblowany zaraz. Św. Marcin 52/53, lewo, wysoki parter. zdw 36 564

Pokój

umeblowany dla 2 osób na stałej posadzie 3 Maja 5a, dom ogrodowy, parter, prawo. zdw 36 597

2 frontowe

umebl. pokoje, światło elektryczne, centralne ogrzewanie, łazienka dla 1 lub 2 panów zaraz do wynajęcia. Matejki 51, parter, prawo. zdw 36 595

Pokój

na 2 osoby światło elektr., jeden dla 1 osoby zaraz do wynajęcia. Wielkie Garbary 53, II. p., lewo. zdw 36 620

Pokój

umeblowany. Matejki 4, parter, prawo. zdw 36 608

W kulturalnym

eleg. domu 1—2 pokoje na 2 osoby z pełnym wykwintem utrzymaniem dla dobrze sytuowanych osób z towarzysztwa, wolne zaraz lub 15. Telefon 63-09. Matejki 61, parter, prawo. zdw 36 661

Pokój

wspólny, frontowy z obiadami 75 miesięcznie. Św. Marcin 29, III. piętro. zdw 36 687

Pokój

umeblowany na 2 osoby lub małżeństwo Łakowa 9, III., lewo. zdw 36 730

Pokój

wynajmę Rzeczypospolitej 2 — Chudzińska. zdw 36 732

Pokój

balkonowy nie krepujący zaraz. Zupańskiego 2a, III., lewo. zdw 36 729

Frontowy

pokój elektryczność wynajmę panom. Guździołowa, Półwiejska 25. zdw 36 715

Pokój

frontowy z wygodami oddam. Grunwaldzka 23, I. I. zdw 36 747

Pokój

dobrze umeblowany dla 2 panów lub bezdzietnemu małżeństwu. — Adres wskaże Kurjer zdw 36 746

„Informator”

połącza pokoje umeblowane od 30 złotych miesięcznie, dla przyjezdnych złotych 3—5 dziennie. Ratajczaka 15 (Pasaż Apollo). zdw 36 748

Pokoje

1—3 osób utrzymaniem (bez także przyjezdnych). Półwiejska 2, III., prawo. zdw 36 756

Gwarna

8 III. prawo, pokoje mały i wspólny wynajmę. zdw 36 755

Spokojnego

pana na pokój przyjmie starsze małżeństwo. Łazarz, Śniadeckich 6 a dom ogrodowy, parter, prawo zdw 36 767

Małżeństwu

wynajmę pokój używanie kuchni. „Fragut”, Kozia 21. zdw 36 820

Pokój

na 2—3 osoby wynajmę. Ratajczaka 9, III., Łaskowska. zdw 36 835

Pokój

2 panom, śródmieście 15. 8., cena 27 zł miesięcznie. Wskaże Kurjer zdw 36 873

Komfortowy

pokój frontowy z wykwintem utrzymaniem, własnym telefonem, balkon, łazienka, blisko Opery Waly Leszczyńskiego 2, III. lewo od godz. 5—7. zdw 36 705

Pokój

od 15 panu wynajmę. Grobla 28, I. prawo, wchód lewy. rw 6281

Pokój

umeblowany lub próżny poszukuje mistrzyni krawcowa. Oferty Kurjer zdw 36 679

Pokój

lepszemu panu ewentualnie dla przyjezdnych zaraz. Piekary 5, w podwórzu, I. lewo. zdw 36 682

Pokój

lepszemu panu ewentualnie dla przyjezdnych zaraz. Piekary 5, w podwórzu, I. lewo. zdw 36 682

Pokój

umeblowany, komfortowy dwuosobowy, słońeczny, od 15 do wynajęcia. Patrona Jackowskiego 11, front parter prawo. zdw 36 676

Pokój

frontowy panu lub pani wynajmę. Fr. Ratajczaka 13, II. piętro. zdw 36 681

2 pokoje

umeblowane słońeczne, światło elektryczne wynajmę zaraz. Śniadeckich 17, III. piętro, lewo. zdw 36 665

Pokój

umeblowany bez pościeli wynajmę. Woźna 14, parter, prawo. rw 6292

Przyjmę

solidnych panów na pokój. Górna Wilda 13, III. prawo. rw 6290

Pokój

elegancki (1—2 osobowy). Wielka 15, III. lewo. rw 6289

Elegancki

pokój z dobrym utrzymaniem dla dwóch osób z inteligencją, światło elektryczne, telefon, łazienka, Misiurewicz, Cieszkowskiego 7. zdw 36 857

Kwaterna

dla przyjezdnych i wycieczek. — Dąbrowskiego 52, I., prawo. rdwp 36 769

Pokój

bez pościeli 1 lub 2 solidnym osobom wynajmę. Św. Wojciech 21, I., prawo. zdw 36 792

Pokój

wynajmę. Półwiejska 31, I., lewo zdw 36 807

Pokój

dobrze umeblowany, z osobnym wejściem do wynajęcia. Chwaliszewo 70, I. piętro, prawo zdw 36 809

Wspólny

pokój wynajmę panu zaraz lub 15. 8., Cieszkowskiego 8, Perzyna zdw 36 808

Pokój

wynajmę. Górna Wilda 67, III. lewo. zdw 36 907

Elegancki

pokój z utrzymaniem lub bez od 15 b. m. wynajmę. Dąbrowskiego 23, III., prawo zdw 36 810

Pokój

panu. Kwiatowa 9, podwórze I. zdw 36 814

Młyńska

12, I., prawo. Elegancki pokój. zdw 36 821

12 SZUKA POKOJU

Pokój

czysty, umeblowany, elektrycznym światłem na Jeźwczach lub Łazarzu, poszukuje dwóch panów na stałe od 15. 8. 29 Oferty z ceną do Kurjera zdw 36 259

Osoba

starsza, poszukuje pokoju umeblowanego z pościelą blisko tramwaju zaraz na czas dłuższy do 50 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 523

Poszukuje

próżnego pokoju Oferty Kurjer zdw 36 627

Małżeństwu

poszukuje pokoju umeblowanego z używalnością kuchni na Wildzie. Oferty Kurjer zdw 36 499

Pokoju

słońecznego z całodziennym utrzymaniem lub obiadami od 15. 8. wzgl. 1. 9. poszukuje urzędnika państwowego. Oferty Kurjer zdw 36 483

Pokoju

próżnego lub umeblowanego z używaniem kuchni poszukuje małżeństwo bezdzietne od 1. 9. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 482

Szukam

pokoju z kuchnią wprost od gospodarza. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 481

Pokoju

umeblowanego do 50 zł w okolicy St. Rynku pl. Św. Krzyskiego poszukuje od 15. 8. pan. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 560

Dwa

pokoje na biuro i mieszkalny, śródmieście poszukuje. Oferty Kurjer zdw 36 104

Pokoju

umeblowanego, skromnego, czystego z pościelą poszukuje starszy solidny pan. Zgłoszenia z podaniem ceny. Kurjer zdw 36 591

Bankowiec

poszukuje pokoju, śródmieściu, większego, nie wyżej II. piętra, pożądane z wejściem z klatki schodowej od 15 sierpnia. Oferty z rozmiarami pokoju i ceną składać proszę Kurjer Pozn. zdw 36 579

Rzemieślnik

szuka skromnie umeblowanego małego pokoiku Oferty Kurjer zdw 36 622

Pan

poszukuje skromnie umeblowanego pokoiku od 15. 9. Oferty Kurjer zdw 36 614

Skromnego

pokoju poszukuje urzędnik. Oferty z ceną do Kurjera zdw 36 612

Dwa

pokoje z używaniem kuchni (kuchnia gazowa) poszukuje młody inżynier kawaler od 15 września. Najchętniej niezbyt daleko Grolmana. Oferty Kurjer zdw 36 609

Pokoju

zupelnie niekrepującego dobrze umeblowanego ze światłem elektrycznym poszukuje pan na stałym stanowisku od 1. 9. Możliwie w śródmieściu. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 643

Panna

poszukuje skromnego pokoju lub ucziwej współżycielki. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 688

Pokój

próżny, lub umeblowany z używaniem kuchni poszukuje małżeństwo. Czynsz na kilka miesięcy zgóry. Oferty do Kurjera zdw 36 725

Próżnego

pokoju w śródmieściu poszukuje bezdzietne małżeństwo, zaplata 1/2 roku zgóry. Zgłoszenia do Kurjera zdw 36 712

Małżeństwo

z 2 dziećmi (7 i 4 letnie) poszukuje 1 wiekszego lub 2 mniejszych skromnie umeblowanych pokoi z prawem używania kuchni od 1-go września. Zgłoszenia do Kurjera zdw 36 837

Urzędnik

spokojny poszukuje pokoju od 15 sierpnia. Oferty Kurjer zdw 36 827

2 pokoje

umeblowane lub bez poszukuje centrum Oferty Kurjer zdw 36 879

Pokoju

czystego, frontowego, z dobrym umeblowaniem, biurkiem oświetleniem elektrycznym, możliwe łazienka oddzielnym wejściem, poszukuje na stałe 1. 9. 1929 samotny kupiec. Łask. zgłoszenia do ekspedycji Stary Rynek 6 278

Pokoju

skromnego z używaniem kuchni poszukuje młode małżeństwo. — Oferty Kurjer zdw 36 685

Pokój

umeblowany dla pana z całym utrzymaniem poszukuje w śródmieściu lub na początku Jeżyce. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 683

Na 3 godz.

dziennie potrzebny próżny pokój śródmieście. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 671

Solidny

student poszukuje jednoosobowego pokoju od 1. 9. lub 1. 10. w okolicy Poznańskiej, Mickiewicza. Oferty z warunkami do Kurjera zdw 36 790

13 LOKALE

Ubikacje

skład 3 pokoje słońeczne do wynajęcia na biura od 1. 10. 29. blisko centrum. Oferty Kurjer zdw 35 590

Skład

z mieszkaniem na prowincji w dzierżawie za wypożyczeniem 2.000 zł ewtl. sprzedam. Oferty Kurjer zdw 36 293

Budynek fabryczny

piętrowy ca 150 m², blisko tramwaju do wynajęcia. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 35 230

Poszukuje skłau

w Poznaniu (dzielnica obojetna), nadający się na zakład fryzjerski. Oferty z warunkami nadsyłać do Kurjera zdw 36 356

Bacność!

Automobilści! garaże według najnowszych wymagań do wynajęcia. Miesięcznie 35 zł. Auto-garaże i warsztaty mechaniczne. „Fortuna”, Poznań, Kościelna 35, tel. 77-34 zdw 36 326

Na biura

cicha pracownia, dla dentysty, lub t. p. w centrum i albo więcej jasnych pokoi oddam. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 565

Poszukuję

składu w śródmieściu. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 587

Dyplomowana kosmetyczka
wieloletnia praktyka, wykonuje wszelkie zabiegi kosmetyczne. — Masaże elektryczne i ręczne. Farbowanie włosów najnowszymi środkami oryginalną hennę (Chabrier), przyciemnianie brwi na stałe. Ceny umiarkowane. — Wielka 7, II, lewo, Kilbert. zdw 36 812

Kto
wyuczy w 4 dnach kierowania samochodem osobowym. Oferty z podaniem warunków dotyczących wynagrodzenia do Kurjera zdw 36 722

Krawcowa
pierwszorzędną dziennie 3,50 zł. Oferty Kurjer zdw 36 713

Obiady
smaczne 1—1,50. Gwarna 8, III. zdw 36 754

Porad prawnych darmo
udziela biuro procesowe, Poznań, Podgórna 7, I, piętro. Załatwia wszelkie sprawy sądowe, majątkowe, procesowe skargi, wnioski, piosby oraz sprawy podatkowe, mieszkaniowe etc. Przepisywanie na maszynie, tomaczenie języków obcych. zdw 36 782-3

Biuro
Wnioseków i Obrony Prawnej sw. Wojciech 26, II, piętro załatwia wszelkie sprawy sądowe, karne, ekonomiczne i rozwodowe. Specjalność sprawy handlowe. zdw 36 531/2

Wrocławska 36
firma Witold Leworski oprabia obrazy najgustownie i najtaniej. K w 600-1

Najpiękniejsze obrazy najtaniej
tylko w firmie Witold Leworski Wrocławska 36 specjalność oprawa obrazów. bpw 519-20

Siodlarzom
wydam pracę poza dom. Kurdelski, Półwiejska 39. zdw 36 881

Ostrzeżenie
Ostrzegam przed przyjęciem wniosku na 10 tysięcy złotych, dany w dniu 7. 8. 1929 przedstawicielowi firmy Venetia p. Szulcowskiemu z Poznania, który to wniosek z powodów jakie w razie potrzeby wyjawiam, uznaję za niesłuszny. Czesław Wróblewski, Powiśle, pow. Gniezno. zdw 36 825

Pralnia
przyjmuje wszelką bieliznę do prania po najniższych cenach. — Sierpińska, Piekary 3. zdw 36 706

Salon
Mód „Zofia”, Bukowska 1, II, p. Nowy Gmach P. K. O., wykończenie prac szybkie, ceny najniższe. zdw 36 868

Zakład
krawiecki wykonuje futra wszelkiego rodzaju, damskie, męskie oraz przerabia, reperuje gustownie, tanio, rzetelnie. Nowacki, Piekary 10. zdw 36 905

Mody
damskie, męskie wykonuje do brzo, tanio i fachowo Nowacki, Piekary 10.

Pozłotnik
podejmuje się wszelkich prac złotniczych i salonowych, jak złocenie łożysk, polichromowanie figur, złocenie ram saloniów, wszelkich prac wchodzących w zakres pozłotnictwa. Stanisław Michalczyk, Grunwaldzka 22b, Poznań. zdw 36 892

Kwiaty
do sukien z resztek jedwabiu farbuję. Oferty Kurjer zdw 36 670

Każda elegancka pani
niechiera się tylko w salonie młód „Krasowianka” sw. Marcin 3617, wejście litera F. Dla pp. przedniczek dogodnie warunki. bpw 528

Kurzawki
hurtownie poleca Jan Pluciński, Stary Rynek 51. rw 6286

Technicy
dentyści, którzy nie uzyskali prawa do złożenia egzaminu państwowego zechcą zgłosić się. Fr. Malyszczak, Leszno, Dworcowa 10. nw 3201

Dziecko
2 miesięczne oddam na wychowanie kobiecie uczciwej. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 858

Krawcowa
przyjmuje szyć, wykonuje szybko, tanio. Wierzbicka, Kramarska 27, podwórko III. zdw 36 799

Tapicer
Lewicki, Grobla 4, naprawia materace 3, leżanki 4. zdw 36 817

22 OZENKI

Kawaler
starszy, zawodu piekarz, posiada własne przedsiębiorstwo, poszukuje panny lub wdówki, posiadającej nieruchomości z dobrą piekarnią. Cel matrymonialny. Zgłoszenia z fotografią, która zaraz wróci przesłać Kurjer pod zdw 36 003

Przemysłowiec
kawaler, brunet, lat 30, inteligentny, zany charakter, posiadający fabryczkę dobrą miasto powiatowe, poszukuje kandydatki na żonę do lat 30, z gotówką 4—8 tysięcy zł. Serio oferty dokładnie wyszczególnione możliwe fotografiami od pań lub rodziców upraszam Kurjer zdw 36 437

Kawaler
szuka zdrowej, mądrej żony do lat 33 z własnym mieszkaniem w Poznaniu lub posagiem. Oferty Kurjer zdw 35 329

Która
z pań zechciałaby dopomóc przystojni brunetowi do ukończenia ostatniego kursu sem. nauczycielskiego. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 346 nw 5154

Któżej z pań
pieszczotliwych zależy na dobrem mężulku? Jestem 28 lat, kawalerem bez nałogów, kupcem na dobrej stałej posiadzie. Postanowiłem stanowicie się ożenić w tym roku. Łaskawe oferty do Kurjera zdw 34 955

Przystojna
wdówka, bezdzietna, lat 35, z gotówką 10 tys. zł z braku znajomości pragnie poznać pana na stanowisku rządowym celem ponownego zamatowania. Łaskawe zgłoszenia wraz z fotografią proszę złożyć do Kurjera Pozn. zdw 36 708

Brunetka
wysokiego wzrostu lat 35, posiadająca 12 tysięcy gotówki, z braku znajomości pozna pana inteligentnego, przemysłowca, kupca lub urzędnika w wieku 35—55 lat w celu matrymonialnym. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 36 260

Młody
literat Wkp obecnie na rządowym stanowisku etat. wysoki przystojny, bez nałogów poszukuje odpowiedniej partii, posag dla wspólnego dobra pożądanym. Zgłoszenia wraz z fotografią, która wróci do Agencji Kurjera Poznańskiego, Gniezno 347. nw 3163

Dwie panie
z dobrej rodziny posiadające wyprawę pragną poznać panów do lat 35 poważnie myślących, najchętniej urzędników. Cel matrymonialny. Dyskrecja zapewniona. Oferty Kurjer zdw 36 551

Wspólnika
cichego lub czynnego 10.000—20.000 do dobrze zaprowadzonego sklepu wartości 80.000 może nastąpić z jedyną cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 513

Blondynka
przystojna, inteligentna lat 37, na stanowisku, posiadająca 3 pokojowe mieszkanie, posiadająca wartości kilkunastu tysięcy złotych, pozna wykształconego solidnego pana, na lepszym stanowisku, do lat 50, w celu matrymonialnym. Oferty Kurjer zdw 36 503

Panna
brunetka w starszym wieku, nie posiadająca majątku, pragnie poznać znajomości z panem o szlachetnym charakterze. Cel matrymonialny. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 36 497

Brunetka
lat 30, miła z lepszej rodziny, bez majątku pragnęłaby wyjść za mąż za solidnego pana od lat 30—45. (Wdowcy niewykluczeni). Oferty z fotografią Kurjer zdw 36 495

Która
szlachetna, inteligentna, zamożna pani dopomóż finansowo przystojnemu lat średnich prawnikowi do usamodzielnienia się. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 534

Panna
lat 26 z dobrej rodziny, posiadająca 15.000 tys oraz wyprawę pragnie poznać pana na wyższym stanowisku lub kupca. Łaskawe oferty wraz z fotografią proszę nadesłać Kurjer Pozn. zdw 36 600. Cel matrymonialny.

Wyrczycielka Panil
Wdowiec, urzędnik państw. w Poznaniu lat 60 z trojgiem dzieci 7—14 lat, poszuk. wyrczycielki do prow domu, nie niżej lat 45—50, koch dzieci, nieskaz. charakt. z dobrą opinią i nie dzisiejszych poglądów z dobrej rodziny religijnej, pracowitej i oszczędnej. Później ożenek nie wykluczony. Zgłoszenia z fotografią i podaniem warunków do Kurjera zdw 36 653

Kawaler
lat 27, lepszy rzemieślnik na stałej posiadzie kolejowej, przystojny i wesoly pozna celem ożenku pannę do lat 24, sympatyczną z mieszkaniem lub odpowiednim posagiem. Łaskawe zgłoszenia z fotografią, zwrot i dyskrecja zapewniona. Poważne oferty do Kurjera zdw 36 633

Profesor
ożeni się z panią katoliczką, lat 25, odpow. zamożną. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 693

Panienska
lat 24, inteligentna, przystojna, posiadająca 50 tysięcy zł szuka odpowiedniej partii, najchętniej ziemianina lub przemysłowca. Biuro matrymonialne „Record”, Poznań, Skarbowa 15, I, piętro, telefon 40-18. zdw 36 701

Kawaler
lat 32, średniego wzrostu, obejmujący po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Panienska
lat 32, średniego wzrostu, obejmująca po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Kawaler
lat 32, średniego wzrostu, obejmujący po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Kawaler
lat 32, średniego wzrostu, obejmujący po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Kawaler
lat 32, średniego wzrostu, obejmujący po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Kawaler
lat 32, średniego wzrostu, obejmujący po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Kawaler
lat 32, średniego wzrostu, obejmujący po rodzicach w mieście powiatowem realność skład kolonialny, restauracji, wartości 80 000 poszukuje towarzyszy życia, pani milej, inteligentnej z zamiłowaniem do kuptectwa do lat 24. Dla spłaty rodzistwa pożądanym posag 20 000. Łaskawe zgłoszenia z fotografią ewent. za pośrednictwem krewnych proszę skierować do Kurjera pod dw 1571

Szukam
dla mej przyjaciółki wysokiej blondynki przebywającej krótki czas w Polsce (Poznań) towarzysza celem ożenku Panowie na dobrem stanowisku, wesołego ułożenia, inteligentni, zechcą oferty możliwe z fotografią złożyć do Kurjera zdw 36 841 zdw 36 841

Blondynka
inteligentna, lat 32, krawcowa, posiadająca 4 tys. i skromna wyprawę, zawsze znajomość w celu matrymonialnym z panem, chętnie urzędnikiem kolejowym, wdowic z dzieckiem nie wykluczony. Oferty Kurjer zdw 36 844

Panna
lat 36, inteligentna, przystojna, gospodarz, posiadająca umeblowane i 15 000 zł pragnie poznać najchętniej nauczyciela lub urzędnika również z prowincji w celu matrymonialnym. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 740

Przystojna
inteligentna wdówka, posiadająca przeszło 200 000, w realnościach, poszukuje znajomości panów na wyższym stanowisku. Cel matrymonialny. Zgłoszenia „Wanda”, ul. Fabryczna 36 a IV, p. tr. Ścisła dyskrecja za pewniona. zdw 36 716

Urzędniczka
prywatna, szczupła, brunetka, spokojna, idealnych poglądów, poszukuje intelli towarzysza. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 880

Kto
z usytuowanych starszych panów zajmie się losem wdowy lat średnich z ładnym mieszkaniem, lecz bez dochodów. Cel matrymonialny. Oferty Kurjer zdw 36 797

Szukam
wspólniczki z 1 500—2 000 zł do rentownego interesu, kobiety niezależnej, zdrowej, sympatycznej od 22—25 lat. Jestem kupcem, posiadam trochę gotówki. Cel matrymonialny nie wykluczony. Oferty możliwe z fotografią Kurjer zdw 36 674

Dwaj bracia
w wieku 27 i 30 lat z pół milionowym majątkiem poszukują panienek młodszych z majątkiem ponad 30.000 zł gotówki w celach małżeńskich. Tylko zupełnie poważne oferty z wyrczycielką podaniem stosunków ewtl. z fotografią do Kurjera zdw 36 698

Dla
inteligentnej pani lat 20, przystojnej blondynki, muzykalnej, z majątkiem 50 tysięcy zł, poszukuje znajomości panów, kupca lub wyższego urzędnika tylko z dobrym charakterem. Wielkie przedsiębiorstwo handlowe stoi do dyspozycji. Cel matrymonialny. Zgłoszenia z fotografią, która wróci do Kurjera pod zdw 30 390. Dyskrecja zapewniona

Dla
inteligentnej blondynki, muzykalnej, z majątkiem 50 tysięcy zł, poszukuje znajomości panów, kupca lub wyższego urzędnika tylko z dobrym charakterem. Wielkie przedsiębiorstwo handlowe stoi do dyspozycji. Cel matrymonialny. Zgłoszenia z fotografią, która wróci do Kurjera pod zdw 30 390. Dyskrecja zapewniona

24 NAUKA

Pedagogium
Poznańskie kursy od IV—VIII gimn. Wpisy codziennie od 18—19 Skarbowa 5, II, p. opłaty niskie. Wykłada prof. gimn Nauka w dogodnych godzinach wieczornych zdw 28 257

Angielka
udziela gruntowne lekcje Kurjer Poznański zdw 35 755

Poznańskie kursy budowlane
uruchomiamy we wrześniu kursy przygotowawcze pierwszy, drugi. Prospekt wysłać zgłoszenia przynajmniej Sekretariat: Kraszewskiego 17, III, prawo. Znaczek dołączyć. zdw 35 578

Kursy
stenoграфии писаниа на машиніach księgowość Tyran Zaworski, ul. Strzelecka 33 narożnik Placu Światokrzyskiego. Język. Poznańska 28/30 bpw 411/2

Kto
przygotuje o klasy ósmej gimnazjum klasycznego w zamian za utrzymanie w małym mieście? Zgłoszenia Kurjer zdw 30 389

Laciny
matematyki, fizyki do matura udziela doświadczony pedagog. Górna Wilda 33 m Maselkowskiego „Z” 1—3 bm listownie. zdw 36 863

Kto
wyuczy paniękę książkowości? Oferty Kurjer zdw 36 912.

25 MUZYKA

Prima wiolonczelista
(Banjo) wolny 15. bm. Kurjer zdw 36 486

Dobry
zespół muzyczny (trio) potrzebny od 1. 9. 29 r. do pierwszorzed. restauracji w Poznaniu. Zgłoszenia skierować Kurjer zdw 36 619

Lekcji
fortepianu udziela nauczycielka. cena przystępna. Ratajecka 10, I. zdw 36 753

Lekcji
gry skrzypcowej udziela dyplomowana nauczycielka muzyki. Kaufmannowa Wilda, Strumykowa 7, III. zdw 36 657/8

Czelista
pierwszorzedny do najnowsiego repertuaru rutynowany może się natychmiast zgłosić. Właściciel: Wolniński, Kawarnia „Esplanada”, Leszno (Wkp.) rw 6195

27 SZUKA PRACY
zgłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce bliczamy do jednej trzeciej cenę dr bnych

Gospodyn
samodzielną, młodą, solidną, sumienną, czystą, pracowitą w gospodarstwie szuka posady od 1. lub 15 września u samotnego pana lub na probostwie. Uprzejmie zgłoszenia do Kurjera Pozn. zdw 35 475

Stenotypistka
również niemieckie, 4 1/2 lata praktyki adwokacko notarialnej zmienić posadę. Oferty Kurjer zdw 35 657

Pomocnik
biurowy przyjmie posadę zaraz lub 1. 9. rb Zgłoszenia Kurjer zdw 35 928

Poszukuje
pracy do sprzątania biur. Oferty Kurjer zdw 36 180

Starsza
ekspedjentka która pracowała jako zawiadowczyni filii szuka posady od 1. 9. 29 lub później. branża obojętna. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 36 169

Młody
mężczyzna, władający językiem polskim, niemieckim i angielskim, poszukuje posady jako woźny lub portjer, ewentualnie za wystawieniem kaucji. Łaskawe oferty do Kurjera zdw 36 173

Osoba
inteligentna z lepszego domu w średnim wieku, znająca gotowanie, wszystkie co w zakresie gospodowego wchodzi szuka posady jako zarządczyni domu, wszelkie wyrczycielka. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Pozn zdw 36 198

Panienska
młodsza poszukuje posady, jako początkująca do prac biurowych na wieś. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 36 205

Polsko-niemiecka stenotypistka
z praktyką poszukuje posady Oferty Kurjer zdw 36 269

Posługaczka
poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 36 323

Szofer
początkujący z małym wynagrodzeniem poszukuje posady. — Oferty Kurjer zdw 36 158

Fachowiec
bufetowy zarazem kelner z kilkuletnią praktyką obejmującą ufet na rachunek kaucja 2—3 000 zł. w gotówce, miejscowość obojętna. Oferty „Par” 27, Grudnia 18, pod 58.453. Pw 4 871-58.453

Kierownik mleczarni
rutynowany długoletni fachowiec, znający się na wszelkich pracach w zakresie mleczarstwa wchodzących jaknajlepiej poszukuje odpowiedniej posady. Wysoka kaucja do dyspozycji. Zgłoszenia proszę kierować do niniejszego pisma pod dw 1535

Książkowy bilansista
matura, handlowka pisanie na maszynie, 8 lat praktyki poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 35 874

Kawaler
trzeźwy i sumienny poszukuje jakiegokolwiek posady najchętniej woźnego lub portjera, kaucje może złożyć władam językiem polskim, niemieckim i francuskim Oferty Kurjer zdw 36 407

Panienska
przychodnia, znajmie się dziećmi, oraz udzieli lekcji. Oferty Kurjer zdw 36 366

Osoba
inteligentna, religijna z dwuletnim chłopcem poszukuje jakiegokolwiek posady bez wynagrodzenia. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 36 381

Pracownik
z brzojną sferą, uczciwy z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Zgl. Kurjer zdw 36 389

Starsza
samodzielną gospodynę kucharkę uczciwą, rzetelną, chętną do wszelkiej pracy poszukuje samodzielnej posady od 15. 8. lub później chętnie do księdza. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 36 397

Praczk
pierze dobrze i czysto. Oferty Kurjer zdw 36 395

Gospodyn
kucharka z dobrą kuchnią, mająca poza sobą dwuroczną szkołę gospodarczą, zna wszelką pracę domową, poszukuje posady na probostwie lub do większego domu od 15. 8. Oferty Kurjer zdw 36 306

Gospodyn
młoda, inteligentna zna dobrze kuchnię warszawska poszukuje posady do samotnej osoby zaraz może być na wyjazd. Oferty Kurjer zdw 36 267

Bona
kochająca dzieci, znająca także szyć, szuka posady pozamiejscowej, najchętniej na wieś. Oferty Kurjer zdw 36 320

Inwalida
wojenny urzędnik gospodarczy lat 32, żonaty 2 dzieci poszukuje posady. Zgłoszenia uprasza Towarzystwo Pomocy Inwalidom Wojennym Poznań, Fredry 7, pokój 47, telefon 29-94. zdw 36 192/3

Kuchmistrz
poszukuje posady zaraz hotelu, restauracji lub zakładzie. Oferty Kurjer zdw 36 651

Szofer-mechanik
żonaty z długoletnią praktyką, zdolny, trzeźwy, zmienić posadę. Oferty Kurjer zdw 36 628

Starsza
uczciwa dziewczyna poszukuje posady do starszych osób posiadających kilkoletnie świadectwa. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 491

Posługaczka
poszukuje zajęcia na cały dzień. Oferty Kurjer zdw 36 507

Panienska
krawcowa z prowincji szuka posady do szycia z utrzymaniem wolnej chwili może wyść z dziećmi. Zgłoszenia proszę do Kurjera Poznańskiego zdw 36 574

Szofer - kowal
z praktyką szoferską i ślusarską z kuciem koni szuka posady zaraz miejscowość obojętna. Czesław Greser, Sanniki, poczta Pobiedziska pow. Środa. zdw 36 548

Panienska
z kursem fryzjerskim kilkuniesięcioletnią praktyką poszukuje posady w lepszym salonie fryzjerskim, gdzie mogłaby się udoskonalić, wymagane skromne. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 542

Cukiernik
starszy samodzielny poszukuje posady zaraz lub później. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 524

Bielizniarka
z pierwszorzednymi referencjami poleca się na wyprawę poza dom. Zgłoszenia Kurjer zdw 36 522

Inteligentna
panna ze znajomością języka polskiego i niemieckiego poszukuje posady do młodszych dzieci od 15. lub 1. 9. Oferty Kurjer zdw 36 509

Panna
z dobrej rodziny przyjmie posadę jako zarządczyni, lub wychowawczyni. Oferty Kurjer zdw 36 508

Wychowawczyni
z 7 letnią praktyką nauczycielską z językiem polskim i niemieckim poszukuje posady wychowawczyni lub naucz. dom. Oferty do Kurjera Pozn. pod zdw 36 001

Bona
w średnim wieku mogaca się zająć całkowicie wychowaniem dzieci szuka posady. L. Grehowska Trzecieściec, powiat Bydgoszcz zdw 35 854

Student
medyczny poszukuje zajęcia biurowego. Oferty Kurjer jw 2842

Student
poszukuje jakiegokolwiek zajęcia. Oferty Kurjer jw 2841

Mistrz
młynarski dobry fachowiec, poszukuje stałej posady jako nadmłynarz lub za samodzielnego. Zgłoszenia młyn Smilowo, pow. Szamotuły. zdw 35 870

Szofer
z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Oferty Oredownik dw 1504

Żelaźniak
młodszy biegły w swym zawodzie, znający kalkulacje oraz dekoracje okien poszukuje posady. — Oferty Kurjer jw 6266

Inteligentna
panienka poszukuje posady do dzieci lub ekspedycji. Oferty Kurjer zdw 36 555

Ekspedjentka
bufetowa, sumienna, dzielna w swym zawodzie poszukuje posady. Oferty proszę nadesłać do Kurjera Pozn. zdw 36 550

Szofer
kawaler, sumienny, trzeźwy, znający się na reparacji maszyn, poszukuje posady prywatnej. Fr. Galewski, Dobra Nadzieja, poczta Pleszew. zdw 36 332

Nauczycielka
z pozwoleniem Kuratorium, muzyczna szuka posady od września na wsi. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 36 505

Wdowa
inteligentna poszukuje posady gospodyn i samotnej osoby w małym gospodarstwie domowym, miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 36 268

Inkasent
podróżujący wymowny, trzeźwy, dobrze połączony, doskonały organizator poszukuje posady. Kaucja 1.500. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 36 422

Bona
z dwuletnią przeszłą praktyką, chce zmienić posadę. Miejscowość zupełnie obojętna. Może objąć posadę 15 sierpnia lub 1 września. Łaskawe zgłoszenia proszę nadesłać pod dany adres: Raba Wyżna, dwór (Małopolska), Halina Szmiltowska. zdw 36 466

WILLA
nowoczesna, wytworna, mogąca odpowiadać wybrednym wymaganiom, 9 pokoi, cała wolna zaraz, budynek gospod. masyw, garaż, ogród Miasto powiatowe, przemysłowe, niedaleko Poznania. Cena 70 tys. wpłata podług ugody. Zgłosz. do Kurjera zw 18008

Fryzjerka
działa poszukuje posady zaraz lub od 15. 8. 29. Oferty Kurjer zw 36 703

Panna
znająca szycie szuka pracy do szycia lub do składu piekarskiego. Zgłoszenia Kurjer zw 36 853

Urządnic
państwowy biegły w rachunkowości poza godzinami służbowymi (od 15) poszukuje zajęcia w solidnej firmie. Zgłoszenia do Kurjera zw 36 836

Szukam
pracy z samodzielnym gotowaniem do wszystkiego. Oferty Kurjer zw 36 888

Pracznka
poszukuje prania prywatnie. Oferty Kurjer zw 36 738

Ekspedjentka
z branży księgarskiej i art. piśmiennych z kilkoletnią praktyką poszukuje odpowiedniej posady zaraz lub później. Miejscowość obojętna. Zgłoszenia Kurjer zw 36 894

Dyplomowany
szofer z budowa maszyn i całkowitem remontem poszukuje posady w warsztacie. Oferty Kurjer zw 36 882

Kasjerka
z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zw 36 872

Technik dentystyczny
samodzielny w technice i operatywności zmiany zaraz posadę. Oferty Z. Duszyński, Bydgoszcz, Dworcowa 18c. dw 1573

Książkowa - kasjerka
rutynowana, z kilkoletnią praktyką, znająca książkowość amerykańską i włoską, pisząca na maszynie poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zw 36 874.

Młodsza
siła biurowa z 3 letnią praktyką ładnym charakterem pisma, w polskim, niemieckim, znająca księgowość, pisząca biegle maszyną szuka zaraz posady kasjerki lub innej. Wymagania skromne, miejscowość obojętna. Oferty uprasza Kurjer zw 36 696

Młodszy
kelner z dobrymi poleceniami poszukuje posady zaraz w mieście lub na prowincji. Oferty Kurjer zw 28 919

Ekspedjentka
z branży towarów krótkich, która przez dłuższy czas pracowała w hurtowni poszukuje posady od 1. 9. lub 15. 9. Zgłoszenia pisemnie do Kurjera Stary Rynek rw 6298

Handlowiec
ze znajomością trzech systemów księgowości, korespondencji, nauki handlu, rachunkowości kupieckiej, kalkulacji krajowej i zagranicznej, mogący pracować jako księgowy, biurowy lub inkasent z odfatą praktyką, władający językiem polskim, ruskim, sumienny i energiczny, poszukuje posady od 15 sierpnia ewentl. później. Zgłoszenia do ekspozytury Kurjera Poznańskiego w Gdyni. nw 3102

Ekspedjentka
bufetowa, znająca ekspres do kawy, pisze na maszynie, poszukuje posady od 15. 8. lub od 1. 9. 29 r. Oferty Kurjer zw 36 705

Początkująca
krawcowa poszukuje posady z całym utrzymaniem od 15. 8. — Oferty Kurjer zw 36 168

Szofer
mechanik, kawaler, z kilkoletnią praktyką, z dobrymi świadectwami i poleceniami poszukuje posady. Strzelecka 20, II. piętro zw 36 804

Szofer
slusarz mechanik, dobry fachowiec, poszukuje posady prywatnej. Oferty do Kurjera zw 36 805

Pisarz
podwórzowy z praktyką i dyplomowany szofer z całkowitem remontem poszukuje od zaraz posady na majątek. Oferty Kurjer zw 36 883

Kucharka
poszukuje stałej posady u starszych państwa. Zna się na kuchni i zaprawach. Zgłoszenia Kurjer zw 36 911.

Uczniwa
dziewczyna, umiejająca gotować z własną pościelą, szuka posady od 1. 9. Oferty Kurjer zw 36 813

28 WOLNE MIEJSCA

Fryzjerka
potrzebna zaraz. Marszałka Focha 84 narożnik Emilji Szczygiełkiej. zw 36 400

Poszukuje
wspólnika (czkę) do rentownego handlu z gotówką 2.500—5.000 zł. Zyski bardzo poważne, ryzyko wykluczone. Oferty Kurjer zw 36 854

Człowieka
trzęwego (posiadającego kilka set złotych) do samodzielnego pracy w handlu węgla poszukujemy Oferty Kurjer zw 36 855

Uczniwi
sprzedawcy potrzebni „Samopomoc” m. Wittig Focha 47. zw 36 852

Zapraw konserw, soków
kursy krótkie oraz wyrobów cukierniczych: gotowanie wykwalifikowane przy pierwszorzędnym kuchmistrze — wycyż Szosa Gospodarczo-Zawodowa św Marcin 69 tamże wydajcie się znakiem 5 dań obiady od 2-3½ złotych z 5 dań nw 2531

Dziewczyna
wiejska z gotowaniem, kochająca dzieci potrzebna od 15. bm na Łazarz. Zgłoszenia w niedzielę Rynek Jeżycki 2. III. Grudzielska. zw 36 299

Kucharka
z prasowaniem potrzebna z dn. 1 września Rawicz, ul. Polna 5, Adwokata Borkowska. dw 1580

Cukiernik
młody i dzielny w swym zawodzie, potrzebny zaraz na stałą posadę do cukierni. Placa początkowo 100 zł miesięcznie i życie. — Zgłoszenia z odpisami świadectw proszę nadsyłać do Kurjera pod dw 1574.

Potrzebna
zaraz siła biurowa, obeznana w sprawach komorniczych wzgl. sądowych. Kurczewski, kom. sądowy w Szamotulach. dw 1575

Posługaczka
potrzebna. K. Stryczyński, Dąbrowskiego 3 I. pr. dw 1579

Potrzebna
od 15. 8. lub 1. 9. kucharka, która zna dobrze gotowanie i zaprawianie owoców. Rozchodzi się o osobę uczciwą i sumienną. Zgłoszenia przyjmijcie Drowa Skalska, Nowy Tomysł. dw 1577

Posługaczka
umiejająca prac, potrzebna 8—11 zaraz. Kurpisz, Lodowa 1. zw 36 889

Przyjmę
zaraz czeladnika krawieckiego na konfekcję i panno do reki, ręcznych dziurek i maszyn. Zgl. 7—8 wiecz. Sobkowiak, Gen. Chlapowskiego 3, I. lewo, Górna Wilda. zw 36 888

Służąca
potrzebna, uczniwa, z gotowaniem i praniem. Zaraz lub 15. 8. Książkiewicz, Fr. Ratajczaka 4 (wejście od kina „Słońce”). zw 36 678

Służąca
do ogólnych prac domowych potrzebna od 15-go. Maleckiego 6, parter prawo. zw 36 684

Służąca
potrzebna, uczniwa, z gotowaniem i praniem. Zaraz lub 15. 8. Książkiewicz, Fr. Ratajczaka 4 (wejście od kina „Słońce”). zw 36 678

Służąca
do ogólnych prac domowych potrzebna od 15-go. Maleckiego 6, parter prawo. zw 36 684

Ucznia
uczniwych rodziców do składu żelaza przyjmie zaraz firma W. Degórski, Wronki zw 33 903

Maszynistkę
pisząca bardzo biegle potrzebuje my zaraz. Zgłoszenia ul Mazowiecka 48. zw 35 526

Nauczycielka-wychowawczyni
potrzebna do 8 i 8 letn. dzieci od 1 września z pozwoleniem nauczania od 1. gimn. z muzyką i ewentl. konw. franc. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera dw 1472

Pomocnik
fryzjerski i uczeń mogą się zgłosić S. Rochowiak, ul. Łazarzka 40, obok Drogerji zw 35 983

Ekspedjenta
do drogerji i składu towarów kolonialnych poszukuje od 15. 8. lub 1. 9. 29. Zgłoszenia pisemnie z dołączeniem świadectw i wymaganej pensji M. Stachowiak, Smigiel. zw 36 121

Poszukuje
się dziewczyny z dobrym gotowaniem do wszystkiego na wyjazd do Katowic, Rybaki 20 a. I. p. Psujowa. zw 36 846

Biurowa
znająca książkowość umiejająca pisać na maszynie potrzebna do przedsiębiorstwa zbożowego na prowincji od 1 września. Zgłoszenia z odpisem świadectw prosimy przesyłać do Kurjera zw 35 545

Marszantka
zdolna siła na stałą posadę może się zgłosić. W Jedrowski, Witkowo, pow. Gniezno. nw 3155

Stenografistka polska
inteligentna, z poprawną polszczyzną pisząca biegle na maszynie potrzebna zaraz. Oferty do Reklamy Polskiej, Aleje Marcinkowskiego 6 pod „4136”. Kw 732

Książkowa
samodzielną, biegłą w liczeniu i księgowaniu, znająca język polski i niemiecki, z ładnym charakterem pisma, potrzebna zaraz lub później. Zgłoszenia z przedłożeniem świadectw. St. Talaga, Stary Rynek 95/96, magazyn obuwia zw 36 798

Biurowa
maszynistka z praktyką do hurtowni potrzebna. Szczegółowe oferty Kurjer zw 36 806

Panienska
nie wymagająca do prowadzenia gospodarstwa u samotnego pana na wsi może się zgłosić z podaniem warunków i fotografią do Kurjera zw 36 697

Chłopiec
do posyłek z pierwszorzęd. świadectwami — natychmiast potrzebny Biuro Techniczno-Handlowe, ul Fr. Ratajczaka 14, dom ogrodowy II. p. zw 36 807

Bajeczne zyski
zdobędą panie panowie współpracując z nami, lekka praca wieczorowa w dom. Drogocenny materiał i warunkami tylko po nadśnianiu 5 zł. Tak święta okazja zdobycia fortuny w Polsce jeszcze nie była. Firma „Carbon”, Gdynia dw 1585

Wychowawczyni
poszukuje się dla 2 chłopczyków, 4 i 7 lat, gdzie matki brak. Musi być obowiązowa i doświadczona od 1. 9. Zgłoszenia z odpisem świadectw ewtl. fotografia i podaniem pretensji do „Par”. Al. Marcinkowskiego 11 pod 32.136 Pw 4427-32.136

Służąca
z gotowaniem do wszelkich prac domowych potrzebna od 15. 8. 29. Stawska, Marsz. Focha 36. zw 36 908

Ekspedjentka
z branży zaraz potrzebna do składu delikatesów. M. Zywert, Kantaka 7. zw 36 822

COLOSSEUM, św. Marcin 65
Córka szatana
Dramat nowoczesnej panny, walczącej z konserwatywnymi przesądami. W roli głównej: **BILLIE DOVE.**

Nadprogram!!
Laura la Plante
w arcypięknym komedji **Niewiniatko.**

Panna
do dwojga dzieci 2½—4 lat potrzebna. Zgłoszenia z odpisem świadectw, podaniem pensji do Kurjera zw 36 839

Hafciarka
potrzebna I a Siostry Streich, ul. Kantaka 4. zw 36 842

Dziewczyna
potrzebna do lekkiej pracy warsztatowej Kurdelski, Półwiejska 39. zw 36 832

Służąca
kochająca dzieci od 15. 8. potrzebna. Chwaliszewo 2, III. Sawala. rw 6234

Ucznia
uczniwych rodziców do składu żelaza przyjmie zaraz firma W. Degórski, Wronki zw 33 903

Maszynistkę
pisząca bardzo biegle potrzebuje my zaraz. Zgłoszenia ul Mazowiecka 48. zw 35 526

Nauczycielka-wychowawczyni
potrzebna do 8 i 8 letn. dzieci od 1 września z pozwoleniem nauczania od 1. gimn. z muzyką i ewentl. konw. franc. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera dw 1472

Pomocnik
fryzjerski i uczeń mogą się zgłosić S. Rochowiak, ul. Łazarzka 40, obok Drogerji zw 35 983

Ekspedjenta
do drogerji i składu towarów kolonialnych poszukuje od 15. 8. lub 1. 9. 29. Zgłoszenia pisemnie z dołączeniem świadectw i wymaganej pensji M. Stachowiak, Smigiel. zw 36 121

Poszukuje
się dziewczyny z dobrym gotowaniem do wszystkiego na wyjazd do Katowic, Rybaki 20 a. I. p. Psujowa. zw 36 846

Biurowa
znająca książkowość umiejająca pisać na maszynie potrzebna do przedsiębiorstwa zbożowego na prowincji od 1 września. Zgłoszenia z odpisem świadectw prosimy przesyłać do Kurjera zw 35 545

Marszantka
zdolna siła na stałą posadę może się zgłosić. W Jedrowski, Witkowo, pow. Gniezno. nw 3155

Dziewczyna
14 do 17 lat do dziecka 15 mies. Zgłoszenia Błażejewicz, Cytadela Blok A. rw 6 262

Oddamy
każdemu dobrego pewna ewentencje bez wszelkiego ryzyka — Zgłoszenia pisemnie przysyłajcie za załączeniem znaczka Em Ka Werk Mysl. wice G Si Pw 8052-71 430

Ucznia
z odpowiednim wykształceniem poszukuje zaraz Drogerja pod Murzynem, Pobjedziska. rw 6 264

Szwaczki
na mechaniczne maszyny oraz 1 dziurkarkę poszukuje Mechaniczna Fabryka Bielizny, Wrocławska 38. zw 36 441

Maszyniarka
i ręczniarka na płaszcze damskie potrzebne. J. Stachowiak, Zupańskiego 19. zw 36 315

Urządnic gosp.
wydalony z Niemiec, żonaty, poszukuje zaraz posady na majątku. Okolica obojętna Łaskawe oferty Kurjer zw 36 211

Apteka w Gdyni
poszukuje praktykanta zaraz lub później Maturzystów którzy zechcą sobie obrać zawód aptekarski. proszę o zgłoszenie się. nw 3176

Kamasznik
samodzielny potrzebny zaraz. — Zgłoszenia Wręmbel, Inowrocław, Kaszelańska 34. dw 1554

Pies pokojowy
królewski pudel wielkość 88 cm, biały rasowy tresowany na sprzedaż. Obejrzeć można w **Kawiarni „Esplanade“** w niedzielę, 11. 8. 29 r. o godz. 3—5 po poł. nw 3181

Pomocnik
fryzjerski dzielny w swym zawodzie potrzebny na stale od 12. 8. Szwarczewski, Jan Balcerek. rw 6 259

Krawcowa
zamieszkała w okolicy Sołacza może się zgłosić. Sołacka 21, parter zw 36 549

Pokojówka
czysta, uczniwa i porządna może się zgłosić między godz. 6—8. Słowackiego 4, II. piętro (prawo). zw 36 521

Uczeń
z porządnej rodziny z zamiłowaniem do rzeźnictwa może się zgłosić O. Żurawski, Mur. Goślina. zw 36 515

Pomocnik
obuwiczny potrzebny zaraz. Józef Galewski, Dobrzyca, pow. Krotoszyn. dw 1558

Dwóch
dzielnych szlifarzy poszukuje — F. a. Galwanopol”. Półwiejska 22 III. pr. w podwórzu. zw 36 479

Książkowa (y)
z kilkoletnią praktyką, pilna i uczniwa, potrzebna zaraz. Oferty z odpisami świadectw, których się nie zwraca i podaniem pensji, proszę składać pod literę A. K. 20, Agentura Kurjera Poznańskiego Leszno. nw 3 150

Zastępnca
do sprzedaży wyrobów pończoszniczych na Poznań oraz wojew. Poznańskie z ewentual. powierzeniem składu konsygnacyjnego poszukiwany. Wymagalne poważne referencje oraz kaucja 10 000 zł hipoteka lub weksle żyrowane przez osobę materialnie odpowiedzialną. Oferty Łódź. Dom handlowy „Julpol” Aleja Kościuski 17. nw 3138

Sędziogo
emerytowanego, do dozoru spraw procesowych poszukuje poważne biuro handlowe. Oferty z podaniem żadanego wynagrodzenia prosimy nadesłać do „skrzynki pocztowej 131”. Pw 4402-32.97

Cukiernik
do samodzielnego pracy specjalista w wypiekaniu herbatników zaraz potrzebny Zgłoszenia Malka, Gniezno, Chrobrego 34. nw 3161

Posługaczka
potrzebna. Zgłoszenia ul. Matejki 65, I. pr. zw 36 566

Konduktor
inkasent autobusowy młodszy, inteligentny potrzebny zaraz. Kaucja wymagana. Oferty Kurjer zw 36 582

Szofer
autobusowy, trzeźwy, doświadczony potrzebny zaraz. Stała posada Kaucja wymagana. Oferty spieszne Kurjer zw 36 581

Klinika
Chorób Dziecięcych U. P. ul. Marij Magdaleny 3 otwiera z dniem 15. 8. 6 miesięczny stały kurs dla niemek. Przyjmuje się kandydatki od 20 r. życia począwszy z ukończoną szkołą powszechną. Bliższych informacji udziela się na miejscu w godz. przedpoł. Siostra przelożona. zw 36 602

Na
ramy owalne poszukuje się samodzielnego fachowca. Zgłoszenia Kurjer St. Rynek rw 6 270-1

Stróż
domowy, obeznany z centralnym ogrzewaniem z dobrymi świadectwami potrzebny Zgłoszenia ul Chelmońskiego 20 II. pr. od godz 3—5. zw 36 484

Biurowa
młodsza z odpisami świadectw oraz życiorysem osobicie zgłoście Marbor, Staszica 24, godzina przyjęć 5—6. zw 36 462

Panienska
młode ładne z kaucją potrzebne zaraz do kostek. Wróblewska, Matejki 52. zw 36 492

Retuszarki
poszukuje. Zgłoszenia z fotografią i podaniem pensji. Zakład Fotograficzny, A. Dittmannówna, Grudziądz, Wybickiego 43. zw 36 502

Dziewczyna
do pracy domowej potrzebna na cały dzień Zgłoszenia przed południem św Wojcich 21, I, dom ogrodowy, 2 podwórze. zw 36 504

Zastępnca
zdolnego z branży malarskiej na aparaty malarsko dekoracyjne „Decotric” poszukuje Schroeder, Poznań, Młyńska 4, tel. 35-96. Wysoki zysk zapewniony. zw 36 561

Ucznia
dobrej rodziny chcący się wyuczyć zawodu damsko i męsko fryzjerskiego oraz perukarstwa przyjmie zaraz. St. Cieśliski, Poznań, Wrocławska 38. zw 36 529

Dziewczyna
z dobrym gotowaniem, akuratna i czysta potrzebna od 15. 8. na wieś. Zgłoszenia z odpisem świadectw do Kurjera zw 36 642

Fryzjerka
działa na miasto powiatowe potrzebna. Zgłoszenia Staszica 10, III. zw 36 637

Młodsza
dziewczyna do prac domowych potrzebna zaraz lub od 15. bm. Niegolewskich 26, I. piętro, lewo. zw 36 485

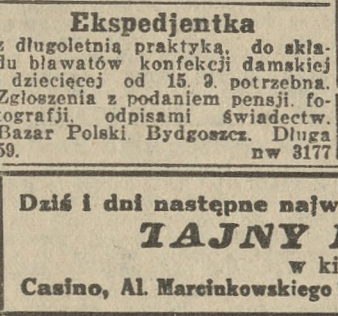
Potrzebny
uczeń. — Piekarnia i cukiernia, Kraszewskiego 30. zw 36 735

Wspólnika
najchętniej kupca na praktyczny artykuł masowy, ogólnie pożądanym poszukuje. Oferty pod zw 36 727

Ekspedjentka
z długoletnią praktyką, do składu biawatów konfekcji damskiej i dziecięcej od 15. 9. potrzebna. Zgłoszenia z podaniem pensji, fotografii, odpisami świadectw. Bazar Polski Bydgoszcz. Długa 59. nw 3177

Dziś i dni następne największy dramat erotyczny
TAJNY KURJER
w kinach Pw 4425-52,150
Casino, Al. Marcinkowskiego 28. Kapitol, Półwiejska 2.

Humor zagraniczny

— Te wasze filiżanki, są wszystkie potluczone...
— To świadczy, jaka nasza kawa jest mocna.
(London Opinion) S. F.

Przedpłata na wrzesień 1929 r. za obs wydania razem włącznie tygodniowego dodatku ilust. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w kw. 4,00 w agencjach w mieście 4,50 z odnośnieniem do domu w Poznaniu 4,70, z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie 4,86, kwartalnie 14,58, pod opaską w Polsce 9,00 pod opaską w innych krajach 11,00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie strajków i t. p. wydawn. nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonej numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-lamowej 25 gr na stronie 4-lamowej 60 gr na stronie czwartej 100 gr na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami pocztowymi 200 gr od 1-lamowego milimetra. Ogłoszenia skłopi kosztowniejsze. Wymagalne poważne referencje oraz kaucja 10 000 zł hipoteka lub weksle żyrowane przez osobę materialnie odpowiedzialną. Oferty Łódź. Dom handlowy „Julpol” Aleja Kościuski 17. nw 3138

na stronie 6-lamowej 25 gr na stronie 4-lamowej 60 gr na stronie czwartej 100 gr na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami pocztowymi 200 gr od 1-lamowego milimetra. Ogłoszenia skłopi kosztowniejsze. Wymagalne poważne referencje oraz kaucja 10 000 zł hipoteka lub weksle żyrowane przez osobę materialnie odpowiedzialną. Oferty Łódź. Dom handlowy „Julpol” Aleja Kościuski 17. nw 3138

Telefony do Redakcji i administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i noca tylko 1476 i 3524. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.